

372. 1146

ม 437 ๐1

ย. 2

ผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศ
ทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ

ปริญญานิพนธ์

ของ

บุญชู อังสวัสดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปัญหานี้นี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(รศ.ดร.ภรณ์ ศุภรัตน์)

..... กรรมการ

(ผศ.อาวุธ วัฒนสิน)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.ดร.ภรณ์ ศุภรัตน์)

..... กรรมการ

(ผศ.อาวุธ วัฒนสิน)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปัญหานี้นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่.....เดือน.....ปี.....พ.ศ. 2536

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับการชี้แนะ แนะนำ และช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ศุภรัตน์ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และคณาจารย์ภาควิชา การศึกษาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ อาจารย์ราศีทองสวัสดิ์ อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย อาจารย์เอื้องฟ้า สมบัติพานิช อาจารย์มัทนา ท่าพริก อาจารย์บัญชา แสนทวี อาจารย์วันทนีย์ เหมะผดุงกุล อาจารย์เรไร ชนะการ และอาจารย์วรรณา เปลี่ยนศักดิ์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องหมาย ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หัวหน้า การประถมศึกษาอำเภอ ศึกษาพิเศษอำเภอทุกอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับ ก่อนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นโรงเรียน ในการทดลองหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ และชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง รวมทั้งโรงเรียนที่เป็น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ที่กรุณาให้ความร่วมมือช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการ ดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่ ๆ น้อง ๆ รวมทั้งเพื่อนนิสิตปริญญาโท วิชาเอก การศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา และพี่ ๆ น้อง ๆ ศึกษาพิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

และต้องขอขอบพระคุณ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนการท้าวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 5,000 บาท

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

บุญชู อังสวัสดิ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา	9
	การนิเทศทางไกล	23
	ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	28
	การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา	30
	พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก	79
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	87
3	การดำเนินการวิจัย	88
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	88
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	89
	การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	89
	แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง	94
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	97

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	102
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	103
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	106
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	106
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	106
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	108
	อภิปรายผล	108
	ข้อสังเกตในการศึกษาค้นคว้า	112
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	113
	ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป	113
	บรรณานุกรม	114
	ภาคผนวก	126
	ภาคผนวก ก การวิเคราะห์ข้อมูล	127
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	148
	ภาคผนวก ค - บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	252
	- บัญชีรายชื่อผู้ช่วยวิจัย	254
	- บัญชีรายชื่อโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง	254
	ประวัติผู้วิจัย	255

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการทดลอง	94
2 แสดงแผนการดำเนินการทดลองของผู้วิจัย	96
3 การเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง	103
4 การเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง	104
5 การเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง	105
6 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบ หาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจากงานรายข้อ	128
7 แสดงการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม ด้วยตนเองรวมทั้งฉบับ	129
8 แสดงการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม ของครูระดับก่อนประถมศึกษา	133
9 แสดงการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจากการทดลองเป็นรายบุคคล ..	135
10 แสดงการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจากการทดลองเป็น กลุ่ม 6 คน	136
11 แสดงการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจากการทดลอง ภาคสนาม 40 คน	137
12 แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน ประถมศึกษาก่อนการทดลอง (Pretest) ในกลุ่มทดลอง	138

13	แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับ	
	ก่อนประถมศึกษาก่อนการทดลอง (Pretest) ในกลุ่มควบคุม	139
14	แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับ	
	ก่อนประถมศึกษาหลังการทดลอง (Posttest) ในกลุ่มทดลอง	140
15	แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับ	
	ก่อนประถมศึกษาหลังการทดลอง (Posttest) ในกลุ่มควบคุม	141
16	การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงการเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในกลุ่มของครูก่อน	
	ประถมศึกษา ภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง	143
17	การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงการเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในกลุ่ม	
	ของครูก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	145

ภูมิหลัง

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นมีกระบวนการที่สำคัญอยู่ 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งทั้งสามกระบวนการมีความสำคัญเท่าเทียมกันและต้องปฏิบัติให้ประสานสัมพันธ์กันจึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายได้ สำหรับการนิเทศการศึกษาเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาปฏิบัติภารกิจให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : คำนำ - 7) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษา โดยการส่งเสริมการนิเทศทางไกลและการนิเทศภายใน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติก็มีนโยบายให้มีการปรับปรุงการนิเทศ โดยจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปและสื่อทางไกลเพื่อใช้ฝึกอบรมบุคลากรทุกระดับทุกประเภทให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 6)

แต่ในสภาพปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก คือ นิเทศได้ไม่ทั่วถึงไม่ต่อเนื่อง และยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 6 ; วุฒินันท์ (นามแฝง). 2531 : 11 - 12) สำหรับการนิเทศในระดับก่อนประถมศึกษานั้นก็พบปัญหาในเรื่องการนิเทศได้ไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2530 : 37 - 38 ; เมธา ปรากฏแสงวิไล. 2532 : 205) และยิ่งไปกว่านั้นผู้นิเทศไม่มีเวลาในการนิเทศ ขาดประสบการณ์ในการนิเทศ บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดเครื่องมือ เอกสารงบประมาณและยานพาหนะในการนิเทศ (น้อมศรี เศท และคนอื่น ๆ. 2527 : 88 - 89) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็มีปัญหาในการนิเทศเช่นเดียวกัน คือการนิเทศไม่ต่อเนื่อง และไม่ได้รับการนิเทศ (เมธา ปรากฏแสงวิไล. 2532 : 188)

จากปัญหาการนิเทศการศึกษาจึงส่งผลให้ครูทำงานโดยขาดการพัฒนางานในหน้าที่อย่าง ต่อเนื่องและถูกต้อง เป็นการจู่โจมบุคคลและงานไม่ให้ก้าวหน้า (วุดินันท์ (นามแฝง). 2531 : 11 - 12) ทำให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ทุกกิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2532 : 78 - 82) โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้ไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่เป็นปัญหาคือกิจกรรมในวงกลม สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าโรงเรียนร้อยละ 72.73 มีปัญหาในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความรู้และทักษะ (เมธา ปรากฏแสงวิไล. 2532 : 183 ; สมพร ศรีใส. 2532 : 109 - 110) ซึ่งสอดคล้องกับ น้อมศรี เคท และคนอื่น ๆ (2527 : 88 - 89) ที่พบว่าครูระดับก่อนประถมศึกษาขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม สำหรับเด็ก

ในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา นั้น ครูเป็นผู้ที่มี อิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก เพราะครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมทางวาจา และท่าทางที่ครูแสดงออกจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กมีปฏิกิริยาตอบสนองได้ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ถ้ามี ปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับตัวไปในทางที่ดี แต่ถ้ามีปฏิสัมพันธ์ใน ทางที่ไม่ดีก็จะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจและเกิดทัศนคติที่ไม่สบายใจไว้ภายใน ทั้งนี้เพราะ กระบวนการเรียนการสอนเป็นการติดต่อสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจระหว่าง บุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กในรูปของการแสดงความคิดเห็นการกระทำ ซึ่งส่งผลต่อกันและ กัน (ประคอง ประสิทธิ์พร. 2519 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Yee. 1971)

ดังนั้นการจัดประสบการณ์และกิจกรรมแก่เด็กในกิจกรรมในวงกลมให้มีประสิทธิภาพ ครู ต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กทั้งพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางอย่างเหมาะสม แต่การที่ครูจะจัด ประสบการณ์และกิจกรรมได้นั้น ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ เทคนิค วิธีการ จัดกิจกรรมและการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ครูจึงจำเป็นต้องอาศัยการแนะนำ ชี้แนะจากการนิเทศ การศึกษา ดังที่ น้อมศรี เคท และคนอื่น ๆ (2527 : 88 - 89) พบว่า ครูระดับก่อนประถม ศึกษาเห็นว่า การนิเทศการศึกษามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน ของครู

การนิเทศทางไกล เป็นการนิเทศการศึกษาวิธีหนึ่งที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ต้องอาศัยสื่อในการถ่ายทอดความรู้แทนบุคคลในการนิเทศ โดยการส่งสื่อ เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียง วิดีทัศน์ ให้ครูได้ศึกษาที่โรงเรียน เพื่อให้ครูนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนางานของตนเมื่อใช้สื่อในการนิเทศแทนบุคคลแล้ว สามารถแก้ไขปัญหาคณากร ไม่เพียงพอ ไม่มีเวลาในการนิเทศ ไม่มียานพาหนะและงบประมาณในการนิเทศ และสามารถทำการนิเทศได้อย่างรวดเร็ว ทั้งถึง และสม่ำเสมอต่อเนื่องในทุกพื้นที่ สำหรับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์นั้น เป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ไปได้ทุกพื้นที่ เสนอเนื้อหาสาระได้ละเอียดชัดเจน นำมาศึกษาทบทวนได้และค่าใช้จ่ายประหยัดกว่าสื่อประเภทอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 31) และการจัดทำเอกสารทางวิชาการนี้ถือเป็นพื้นฐานให้ครูศึกษาได้มีเนื้อหาสาระถูกต้อง เพราะได้ศึกษาค้นคว้ามาเป็นอย่างดีจึงเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้ (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. 2534 : 7) ดังนั้น สื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นเอกสารทางวิชาการจึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นสื่อในการนิเทศทางไกลครูระดับก่อนประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เป็นเอกสารทางวิชาการที่มีการใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็นบทเรียนที่สำเร็จสมบูรณ์ในตัว สร้างขึ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนและแสดงสมรรถภาพได้ตามที่กำหนดไว้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : 121) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความสามารถของแต่ละบุคคล และเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Lawrence. 1973 : 1) ซึ่งครูและผู้นิเทศสามารถใช้ได้เอง จึงเหมาะสมสำหรับเป็นคู่มือในการนิเทศให้บรรลุเป้าหมายได้ (เรไร ชนะการ. 2534 : 69) ดังนั้น ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจึงเป็นสื่อที่เหมาะสมที่จะนำมาเป็นสื่อในการนิเทศทางไกล เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลม เพื่อนำไปพัฒนางานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาของการนิเทศการศึกษาและการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ารูปแบบการนิเทศการศึกษา 2 รูปแบบ คือการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองและการนิเทศแบบปกติจะมีผลต่อวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็น

แนวทางในการพัฒนาการนิเทศการศึกษา และพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา รวมทั้งการจัดกิจกรรมในวงกลมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ก่อนและหลังการได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองและการนิเทศแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบผลการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ ที่มีผลต่อวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและระดับอื่น ๆ ทุกหน่วยงานได้เลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมและเป็นแนวทางในการนิเทศ การพัฒนาบุคลากรอื่น จะส่งผลที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก (อายุ 5 - 6 ปี หรืออายุก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 1 ปี) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 52 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา อาเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่สอนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน โดยวิธีจับสลาก

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ

3.1.1 การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

3.1.2 การนิเทศแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ

วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาด้านการจัดสภาพห้องเรียน การเตรียมและใช้สื่ออุปกรณ์ การจัดประสบการณ์และกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

4. ระยะเวลาในการทดลอง

ทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ใช้เวลา 10 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศทางไกล หมายถึง การนิเทศที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ต้องอาศัยสื่อ เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียง วิดีทัศน์ ในการเผยแพร่ความรู้แทนบุคคล เพื่อกระตุ้นให้ครูนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนาางานของตน สำหรับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็นสื่อในการนิเทศทางไกล

2. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง หน่วยการเรียนรู้สำเร็จรูปที่เป็นสื่อในการนิเทศทางไกล สำหรับให้ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ศึกษาด้วยตนเองเรื่องการจัดกิจกรรมในวงกลม ซึ่งมีลักษณะเป็นบทเรียนโมดูลที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ส่วน คือ แนวคิด วัตถุประสงค์ ความรู้พื้นฐาน ประเมินผลก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลหลังเรียน โดยชุดฝึกอบรม

ด้วยตนเองมี 2 เล่ม คือ เล่มที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการนิเทศทางไกล ความสำคัญของเด็ก ก่อนประถมศึกษา บทบาทหน้าที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาและการพัฒนาตนเองของครูระดับก่อนประถมศึกษา ในเล่มที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวงกลมในลักษณะ การสนทนา และอภิปราย การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลอง และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ซึ่งชุดฝึกอบรมได้หาประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (อรพรรณ พรสีมา. 2530 : 130 - 131)

3. การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง การนิเทศที่ผู้นิเทศใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้ครูระดับก่อนประถมศึกษา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวงกลม 3 ลักษณะ คือการสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลอง และครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กในด้านการยอมรับความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก การใช้คำถามและการชมเชยให้กำลังใจ โดยผู้นิเทศส่งชุดฝึกอบรมด้วยตนเองให้ครูได้ศึกษาที่โรงเรียน เพื่อช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กได้

4. การนิเทศแบบปกติ หมายถึง การนิเทศที่ผู้นิเทศไปพบปะสนทนากับครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กที่โรงเรียน เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม 3 ลักษณะ คือ การสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลอง และครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในด้านการยอมรับความคิดเห็นและพฤติกรรมเด็ก การใช้คำถาม และการชมเชยให้กำลังใจ เพื่อช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้

5. กิจกรรมในวงกลม หมายถึง กิจกรรมที่ครูดำเนินการให้เด็กมาอยู่รวมกัน เพื่อทำกิจกรรมที่สัมพันธ์กับเนื้อหาในหน่วยการสอน ซึ่งกิจกรรมสามารถจัดได้หลายลักษณะ เช่น การอธิบาย การสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ การปฏิบัติการทดลอง การเล่นเกม แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้กิจกรรมใน 3 ลักษณะ คือ การสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน และการปฏิบัติการทดลอง โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมประมาณ 20 นาที ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2534

6. วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม หมายถึง ความสามารถของครูระดับก่อนประถมศึกษา ในการจัดกิจกรรมในวงกลมในลักษณะ การสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน การปฏิบัติ การทดลอง โดยจัดได้สอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2534 โดยที่ครูมีการจัดสภาพห้องเรียน การเตรียมและ ใช้สื่ออุปกรณ์ การดำเนินกิจกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ผู้นิเทศ หมายถึง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 2 คน คือ ศึกษานิเทศก์สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

8. ครูระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก ที่สอนเด็กอายุ 5 - 6 ปี หรืออายุก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 1 ปี ที่สอนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.3 ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.4 หลักการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.5 กระบวนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.6 กิจกรรมการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.7 ปัญหาของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา ก่อนประถมศึกษา
2. การนิเทศทางไกล
 - 2.1 ความเป็นมาของการนิเทศทางไกล
 - 2.2 ความหมายของการนิเทศทางไกล
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกล
 - 2.4 ประโยชน์ของการนิเทศทางไกล
 - 2.5 หลักการของการนิเทศทางไกล
 - 2.6 กระบวนการในการนิเทศทางไกล
 - 2.7 สื่อในการนิเทศทางไกล
 - 2.8 การประเมินผลการนิเทศทางไกล
 - 2.9 ความสัมพันธ์ของการนิเทศทางตรงกับการนิเทศทางไกล และการนิเทศ

ภายในโรงเรียน

3. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

- 3.1 ความหมายของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
- 3.2 หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ผลิตชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
- 3.3 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
- 3.4 ประโยชน์ของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
- 3.5 การสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
- 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

4. การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา

- 4.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา
- 4.2 แนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา
- 4.3 ลักษณะการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลมระดับก่อนประถมศึกษา
- 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรม ในวงกลมระดับก่อน

ประถมศึกษา

5. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

- 5.1 ความหมายของปฏิสัมพันธ์
- 5.2 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
- 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ประธาน เสรีรัฐปัญญา (2529 : 3) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา
 ขึ้นเด็กเล็กว่า หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศ อาจได้แก่ ศึกษาพิเศษอำเภอ
 ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการ และครูผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่
 ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก โดยการใช้เหตุผลและปัญญาในการแก้ไขปรับปรุง
 เสนอแนะและพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในชั้นเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ
 เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 28) ได้ให้ความหมายของการนิเทศศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศ ซึ่งได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด หรืออำเภอ ผู้นิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ผู้บริหาร และผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก อันเป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน และครู เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้

2. จุดมุ่งหมายของการนิเทศศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ในการนิเทศศึกษาชั้นเด็กเล็กมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- 2.1 เพื่อช่วยให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานบริหารและงานวิชาการ
- 2.2 เพื่อให้ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้
- 2.3 เพื่อให้ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ทั้งให้สามารถแก้ปัญหาได้
- 2.4 เพื่อสนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก
- 2.5 เพื่อมุ่งให้เกิดความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดีในระบบงาน
- 2.6 เพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานในด้านเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(ประสาน เสรีรัฐปัญญา. 2529 : 3)

สำหรับ ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (2529 : 19 - 36) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา คือการบรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาและเจตคติที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีต่อการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ

1. เพื่อให้ครูเข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเด็ก มองเห็นปัญหาความต้องการและ
ธรรมชาติของเด็ก
3. เพื่อให้ครูได้พัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลให้ครูมีความ
สามารถ ดังนี้

- 3.1 สอนอย่างมีเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์ชัดเจน
- 3.2 มีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาการสอนของตนเองและ
ประเมินผลงานได้ดีขึ้น
- 3.3 สามารถประเมินตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้นว่าตนเองมีความสามารถ
ใดบ้างและต้องปรับปรุงแก้ไขด้านใด
- 3.4 มีกระบวนการทำงานร่วมกันตามแบบประชาธิปไตย มีลักษณะเป็นผู้นำ
และผู้ตามที่ดี เป็นที่ยอมรับของคณะครูในโรงเรียน

กล่าวโดยสรุปแล้ว จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาคือ
การมุ่งที่จะพัฒนาครู พัฒนางานการเรียนการสอน สร้างประสานสัมพันธ์ และสร้างขวัญกำลังใจ
แก่ครูระดับก่อนประถมศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม
จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3. ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การนิเทศการศึกษาชั้นเด็กเล็กมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเรียนการสอน
ในชั้นเด็กเล็กแตกต่างกับชั้นประถมศึกษามาก กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กนั้น
มุ่งเตรียมความพร้อมให้กับเด็กทั้ง 4 ด้าน นอกจากนั้นครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กยังไม่ค่อยมีเวลา
ที่จะศึกษา ติดตาม ปรับปรุง และค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กให้ดีขึ้น
การนิเทศการศึกษาชั้นเด็กเล็กจึงมีความจำเป็นเป็นอย่างมาก คือ

- 3.1 เพื่อให้การดำเนินงานในโรงเรียนในรูปแบบและทิศทางเดียวกัน
- 3.2 เพื่อแนะแนวทางแก่ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กให้มีความเข้าใจตรงกันในเรื่อง
จุดมุ่งหมาย การจัดกิจกรรม การผลิตสื่อ และการบริหาร ในชั้นเด็กเล็ก

3.3 เพื่อให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนให้สามารถใช้คู่มือครู แผนการสอนและวัสดุประกอบการเรียนการสอนได้ถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด

3.4 เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก

3.5 เพื่อสนับสนุนส่งเสริมงานการสอนชั้นเด็กเล็กแก่ครูได้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นของแต่ละโรงเรียน

3.6 เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก และแนะนำข้อที่ควรแก้ไข ตามความเหมาะสม (ประสาน เสริฐปัญญา. 2529 : 2)

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 29)

ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ข้อแนะนำที่ได้จากการวิจัย การวิเคราะห์ หรืออภิปราย มักมีประโยชน์และให้ข้อคิดแก่ครู ซึ่งการนิเทศการศึกษาสามารถให้บริการได้

2. การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีความจำเป็นต่อการเจริญงอกงามของครู แม้ครูจะได้รับการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดีแต่ก็จำเป็นต้องปรับปรุงการฝึกฝนอยู่เสมอในขณะทำงาน

3. การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูให้จัดเตรียมกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

และ สุพิชญา อีระกุล กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ และวิจิตร วรุตบางกุล

(2524 : 10 - 11) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา ว่ามีสาเหตุมาจากเหตุผล ดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ศักยภาพจึงเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นไม่หยุดยั้ง แนวคิดในเรื่องการเรียนการสอนมีเกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา จำเป็นที่ครูต้องติดตามศึกษาให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ แต่เนื่องจากการะหน้าที่ในการสอนมีอยู่มาก ศึกษานิเทศก์จึงต้องรับผิดชอบช่วยเหลือ

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้นจำเป็นต้องมีผู้นำโดยเฉพาะ

4. การศึกษาของประเทศไม่อาจรักษามาตรฐานไว้ได้ ถ้าไม่มีศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่ควบคุมดูแลระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน

5. จำนวนครูที่ยังขาดวุฒิและขาดความรู้ ความสามารถในการสอนยังมีอีกมาก โดยเฉพาะในโรงเรียนตามชนบท

6. แม้ครูจะมีความรู้ประสบการณ์ในการสอนมาแล้ว ในบางโอกาสก็ยังมีปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือ

7. ครูบรรจุใหม่ ครูเหล่านี้ต้องการความช่วยเหลือในระยะเริ่มแรกของการสอน เพราะยังไม่มีประสบการณ์ในการสอน และยังต้องการความช่วยเหลือในการปรับตัวอีกด้วย

สรุปแล้ว การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครู พัฒนางาน และช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

4. หลักการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

บาร์ เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Barr, Burton and Brueckner. 1974 : 45) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically) คือ ควรทำการนิเทศตามค่านิยม วัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้ และควรเป็นไปตามความเป็นจริง และกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

2. การนิเทศการศึกษาควรเป็นหลักวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือ ควรมีการนิเทศอย่างมีลำดับ มีระเบียบ และวิธีการในการศึกษา ปรับปรุง ประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่เชื่อถือได้

3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือจะต้องเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกัน ในการดำเนินงานและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

4. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือ ควรเป็นการแสวงหา ความสามารถพิเศษ ของแต่ละบุคคล แล้วเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้น อย่างเต็มที่

กัญญา สาร (2519 : 275 - 276) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับขบวนการมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งต้องใช้ความชำนาญ ความอดทนและความพากเพียร และเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลและสติปัญญา

และ สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 15 - 18) ได้กล่าวถึง หลักการสำคัญของ การนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็น "กระบวนการ" ทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ หมายถึง การทำงานที่มีขั้นตอน มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง และมีความเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน

2. การนิเทศการศึกษา มีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานนั้น จะกระทำโดยผ่าน "ตัวกลาง" คือครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. การนิเทศการศึกษา (ในประเทศไทย) เน้นบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย ในกระบวนการนิเทศการศึกษาไม่ได้มุ่งเฉพาะบรรยากาศแห่งการทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่จะรวมถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกันด้วย

จึงสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีหลักการสำคัญคือ หลักของความถูกต้องตามหลักวิชา ความเป็นวิทยาศาสตร์ มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย และใช้ความคิดสร้างสรรค์ โดยดำเนินการเป็นกระบวนการระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือคุณภาพของนักเรียน ซึ่งการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ก็ยึดหลักการนิเทศการศึกษานี้เช่นเดียวกัน

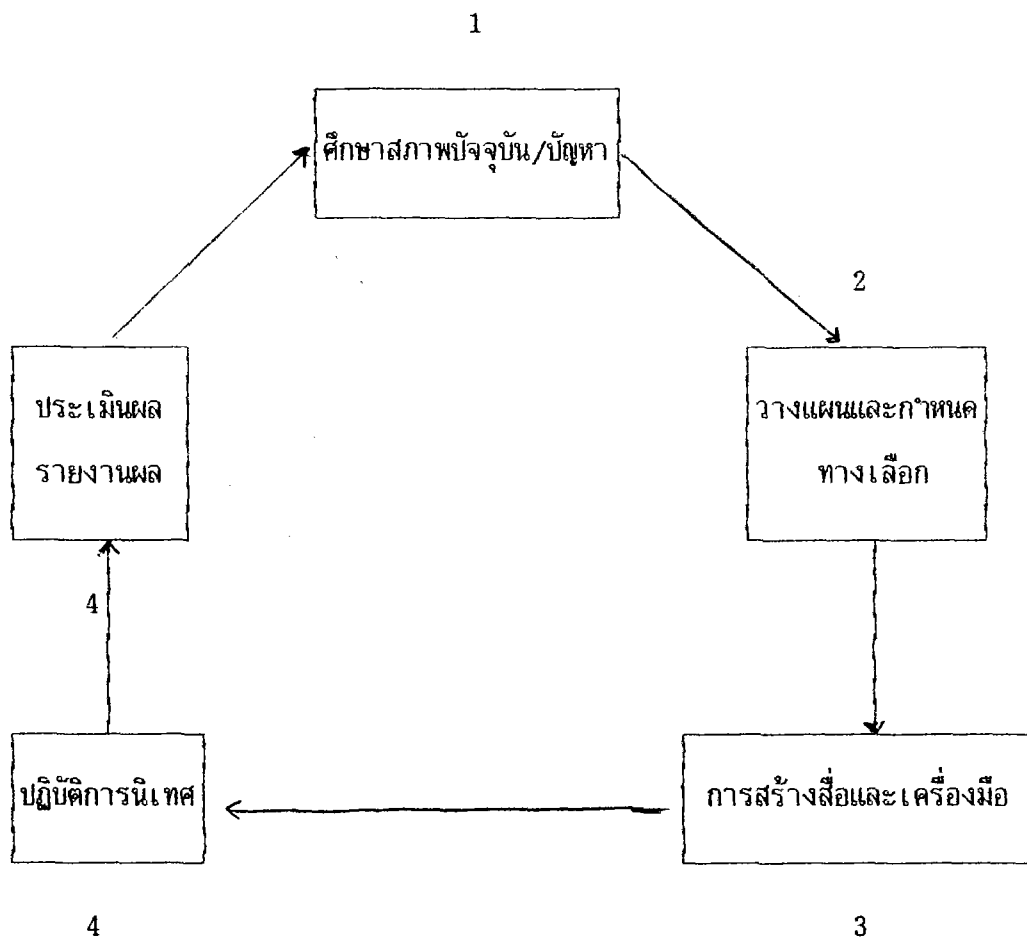
5. กระบวนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

กระบวนการนิเทศ หมายถึง แบบแผนของการนิเทศที่มีระดับขั้นตอนชัดเจน
ต่อเนื่องกันเป็นระบบ ซึ่งจะสามารถช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 5 - 6) ได้กำหนด
กระบวนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก
3. การสร้างสื่อเครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศ
4. การปฏิบัติการนิเทศ
5. การประเมินผลและรายงานผล

ซึ่งเขียนเป็นวงจรการนิเทศได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กระบวนการนิเทศการศึกษา

จะเห็นได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นั้นจะเริ่มด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อให้ทราบว่าปัจจุบันนี้มีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง และมีความต้องการอย่างไร และข้อมูลที่ได้จากขั้นที่หนึ่งนี้ จะเป็นแนวทาง ในการวางแผนและตัดสินใจกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ในขั้นที่สองต่อจากนั้นในขั้นที่สามจะเป็น

การสร้างสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศต่อไปจะเป็นขั้นที่สี่ คือการปฏิบัติการนิเทศ เมื่อนิเทศเสร็จแล้ว ก็จะเป็นขั้นสุดท้าย คือขั้นที่ห้า การประเมินผลและรายงานผล ซึ่งขั้นตอนการนิเทศนี้จะดำเนินการต่อเนื่องกันไปเป็นกระบวนการเช่นนี้โดยตลอด เหมือนกับกระบวนการนิเทศในระดับอื่น ๆ

6. กิจกรรมการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

โดยทั่วไปกิจกรรมการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ผู้นิเทศจะทำงานกับครูผู้สอนในเรื่องแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรม สื่อการเรียน การประเมินผลพัฒนาการ ตลอดจนปัญหาการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามจุดหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา กิจกรรมการนิเทศอาจใช้กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การประชุมนิเทศ เป็นการประชุมครั้งแรกเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ให้ความรู้ความเข้าใจในงานที่จะต้องปฏิบัติ ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม สามารถปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้บรรลุตามจุดหมายได้

2. การประชุมปรึกษาหารือ อาจจัดเป็นการประชุมกลุ่มย่อย หรือการประชุมกลุ่มใหญ่เพื่อหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยกันแก้ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะ ให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนแลกเปลี่ยนผลงานต่าง ๆ เกี่ยวกับงานที่กำลังจะทำ กระทำแล้ว หรือให้ความรู้เพิ่มเติม

3. การอบรมสัมมนา เมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติหรือต้องการจะเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ เช่น การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา การประเมินพัฒนาการ เป็นต้น การสัมมนาช่วยให้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหมู่เพื่อนครูด้วยกัน และสามารถรวบรวมข้อมูล ข้อสรุปต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติต่อไป

4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการนิเทศแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้รับความรู้จากวิทยากร และลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหา หรือศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มย่อย ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการจะได้ผลงาน หรือคำตอบเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิช่วยให้คำแนะนำปรึกษา

5. การพบปะสนทนา เป็นการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ครูได้รับการแนะนำอย่างใกล้ชิดเมื่อเกิดปัญหาทางวิชาการมีบรรยากาศที่ดี เป็นกันเอง และความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้การนิเทศกับครู จะช่วยให้การนิเทศได้รับผลดี

6. การสังเกตการสอน บางครั้งผู้นิเทศและผู้บริหารโรงเรียนจะมาสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะแก่ครูได้ถูกต้องมิใช่จับผิดครู โดยทั่วไปจะมีการสังเกตในสิ่งต่อไปนี้ คือ

- 6.1 การจัดห้องเรียนและสภาพแวดล้อม
- 6.2 การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
- 6.3 บุคลิกภาพและพฤติกรรมการทำงานของครู
- 6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครู
- 6.5 การดูแลเด็กทั้งในและนอกห้องเรียน
- 6.6 พฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก
- 6.7 การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

7. การสาธิตการสอน มีจุดมุ่งหมายให้ครูเห็นตัวอย่างที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับวิธีและเทคนิคการสอน ผู้นิเทศอาจเชิญครูหรือผู้เชี่ยวชาญ และมีความสามารถในเรื่องนั้น ๆ เป็นพิเศษมาสาธิตให้ครูดู จะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ มีความกระตือรือร้น หรือเกิดความคิด นำสิ่งที่ตนได้ดูไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

8. การศึกษานอกสถานที่ มีจุดมุ่งหมายให้ครูได้เห็นวิธีการจัดการเรียนการสอนนอกเหนือจากโรงเรียนที่ตนสอนอยู่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความคิดเปรียบเทียบ และนำแนวคิดที่ถูกต้องและเหมาะสมมาปรับปรุงการเรียนการสอน ของตนให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีส่วนในการเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ครูอีกประการหนึ่ง

9. การบรรยายหรือปาฐกถา คือการใช้บุคคลต่าง ๆ ที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายพิเศษเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหา หรือเรื่องที่ครูส่วนใหญ่สนใจ เช่น วิธีการสอนกิจกรรม การเคลื่อนไหว และจังหวะในระดับก่อนประถมศึกษา การจัดที่เล่นในห้องเรียน เป็นต้น

10. การแจกเอกสาร เป็นที่นิยมกันมากวิธีหนึ่ง เพราะเกิดประโยชน์กับครูและช่วยครูได้มาก สามารถใช้เป็นคู่มือการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษา ทั้งเป็นการเผยแพร่ผลงานของเพื่อนครูด้วยกันอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 30 - 31)

จะเห็นว่ากิจกรรมการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีหลายลักษณะซึ่งผู้นิเทศสามารถจะเลือกใช้ได้ตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศตามความเหมาะสม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ปัญหาในการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

โดยทั่วไปแล้วการนิเทศการศึกษามักจะพบปัญหาในการนิเทศคือ นิเทศได้ไม่ถึงถึงไม่ต่อเนื่อง และการนิเทศยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ (2521 : 6) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 11 พบว่า ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนิเทศ และขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเมธา ปรากฏแสงวิไล (2532 : 205) ได้ศึกษาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ในโครงการอนุบาลชนบทของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 5 ปรากฏว่า ปัญหาในการนิเทศ คือการนิเทศไม่เป็นระบบ และไม่ต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527 : 87 - 88) ได้ทำการวิจัย การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา พบปัญหาด้านการนิเทศดังนี้

1. ปัญหาที่ผู้นิเทศพบเมื่อไปเยี่ยมชั้นเรียน

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น การขาดเรียน การใช้ภาษาถิ่น

ความยากจน นักเรียนมีหลายกลุ่มอายุและรับเด็กมากเกินไป

1.2 ปัญหาครูขาดวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์

1.3 ปัญหาเรื่องการจัดสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสม

2. ปัญหาของพื้นที่ในการไปนิเทศการสอน

2.1 ผู้นิเทศมีงานมากทำให้การนิเทศจัดทำได้น้อย

2.2 ผู้นิเทศขาดประสบการณ์และทักษะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับ

ก่อนประถม

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนมีความสนใจการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

ค่อนข้างน้อย

2.4 ขาดงบประมาณ

และ ประสาน เสริมปัญหา (2529 : 17) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไว้ดังนี้

1. ผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร หรือแนวการจัดการศึกษาระดับ

ก่อนประถมศึกษา

2. ผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและกระบวนการนิเทศ

3. ผู้นิเทศขาดเครื่องมือ และงบประมาณในการนิเทศ

4. ผู้นิเทศไม่ทราบวิธีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการนิเทศ

5. ผู้นิเทศไม่เป็นที่ยอมรับของครู

6. ผู้นิเทศขาดทักษะในการมอง การสังเกต และการจัดปัญหา

7. ผู้นิเทศไม่มีทักษะในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

8. ผู้นิเทศขาดคุณลักษณะของการนิเทศ

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก เนื่องจากผู้นิเทศมีเวลาในการนิเทศน้อย ขาดประสบการณ์และทักษะ ความรู้ เครื่องมือ งบประมาณในการนิเทศ รวมทั้งความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอีกด้วย

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

งานวิจัยในต่างประเทศ

เทรเนปโพล (Trennepohl. 1958 : 952) ได้ทำการวิจัยเรื่องความช่วยเหลือในการนิเทศการศึกษาตามความต้องการของครูใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐแคนซัส สหรัฐอเมริกา ในปี 1953 - 1956 พบว่า ครูต้องการความช่วยเหลือในการนิเทศการศึกษามากขึ้น ครูได้รับการช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์มากที่สุด ในเรื่องความเข้าใจในสภาพชุมชน และการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ทางอาชีพ แต่ได้รับความช่วยเหลือน้อยที่สุดในเรื่องความรับผิดชอบที่มีต่อชั้นเรียน

การปฐมนิเทศเกี่ยวกับเรื่องระบบโรงเรียน สิ่งที่ครูต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด แต่ได้รับน้อยที่สุดคือ การวางแผนในการสอนเด็กที่เรียนอ่อน และที่เรียนเก่ง สำหรับรูปแบบกิจกรรมการนิเทศ ที่ศึกษานิเทศก์ใช้มากที่สุดคือ การประชุมก่อนเปิดเรียน การปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การประชุมครู การจัดทำคู่มือและเอกสารต่าง ๆ ส่วนรูปแบบกิจกรรมการนิเทศการศึกษาที่ครูและศึกษานิเทศก์ต้องการมาก แต่ใช้น้อยก็คือการสังเกตการสอน การประชุมปฏิบัติการ การพบปะเยี่ยมเยียนครูระหว่างโรงเรียน และการสาธิตการสอน

ในปี ค.ศ. 1982 แคมเบล (Campbell. 1982) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูในระดับก่อนประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่สนองตอบต่อสภาพท้องถิ่น ความต้องการและปัญหาของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของชุมชนกลุ่มหนึ่งในสังคมอเมริกัน แคมเบลได้นำผลของการวิจัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาและใช้เป็นเครื่องมือสำหรับส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยประกอบด้วย ลักษณะของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา รูปแบบกิจกรรมการนิเทศและการฝึกความมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งรูปแบบกิจกรรมการนิเทศนี้ได้รวมเอาส่วนสำคัญในการนิเทศทั่ว ๆ ไป มาเป็นองค์ประกอบเพื่อให้ได้ซึ่งประสิทธิผลในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น การให้คำปรึกษาหารือ การสังเกตและการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครู การแก้ปัญหาขององค์การการร่วมมือและคุณค่าแห่งทรัพยากรบุคคล

งานวิจัยในประเทศ

ในปี 2527 น้อมศรี เคท และคนอื่น ๆ (2527 : 88) ได้วิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในปีการศึกษา 2525 จำนวน 47 คน และผู้นิเทศ จำนวน 158 คน ซึ่งแบ่งเป็นระดับจังหวัด อำเภอก และโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กผลปรากฏว่า กิจกรรมการนิเทศที่มีประโยชน์มากที่สุด คือการพบปะสนทนา การเยี่ยมชั้นเรียนการสังเกตการสอน การปรึกษาหารือ การประชุมครู การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพาครูไปเยี่ยมชั้นเด็กเล็กที่โรงเรียนอื่น และการชมการสาธิตการสอนตามลำดับ และครูเห็นว่าการนิเทศมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

ต่อมาในปี 2534 นันทา โพธิ์คำ (2534 : 62 - 64) ได้ทำการวิจัยการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูชั้นเด็กเล็ก ที่ได้รับการนิเทศแบบใช้เทปโทรทัศน์สาธิตการสอนและการนิเทศแบบปกติ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ผลการศึกษาพบว่าครูชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการนิเทศโดยใช้เทปโทรทัศน์สาธิตการสอนและการนิเทศแบบปกติ มีประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมในวงกลมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือกลุ่มที่ใช้เทปโทรทัศน์สาธิตการสอนมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ และยังทำให้ครูมีความสนใจ กระตือรือร้น และให้ความร่วมมือในการรับการนิเทศเป็นอย่างดี

และในปีเดียวกัน เรไร ชนะการ (2534 : 69) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก โดยใช้ชุดการนิเทศซึ่งมีลักษณะเป็นชุดการสอน โดยทดลองกับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ผลปรากฏว่า เมื่อใช้ชุดการนิเทศแล้ว ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในด้านการใช้คำถาม การยอมรับความรู้สึกความคิดเห็นและพฤติกรรมเด็ก และการชมเชยให้กำลังใจ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครู และคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศนั้นมีหลายลักษณะ เช่น การพบปะสนทนา การสาธิตการสอน การให้คำปรึกษาหารือ การใช้ชุดการสอน การใช้เทปโทรทัศน์ ฯลฯ ซึ่งผู้นิเทศสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การนิเทศบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การนิเทศทางไกล

1. ความเป็นมาของการนิเทศทางไกล

ปัจจุบันการนิเทศการศึกษากลับมาเป็นกระบวนการสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ต้องประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ คือ นิเทศได้ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่องและยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงและพัฒนา การนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มาตรการหนึ่งคือ การส่งเสริมการนิเทศทางไกล

ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายด้านการนิเทศไว้ คือปรับปรุงการนิเทศการศึกษา โดยส่งเสริมการนิเทศทางไกล และการนิเทศภายใน มุ่งเน้นไปที่โรงเรียนส่วนภูมิภาคทุกระดับ ทุกประเภท โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนในชนบททางไกล สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติก็ได้กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ คือ นิเทศติดตามผลอย่างเป็นระบบนำวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ และจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปและสื่อทางไกล เพื่อใช้ฝึกอบรมบุคลากรทุกประเภท ทุกระดับให้มีคุณภาพ

2. ความหมายของการนิเทศทางไกล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการนิเทศทางไกลว่า หมายถึง การนิเทศการศึกษาที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ต้องอาศัยสื่อต่าง ๆ ในการถ่ายทอดความรู้และกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

3. วัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การนิเทศการศึกษาให้ทั่วถึง ต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การบริหารงานวิชาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนางานของตน

4. หลักการของการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลมีหลักการ ดังนี้

1. การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศโดยผ่านสื่อ

2. การนิเทศทางไกลเป็นการสื่อสารทางเดียว โดยผู้นิเทศจะไม่สามารถรับข้อมูล

ย้อนกลับในทันที

3. การนิเทศทางไกลต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. สื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกลต้องส่งถึงบุคคลเป้าหมายอย่างครบถ้วนเหมาะสมกับ

สภาพปัญหา และความต้องการ และสอดคล้องกับท้องถิ่น

5. ประโยชน์ของการนิเทศทางไกล

ระบบการส่งข่าวสารในปัจจุบัน ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ มีขีดความสามารถสูง การนิเทศทางไกลจึงเป็นการนิเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งมีประโยชน์ดังนี้

1. ประหยัด ด้านกำลังคน งบประมาณ และเวลา

2. รวดเร็ว ในการส่งและการรับสื่อที่ใช้ในการสื่อสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว

รวดเร็ว

3. ปริมาณผู้รับการนิเทศ สามารถทำได้เป็นจำนวนมาก และทำพร้อม ๆ กันได้

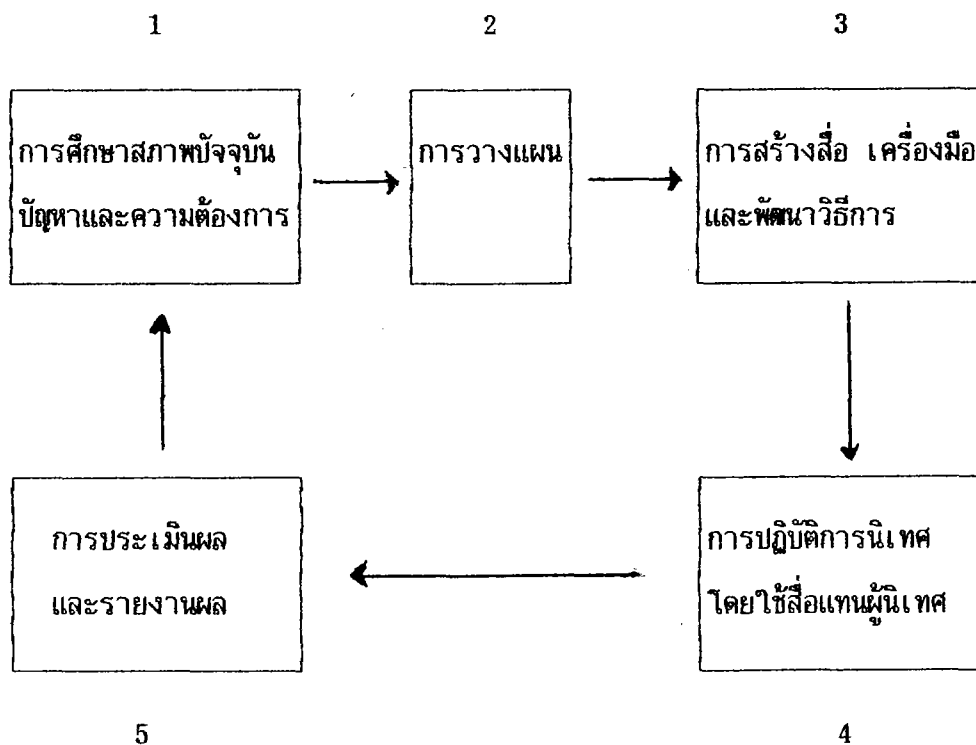
4. การสื่อข้อความ สามารถทำความเข้าใจได้ตรงกันทุกจุด

6. กระบวนการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศการศึกษาอย่างหนึ่งที่ใช้กระบวนการการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
2. การวางแผน
3. การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ
4. การปฏิบัติการนิเทศ โดยใช้สื่อแทนผู้นิเทศ
5. ประเมินผลและรายงานผล

เขียนเป็นภาพประกอบ แสดงกระบวนการนิเทศทางไกลได้ดังนี้

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับ

1. นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การเรียน

การสอน และการบริหารงานวิชาการ

3. แผนงานโครงการในรอบปีที่ผ่านมา
4. ผลการประเมินคุณภาพนักเรียน ฯลฯ

ในการดำเนินการจะใช้วิธีการ

5. การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบ ด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต
 6. การประเมินความต้องการ
 7. การใช้สื่อและเครื่องมือต่าง ๆ
 8. การประชุมสัมมนาเพื่อค้นหาปัญหา
- ฯลฯ

ขั้นที่ 2 การวางแผน

ในการวางแผนการดำเนินงานนั้น จะดำเนินการดังนี้

1. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. กำหนดเป้าหมายและทางเลือก
3. เขียนแผน และปฏิทินการนิเทศทางไกล

ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวีธีการ

ในการสร้างสื่อ เครื่องมือสาระของสื่อ ต้องคำนึงถึง

1. การแก้ปัญหาและพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน
- การนิเทศการศึกษา และการบริหารงานวิชาการ
2. ตอบสนองนโยบาย
 3. สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับการนิเทศ

โดยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ผลิตเองภายในหน่วยงาน
2. ขอความร่วมมือจากหน่วยงานในสังกัด หน่วยงานอื่น หรือสื่อมวลชน
3. ศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงจากสิ่งที่ได้จัดทำไว้แล้ว
4. งานวิจัย

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลเป็นการปฏิบัติการโดยใช้สื่อแทนผู้นิเทศ ซึ่งผู้รับการนิเทศเป็นบุคลากรในหน่วยงาน หรืออาจเผยแพร่ไปยังหน่วยงานอื่น

วิธีการนิเทศ

1. ส่งตามระบบสายงาน
2. ส่งตามช่องทางอื่น ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์

หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศทางไกล

การประเมินผลควรจัดทำเป็น 3 ระยะ คือก่อนดำเนินการขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการ

ระยะที่ 1 การประเมินผลและรายงานก่อนดำเนินการ

ผู้นิเทศประเมินความพร้อมด้านสื่อ เครื่องมือ กำหนดการนิเทศ

พร้อมรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ

ผู้รับการนิเทศ ประเมินความพร้อมด้วยการรับ และประเมินผลตนเอง

ระยะที่ 2 การประเมินผลและรายงานผล ขณะดำเนินการ ซึ่งจะ

ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. การส่งสื่อเป็นไปตามกำหนด
2. การออกรายการเผยแพร่ เป็นไปตามกำหนด
3. ผู้รับการนิเทศประเมินตนเอง
4. ความชัดเจนถูกต้องของสารหรือลักษณะการออกอากาศ

5. ผู้รับการนิเทศหรือผู้นิเทศ รายงานปัญหาอุปสรรคให้ผู้เกี่ยวข้อง

ทราบทันที

6. ผู้เกี่ยวข้องแก้ไขปรับปรุงแจ้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

ระยะที่ 3 การประเมินผลและรายงานผล หลังการดำเนินการ จะ

ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้รับการนิเทศประเมินผลตนเองด้านการรับรู้สาร
2. ผู้รับการนิเทศแจ้งหรือตอบรับการส่งสารด้วยสื่อต่าง ๆ
3. ผู้นิเทศประเมินผลและรายงานผลด้านสภาพแวดล้อม บัณฑิต

กระบวนการ ผลผลิตและผลกระทบ

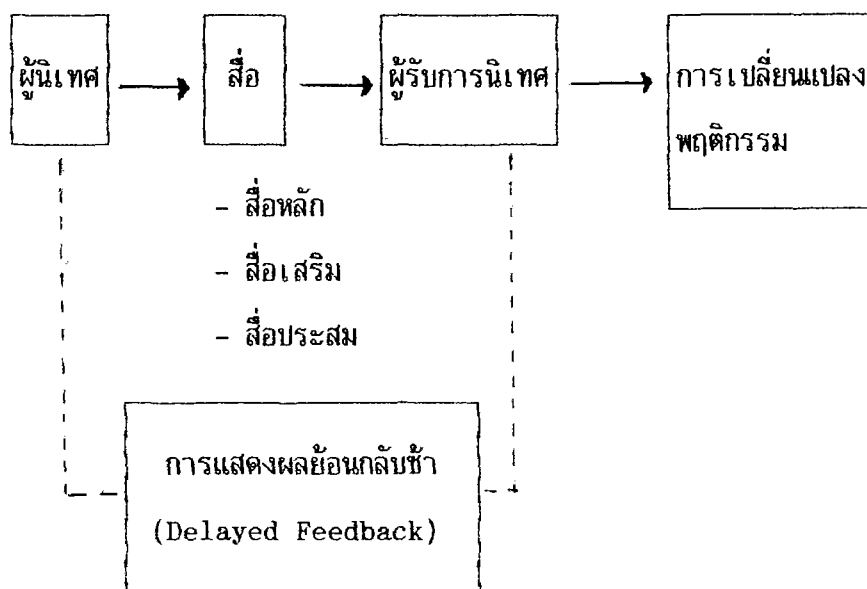
4. ผู้นิเทศนำผลการประเมินไปใช้ เพื่อวางแผนการปรับปรุงการนิเทศ

ทางไกลต่อไป

7. สื่อในการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลเป็นการสื่อสารทางเดียว (One - Way Communication)

ซึ่งเขียนเป็นภาพประกอบ ได้ดังนี้

คุณลักษณะของสื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกล

การสื่อสารในการนิเทศทางไกลจะเห็นได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่เป็นปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ต้องใช้การสื่อสารผ่านสื่อที่มีรูปแบบเป็นการสื่อสารทางเดียว (One - Way Communication) ซึ่งผู้นิเทศจะไม่ได้รับการตอบกลับทันที แต่ต้องอาศัยเวลาระยะหนึ่ง การใช้สื่อในการนิเทศทางไกลจึงมีจุดอ่อนอยู่มาก ได้แก่ ไม่สามารถโต้ตอบแสดงผลย้อนกลับได้ทันที การทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ต้องใช้เวลานานกว่าการสื่อสารแบบซึ่งหน้า อีกทั้งในการอธิบายความหมายต่าง ๆ ผ่านสื่อไม่อาจทำได้อย่างสมบูรณ์แท้จริง เช่น ไม่สามารถเขียนบทความอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการอธิบายได้ทั้งหมด เทียบกับการสื่อสารแบบซึ่งหน้า อย่างไรก็ตามการใช้สื่อในการนิเทศทางไกล อาจเป็นประโยชน์ในแง่ของเวลาจะทำให้เกิดการไตร่ตรองและขัดเกลาแยกแยะอารมณ์และเหตุผลออกจากกันได้ ทำให้ผลย้อนกลับเป็นไปในทางที่เหมาะสมได้

สำหรับการแก้ไขปัญหานั้นเกิดจากการสื่อสารทางเดียวกัน ผู้นิเทศจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระและการออกสารที่จะส่งออกไป จำเป็นต้องกระชับ ชัด ง่ายต่อการตีความและการทำความเข้าใจของผู้รับการนิเทศ กระตุ้นให้ผู้รับหรือเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศติดต่อสื่อสารกับผู้นิเทศได้ เช่น เปิดโอกาสตอบคำถามทางจดหมาย หรือรวบรวมปัญหามาเสนอทางแก้ไขในการเสนอสื่อคราวต่อไปหรืออาจให้จัดกลุ่มร่วมกันศึกษา เพื่อหวังในปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มจะช่วยเติมเต็มข้อบกพร่องของการสื่อสารทางเดียว ทางออกอีกทางหนึ่งที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพคือการใช้การนิเทศทางตรง นิเทศทางไกล และการนิเทศภายในสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ประเภทของสื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกล

1. สื่อหลัก เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการใช้สื่อสำหรับการนิเทศทางไกลแล้วสื่อสิ่งพิมพ์จะเป็นสื่อหลักที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพราะการออกแบบสาระในการนิเทศผ่านสื่อสิ่งพิมพ์นั้น กระทำได้ไม่ยาก และยังเชื่อมั่นได้ค่อนข้างสูงกว่าส่งถึงผู้รับการนิเทศ โดยอาศัยสายงานปกติ และความสม่ำเสมอของการเผยแพร่

2. สื่อเสริม นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถใช้เป็นสื่อหลักในการนิเทศทางไกลแล้ว ยังสามารถนำวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์มาเป็นสื่อเสริมได้ด้วยเหตุผลต่อไปนี้ คือ

ประการแรก การกำหนดเวลาหรือการซื้อช่วงเวลา รายการวิทยุกระจายเสียงหรือรายการโทรทัศน์เป็นการลงทุนสูง และไม่อยู่ในความควบคุมภายใต้สายงาน ดังนั้นการหวังให้ได้เวลาเพื่อผลิตรายการเป็นสื่อหลักจะทำได้ยาก ตลอดจนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ต้องใช้เทคนิคและอุปกรณ์มากเกินกว่าศักยภาพของหน่วยงานแต่ละระดับจัดทำและควบคุมได้ หากประสานงานให้ได้เวลาในการจัดทำรายการมาบ้างก็เหมาะสมที่จะจัดเป็นสื่อเสริมมากกว่า

ประการที่สอง สื่อวิทยุ กระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์มีข้อจำกัดในด้านการนำเสนอหรือเมื่อออกอากาศผ่านไปแล้วก็จบสิ้นเป็นครั้ง ๆ ไป หากมีข้อสงสัยก็ไม่สามารถอ่านหรือศึกษาทบทวนได้

ประการที่สาม ด้วยข้อจำกัดหรือข้อบกพร่องที่สื่อหลัก คือสิ่งพิมพ์ไม่สามารถนำเสนอได้ เช่น การใช้เสียงหรือภาพที่นำเสนอสาระเกี่ยวกับเสียงและความเคลื่อนไหวในรายการวิทยุกระจายเสียงและรายการโทรทัศน์ หรือจัดทำรายการนำเสนอในแง่มุมใหม่ ย่อมจะเป็นการเติมเต็มให้กับสื่อหลัก ซึ่งจะส่งผลให้การนิเทศทางไกลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. สื่อประสม เป็นการนำสื่อหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ต้องการนิเทศ โดยสื่อแต่ละชนิดจะส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันโดยถือหลักว่าสื่อแต่ละชนิด "มีดี" เป็นอย่าง ๆ ไป เช่น การนำเสนอเนื้อหาสาระเป็นข้อความและภาพการ์ตูนในสื่อสิ่งพิมพ์โดยใช้ร่วมกับการฟังวิทยุกระจายเสียงหรือแถบบันทึกเสียง เป็นต้น

8. การประเมินผลการนิเทศทางไกล

การประเมินผลการนิเทศทางไกล มีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องประเมินคือ

1. สื่อ
2. สาร
3. การบริหารการนิเทศทางไกล
4. ผลจากการนิเทศทางไกล

1. สื่อ

คำถามที่ผู้ประเมินจะต้องตอบให้ได้ก็คือ "คุณลักษณะอะไรบ้างที่จะต้องพิจารณา" นั่นก็คือ ตัวแปรอะไรบ้างที่จะต้องถูกวัด

ตัวอย่าง

คุณลักษณะของสื่อวิทยุกระจายเสียง

1. รูปแบบของรายการ
 - 1.1 เหมาะสมกับเนื้อหา
 - 1.2 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 1.3 น่าสนใจ
2. การดำเนินรายการ
 - 2.1 การนำเข้าสู่รายการ
 - 2.2 การเชื่อมรายการ
 - 2.3 การจบรายการ
 - 2.4 ความยาวของรายการ
 - 2.5 การลำดับขั้นตอนในการดำเนินรายการ
3. พิธีกร
 - 3.1 น้ำเสียง
 - 3.2 การออกเสียง
 - 3.3 สีลาการพูด
 - 3.4 การใช้ภาษา
4. เพลงประกอบรายการ
5. คุณภาพของเสียง
6. บรรยากาศของรายการ
7. อื่น ๆ (เช่น วิทยาการ)

คุณลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์มีความหมายครอบคลุมเอกสารทั้งหมด เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

โบสเตอร์ ชุดการสอน ฯลฯ คุณลักษณะที่ควรได้รับการพิจารณาดังนี้

1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
2. ขนาดของสิ่งพิมพ์
3. การจัดรูปแบบของสิ่งพิมพ์
4. ความเหมาะสมของกระดาษ
5. ปก
6. ขนาดตัวอักษร
7. ความชัดเจนของตัวอักษร
8. การกำหนดแบบเรียงพิมพ์
9. จำนวนภาพเหมาะสมกับเนื้อหา
10. ความสอดคล้องของภาพกับเนื้อหา
11. ขนาดของภาพ
12. ความชัดเจนของภาพ
13. การสื่อความหมายของภาพ
14. ความน่าสนใจ
15. การใช้ภาษา
16. สีและการเขียน

ฯลฯ

คุณลักษณะของสื่อทางไกลอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ แถบบันทึกเสียง

วีดิทัศน์ ฯลฯ สื่อเหล่านี้บางอย่างเป็นสื่อประสมจึงต้องคำนึงถึงคุณลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละ

ประเภท และความสอดคล้องในการนำมาใช้ร่วมกันด้วย

2. สาร

สิ่งที่ควรพิจารณาคือ

2.1 ความถูกต้องของเนื้อหาต่าง ๆ เช่น

2.1.1 หลักวิชาการ

2.1.2 กระบวนการ

2.1.3 วิธีการ

2.2 ความทันสมัย

2.3 ความสอดคล้องกับความเป็นปัจจุบัน

2.3.1 สถานที่

2.3.2 เวลา

2.4 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.4.1 ความตรง (เรื่องราวตรงกับวัตถุประสงค์)

2.4.2 ความสอดคล้องของระดับการเรียนรู้ระหว่างเนื้อหา กับ

วัตถุประสงค์

2.5 การนำเสนอ

2.5.1 การอธิบายกระชับชัดเจน

2.5.2 เป็นไปตามลำดับขั้นของเรื่อง

2.5.3 มีการยกตัวอย่างที่กระจ่างชัด

2.5.4 มีการใช้ภาพ แผนภูมิที่เหมาะสม

2.6 ความยาก

2.6.1 ความยากตามธรรมชาติของเนื้อหา

2.6.2 การใช้ภาษาที่เข้าใจยาก

2.7 ความมีประโยชน์

2.6.1 เกิดความเจริญงอกงามทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม

ทางสติปัญญา

- 2.6.2 มีความสามารถและทักษะเพิ่มขึ้น
- 2.6.3 มีส่วนในการพัฒนาสังคม
- 2.8 การมีกิจกรรมให้ทำหลังจากการรับสาร
 - 2.8.1 การคิดทบทวน
 - 2.8.2 วิเคราะห์
 - 2.8.3 สังเคราะห์
 - 2.8.4 ประเมิน
 - 2.8.5 ลงมือ ทดลองจริง
- 3. การบริหารการนิเทศทางไกล
 - เป็นการประเมินการดำเนินการเกี่ยวกับสื่อและสารในเรื่อง
 - 3.1 การผลิต
 - 3.2 การส่ง
 - 3.3 การรับ
 - 3.4 การเลือกสรร (ผู้รับผิดชอบ)
 - 3.5 การปรับปรุง
 - 3.6 การใช้
- 4. ผลจากการนิเทศทางไกล
 - 4.1 ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้
 - 4.2 เจตคติ
 - 4.3 การปฏิบัติ

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

การประเมินผลการนิเทศทางไกล ผู้รับผิดชอบโครงการจะเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายรูปแบบได้ตามความเหมาะสมดังนี้

วิธีการประเมิน ได้แก่

1. ใช้แบบสอบถาม
2. สัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้นิเทศ
3. การรายงาน
4. การระดมความคิดจากครูผู้สอนและผู้นิเทศ
5. การตั้งคณะกรรมการประเมิน
6. การให้บุคคลหรือองค์การภายนอกประเมิน

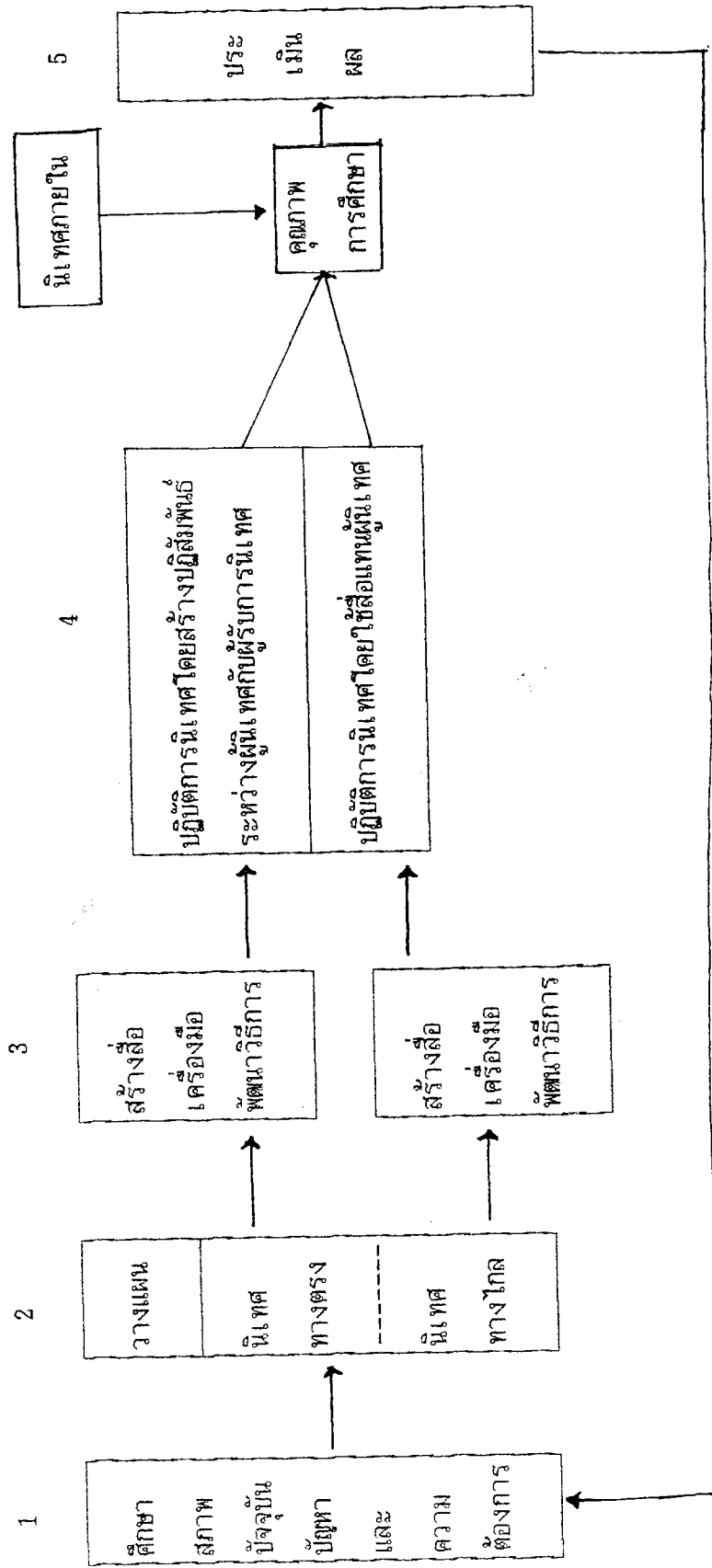
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน มีหลายรูปแบบ อาจเลือกใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งให้สอดคล้องกับวิธีประเมิน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการนิเทศทางไกล โดยอาจเลือกใช้เครื่องมือประเมินดังนี้

1. แบบสอบถาม
2. แบบสังเกต
3. แบบสำรวจ
4. แบบสัมภาษณ์
5. แบบรายงาน

9. ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศทางตรง การนิเทศทางไกลและการนิเทศภายในโรงเรียน

การนำกระบวนการนิเทศการศึกษามาพิจารณาในเชิงปฏิบัติ จะพบว่าก่อนดำเนินการนิเทศทุกหน่วยงานจะเริ่มด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ แล้วนำปัญหาและความต้องการเหล่านั้นมาวางแผน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลสาเหตุ และพิจารณาขอบเขตศักยภาพของทรัพยากรเพื่อกำหนดทางเลือกในการนิเทศว่าจะดำเนินการนิเทศด้วยวิธีใด เช่น นิเทศทางตรง นิเทศทางไกล เป็นสัดส่วนเท่าใด เพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการนั้น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แล้วนำไปแยกรายละเอียดกิจกรรมที่จะปฏิบัติว่าจะนิเทศวิธีใด เพื่อผลิตสื่อและเครื่องมือที่จะใช้ นิเทศ จากนั้นนำไปปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งในการนิเทศ

ทางตรงโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับการนิเทศมีข้อจำกัด ไม่สามารถกระทำได้
ทั่วถึง และต่อเนื่องจำเป็นต้องใช้การปฏิบัติการนิเทศทางไกล ซึ่งใช้สื่อแทนผู้ให้ ผู้รับกระทำอย่าง
ผสมผสานให้เกิดความเต็มเต็มซึ่งกันและกัน โดยมุ่งหวังส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียน
แล้วจึงประเมินภาพรวมว่าการนิเทศที่ปฏิบัติทั้งทางตรง การนิเทศทางไกล และการนิเทศภายใน
โรงเรียนนั้น แก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
ดังภาพประกอบ

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 6 - 88)

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการนี้เทศทางตรง การนี้เทศทางไกล และการนี้เทศภายใน

สรุปได้ว่า การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศการศึกษาวิธีหนึ่ง ซึ่งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ต้องอาศัยสื่อในการเผยแพร่ความรู้แทนบุคคลเพื่อกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการนิเทศที่ทำได้ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง และยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการดำเนินการนิเทศจัดทำเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสอดคล้องสัมพันธ์กันกับการนิเทศทางตรง และการนิเทศภายในโรงเรียน นับเป็นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

1. ความหมายของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีลักษณะและองค์ประกอบ เช่นเดียวกับบทเรียนโมดูล (Instruction Module) ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของบทเรียนโมดูลไว้ดังนี้ ฮัสตัน (Houston. 1972 : 10) ได้ให้ความหมายของบทเรียนโมดูลว่า หมายถึง ชุดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และสถาบันวางแผนการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร (An Apeid Regional Planning Workshop on teacher Education and Curriculum for Development) ให้ความหมายว่า บทเรียนโมดูล หมายถึง ชุดวัสดุการสอนซึ่งมีองค์ประกอบขึ้นพื้นฐานเกี่ยวกับการสอน คือจุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียน และการประเมินผล บทเรียนโมดูลมีความสมบูรณ์ในตัวเอง และส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง (Apeid Regional Planning Work shop, 1975 : 6) สำหรับ พาร์สัน และคนอื่น ๆ (Parson and others. 1976 : 31) กล่าวว่า บทเรียนโมดูลเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยตนเองอย่างสะดวก ตามความสามารถของตนเอง จะใช้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ และสามารถเลือกใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมและศูนย์พัฒนาการสอนแห่งมหาวิทยาลัยแมคเคอริ (Center for Advancement of Teaching. 1981 : Introductory) อธิบายว่า ชุดฝึกอบรมเป็น

โครงการเรียนที่มีเนื้อหาจบในตัวเอง มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและจำกัด สามารถเกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้ในระยะสั้น

สำหรับนักการศึกษาไทย บุญมี ทองก้อน (2518 : 21 - 23) กล่าวว่า บทเรียนไมคูล หมายถึงหน่วยการเรียนรู้หน่วยใดหน่วยหนึ่งที่สำเร็จในตัว สร้างขึ้นสำหรับให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แน่นอน

ส่วน บุญชม ศรีสะอาด (ม.ป.ป. : 170) ให้ความหมายของชุดอบรมว่า คือ ชุดการสอนที่พัฒนามาจากบทเรียนไมคูล มีลักษณะสำคัญคือเป็นชุดการสอนที่เบ็ดเสร็จในตัวใช้สำหรับเรียนหรือสอนเนื้อหาหนึ่งในช่วงเวลาไม่กี่ชั่วโมง ประกอบด้วยข้อแนะนำในการใช้จุดประสงค์ของบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน

และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 121) ก็ได้ให้ความหมายของบทเรียน ไมคูลว่า หมายถึง กิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และแสดงถึงสมรรถภาพที่จะฝึกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างก็ได้ รูปแบบของไมคูลจะเป็นบทเรียนหรือหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่สำเร็จในตัว สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แน่นอนและชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้และแสดงสมรรถภาพได้ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของไมคูลนั้น ๆ

สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง บทเรียนหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่สำเร็จในตัว สร้างขึ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทำกิจกรรมและประเมินผลด้วยตนเอง เพื่อให้ได้เรียนรู้และสามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ในชุดฝึกอบรมนั้น ๆ

2. หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการผลิตชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

หลักการและทฤษฎีที่สำคัญพื้นฐานในการสร้างชุดการสอน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 119 - 120) สรุปได้ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยา ในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้ เพราะถือว่าการสอนนั้น ไม่สามารถปั้นผู้เรียนให้เป็นแม่พิมพ์เดียวกันได้ในช่วงเวลาที่เท่ากัน เพราะผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ตามวิถีทางของเขา และใช้สติปัญญา

ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ด้วยเหตุผลที่คนเรามีความแตกต่างกัน ดังกล่าว ผู้สร้างชุดการสอน จึงพยายามที่จะหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด ในการที่จะให้ผู้เรียนได้ เรียนอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในชุดนั้น ๆ ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุด ในการที่จะ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในชุดนั้น ๆ ซึ่งวิธีที่เหมาะสม ที่สุดวิธีหนึ่งก็คือ การจัดการสอนรายบุคคลหรือการจัดการสอนตามเอกัตภาพหรือการศึกษาด้วย ตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามความแตกต่างของ แต่ละคน

2. การนำสื่อประสมมาใช้ เป็นการนำเอาสื่อการสอนหลายประเภทมาใช้ สัมพันธ์กันอย่างมีระบบ ความพยายามอันนี้ก็เพื่อจะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนจากเดิมที่เคย ยึดครูเป็นแหล่งให้ความรู้เป็นหลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยการใช้แหล่ง ความรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้

3.1 เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2 ตรวจสอบผลการเรียนของตนเองว่าถูกหรือผิดได้ทันที

3.3 มีการเสริมแรง คือผู้เรียนจะเกิดความภาคภูมิใจ ดีใจที่ตนเองทำได้ ถูกต้องเป็นการให้กำลังใจที่จะเรียนต่อไป ถ้าตนเองทำไม่ถูกต้องจะได้ทราบว่าที่ถูกต้องนั้นคือ อะไร จะได้ไตร่ตรองพิจารณาทำให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความท้อถอยหรือสิ้นหวัง ในการเรียนเพราะเขาจะมีโอกาสที่จะสำเร็จได้เหมือนคนอื่นเหมือนกัน

3.4 เรียนรู้ไปทีละขั้น ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง

4. การใช้วิธีวิเคราะห์ระบบเป็นการนำเอาการวิเคราะห์ระบบมาใช้ โดยจัด เป็นเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียน ทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดไว้ในชุด การสอนจะสร้างอย่างมีระบบ จะต้องมีการตรวจเช็คทุกขั้นตอนและทุกอย่างจะต้องสัมพันธ์ สอดคล้องกันเป็นอย่างดี มีการทดลองปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเป็นที่ เชื่อถือ ได้ จึงนำผลออกใช้

จะเห็นว่าการผลิตชุดการสอนใช้หลักการและทฤษฎีพื้นฐานเช่นเดียวกันกับการผลิตชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง คือยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ไปทีละขั้นตอนความสนใจ โดยใช้สื่อประสมรวมทั้งมีการประเมินผลเพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ เป็นการเสริมเพื่อให้กำลังใจในการเรียนต่อไป

3. องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

บทเรียนไมคูลมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวิธีการใช้ของแต่ละไมคูล ซึ่งจะต้องมีส่วนสำคัญและจำเป็นที่สุดทำส่วนด้วยกัน (Houston and others. 1972 : 167 - 169) คือ

1. หลักการและเหตุผล ซึ่งจะบอกอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1.1 ความสำคัญของความมุ่งหมายของบทเรียนไมคูลที่มีต่อผู้เรียนและการศึกษาของบทเรียนไมคูลนั้น

1.2 คำโครงของสิ่งที่ผู้เรียนจะเรียนจากบทเรียนไมคูลนั้น ซึ่งจะบอกให้ผู้เรียนทราบว่า ต้องผ่านการเรียนอะไร หรือมีความรู้พื้นฐานอะไรมาก่อนจะบอกวิธีดำเนินการคร่าว ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ

2. ความมุ่งหมาย เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของไมคูล ทุกประโยคของความมุ่งหมายจะต้องชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ กำหนดสมรรถภาพอะไร พฤติกรรมอะไรที่ผู้เรียนแสดงออกได้ภายหลังจบบทเรียน และเป็นที่ยอมรับว่าได้ผ่านไมคูลนี้แล้ว นอกจากนี้ ความมุ่งหมายยังเป็นส่วนช่วยวางโครงสร้างของไมคูล และช่วยในการเสนอกิจกรรมการเรียนในไมคูลด้วย

3. การประเมินผลเบื้องต้น คือการวัดในด้านต่าง ๆ เพื่อจะดูว่า

3.1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในสิ่งที่จะเรียนไมคูลหรือยัง หรือจะต้องฝึกสมรรถภาพอะไรบ้าง เพื่อเป็นพื้นฐานก่อนที่จะเริ่มเรียน

3.2 ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่ระบุไว้ในไมคูลหรือยัง และควรจะเรียนโดยกิจกรรมใด เพื่อที่จะบรรลุความมุ่งหมาย

3.3 ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในบางส่วนของสมรรถภาพที่ระบุไว้ในไมคูลหรือไม่ และถ้าหากมีอาจจะร่วมในกิจกรรมการเรียนบางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เขายังไม่ได้เรียนรู้เท่านั้น

การประเมินผลเบื้องต้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดสอบความสามารถของตนเอง ตามความมุ่งหมายบางส่วนหรือทั้งหมด นอกจากนั้นยังช่วยชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนอาจจะยังไม่พร้อมที่จะเรียนโมดูลนั้นก็ได้ เนื่องจากขาดความรู้พื้นฐานของโมดูลนั้น การประเมินผลเบื้องต้น จะใช้แบบทดสอบใดก็ได้ อาจจะเป็นแบบปรนัย อัตนัย การทำงานส่ง การสอบปากเปล่า หรือการอภิปรายก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมของความมุ่งหมายเนื้อหาและระดับของผู้เรียน

4. กิจกรรมการเรียน กิจกรรมเรียนจะวัดความมุ่งหมายของโมดูล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมการเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายของโมดูล ผู้เรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง โดยการเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียน ในกรณีที่มีความมุ่งหมายหรือกิจกรรมนั้นมีลักษณะต่อเนื่องกัน ควรจัดทำแผนผังหรือคำอธิบายการจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องการกระทำด้วย

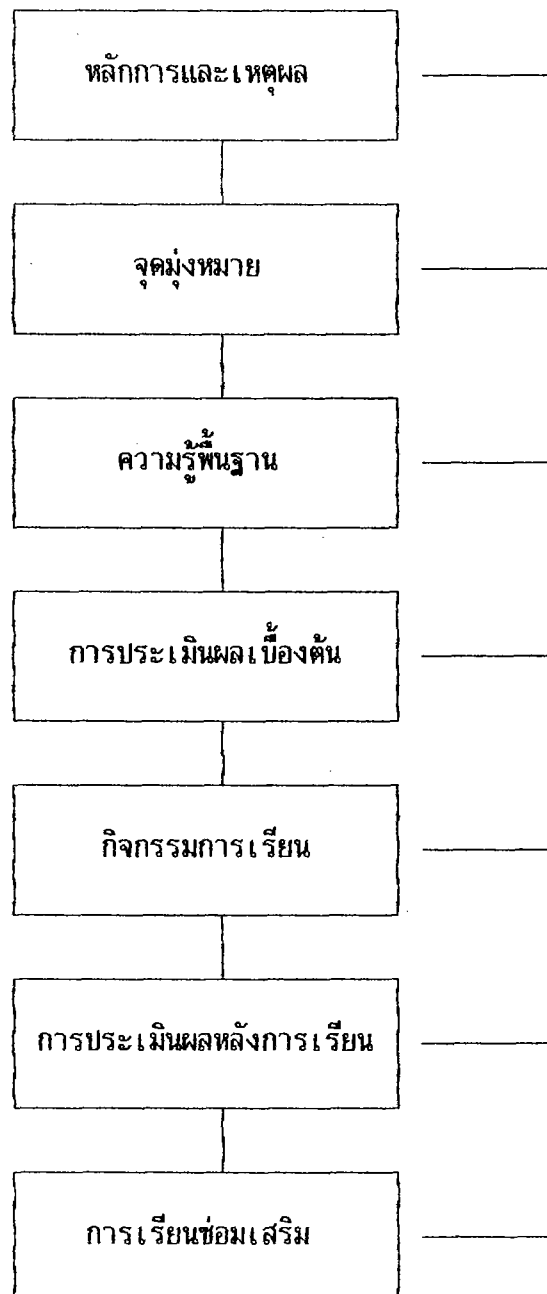
5. การประเมินผลหลังการเรียน ส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญของโมดูลเช่นกัน โดยจะบอกให้ผู้เรียนรู้ว่า ได้เรียนสำเร็จตามความมุ่งหมายของโมดูลมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นยังบอกให้ผู้เรียนรู้ว่า ถ้าหากไม่ผ่านโมดูลนี้ ควรจะมีการเรียนซ่อมเสริมอย่างไร ในส่วนใดบ้างของบทเรียนโมดูล และข้อมูลจากการประเมินผลหลังการเรียนยังช่วยชี้ข้อบกพร่องในการเรียนการสอนของโมดูลด้วย ซึ่งจะเป็แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทเรียนต่อไป แบบการประเมินผลหลังการเรียนอาจจะเหมือนหรือไม่ เหมือนกับการประเมินผลก่อนการเรียนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการประเมินผล

ส่วน ชมพันธ์์ กุญชร ณ อยุธยา (2525 : 73 - 82) ได้นำบทเรียนโมดูลของเอเรนส์ (Arends) และคนอื่น ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนในประเทศไทย โดยเรียกชื่อว่า หน่วยการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. หลักการและเหตุผล (Rationale)
2. จุดมุ่งหมาย (Objective)
3. ความรู้พื้นฐาน (Pre - Requisite)
4. การประเมินผลเบื้องต้น (Pre - Assessment)
5. กิจกรรมการเรียน (Learning Activities)

6. การประเมินผลหลังการเรียนรู้ (Post - Assessment)
7. การเรียนซ่อมเสริม (Remedintion)

แสดงเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แผนภาพองค์ประกอบจัดการเรียนไมคูล

หลักการและเหตุผล (Rationale)

หลักการและเหตุผลมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

1. เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์สำคัญของจุดมุ่งหมายของบทเรียนโมดูลในแง่การสำรวจข้อมูล ทฤษฎีและการปฏิบัติ
 2. เพื่อจัดบทเรียนโมดูล และจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับหลักสูตรทั้งหมด
- หลักการและเหตุผลจะช่วยอธิบายถึงความสำคัญของบทเรียนโมดูล และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของบทเรียนโมดูลที่กำลังเรียนอยู่กับเนื้อหาในบทเรียนโมดูลอื่น ๆ

จุดมุ่งหมาย (Objectives)

จุดมุ่งหมายแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน (Instructional Objectives) เป็นการระบุความสามารถที่ผู้เรียนต้องแสดงออก

2. จุดมุ่งหมายในการแสดงออก (Expressive Objectives) จะระบุเหตุการณ์ที่ผู้เรียนต้องมีประสบการณ์

จุดมุ่งหมายจึงเป็นส่วนที่ช่วยวางโครงสร้างของบทเรียนโมดูล และช่วยเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงสมรรถภาพตามที่ระบุไว้

บทเรียนโมดูลแต่ละหน่วยจะแตกต่างกันตามจำนวนของจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แต่จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน (Instructional Objectives) ควรจะอธิบายไว้อย่างชัดเจนถึงผลการเรียนที่คาดหวังและจุดมุ่งหมายควรเขียนในลักษณะที่สามารถประเมินผลได้

ความรู้พื้นฐาน (Pre - Requisites)

ความรู้พื้นฐานแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. ความสามารถพื้นฐานทั่วไปที่จำเป็นในการเรียนบทเรียนโมดูล
 2. สมรรถภาพเฉพาะซึ่งได้เรียนมาแล้วในบทเรียนโมดูลก่อน ๆ โดยทั่วไป
- ผู้สร้างบทเรียนโมดูลควรพยายามจัดให้มีวิชาความรู้พื้นฐานที่ต้องเรียนก่อนให้น้อยที่สุด ทั้งนี้เพื่อ

ยึดหยุ่นโปรแกรมการเรียนรู้ นอกจากนี้การสร้างความประเมิณผลเบื้องต้น ควรให้ครอบคลุมถึง ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นด้วย

การประเมินผลเบื้องต้น (Pre - Assessment)

การประเมินผลเบื้องต้น หมายถึง การวัดในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อที่ว่าผู้เรียนสามารถแสดงความรู้พื้นฐานนั้น ๆ ก่อนเรียนบทเรียนไมคูลได้หรือไม่ หรือควรจะต้องฝึกความรู้ที่เป็นพื้นฐานก่อนเริ่มเรียน
2. เพื่อที่ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่ระบุไว้ในบทเรียนไมคูลที่กำลังจะเรียนแล้วหรือยัง หรือผู้เรียนควรจะได้รับความช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียนไมคูล
3. เพื่อที่ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในบางส่วนที่ระบุไว้ในบทเรียนไมคูลหรือไม่ บทเรียนตอนใดที่ผู้เรียนมีความรู้แล้ว ผู้เรียนอาจเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เพียงบางกิจกรรมซึ่งยังไม่ได้เรียนรู้เท่านั้น

โดยปกติการประเมินผลเบื้องต้นมักจะใช้การทดสอบโดยการเรียน อย่างไรก็ตามผู้สร้างบทเรียนไมคูลควรพิจารณาถึงประโยชน์ของการทดสอบอย่างอื่นด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Alternatives or Instructional Activities)

กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง งานที่จะให้ผู้เรียนทำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ควรช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน
 2. กิจกรรมการเรียนรู้ควรจะได้สนองความต้องการ ความสามารถ เจตคติ ความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน
 3. กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมได้หลาย ๆ อย่าง
 4. กิจกรรมแต่ละอย่างควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกหัดเท่าเทียมกัน
- หมายความว่า กิจกรรมแต่ละชนิดควรจะได้ผลเท่าเทียมกัน

การประเมินผลหลังการเรียนรู้ (Post - Assessment)

วิธีประเมินผลหลังการเรียนรู้อาจจะเหมือนหรือแตกต่างจากการประเมินผลเบื้องต้น การประเมินผลหลังการเรียนรู้ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ประเมินผลความรู้ความสามารถทั้งหมดที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้
2. ประเมินผลเฉพาะความรู้ที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายหรือที่ระบุไว้เป็นพื้นฐานก่อนเรียนบทเรียนโมดูล
3. การประเมินผลหลังการเรียนรู้ ควรจัดทำทั้งในระหว่างเรียน (Formative) และหลังการเรียนรู้ (Summative)
4. การประเมินผลหลังการเรียนรู้ จะต้องเป็นจริงและมีเหตุผล โดยคำนึงถึงเวลาทั้งหมดของผู้สอนและผู้เรียน

การเรียนรู้ซ่อมเสริม (Remediation)

การเรียนรู้ซ่อมเสริมจะกำหนดไว้ในบทเรียนหรือไม่ก็ได้ การเรียนรู้ซ่อมเสริมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือผู้เรียนซึ่งไม่ผ่านการทดสอบหลังการเรียนรู้ การเรียนรู้ซ่อมเสริมอาจใช้กิจกรรมแบบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงได้ โดยทั่วไปกิจกรรมการเรียนรู้ซ่อมเสริมนี้ผู้สอนและผู้เรียนจะกำหนดร่วมกัน โดยพิจารณาจากความสามารถของผู้เรียนกับการประเมินผลหลังการเรียนรู้ แล้วช่วยกันตัดสินใจว่าจะใช้วิธีสอนอย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์และได้ผลที่สุด

จะกล่าวได้ว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีหลายรูปแบบแต่พอสรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือต้องมีหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย ความรู้เบื้องต้น การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ การทดสอบหลังเรียน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบจึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ตั้งไว้ได้ ผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบสำคัญ 6 ประการนี้ ในการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

4. คุณสมบัติของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

ฮุสตัน และคนอื่น ๆ (Houston and others. 1972 : 47) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของบทเรียนไมคูลไว้ดังนี้

1. เป็นบทเรียนสำเร็จรูป
2. เน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
4. เป็นการเรียนรายบุคคลตามความสามารถของแต่ละบุคคล
5. เลือกทำกิจกรรมได้ตามความสนใจ
6. เน้นที่กระบวนการ

ซึ่งสอดคล้องกับ ประทวน อ่อนไสว (2527 : 28 - 29) ที่กล่าวว่า บทเรียนไมคูลเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความรู้แตกต่างกัน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ช้าหรือเร็วตามขีดความสามารถของตนเอง สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการใช้สื่อการเรียน ทำกิจกรรมและการเรียนอย่างเป็นระบบและผู้เรียนมีสมรรถภาพตามที่ระบุไว้

ส่วน กาญจนก เกียรติประวัติ (ม.ป.ป. : 89) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของบทเรียนไมคูล สรุปได้ดังนี้

1. โปรแกรมทั้งหมดจะถูกขยายเป็นส่วน ๆ เพื่อมิให้มีความซ้ำซ้อนในเนื้อหา และมองเห็นโครงสร้างของกิจกรรมทั้งหมดติดต่อกันตลอดโปรแกรม ซึ่งเป็นการเริ่มต้นอย่างมีระบบ
2. เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเชิงกิจกรรม กำหนดจุดประสงค์ตามความต้องการของผู้เรียน
3. เน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นส่วนบุคคล
5. รวมวิธีการสอนต่าง ๆ ไว้หลายอย่าง
6. เน้นกระบวนการ

สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับบทเรียนไมคูล ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละ

บุคคล มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการใช้สื่อทำกิจกรรมและประเมินผลซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพตามที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังมีความสะดวกต่อผู้ใช้ในเรื่องเวลา และโอกาสที่จะศึกษาอีกด้วย

5. ประโยชน์ของชุดฝึกอบรม

ในด้านเทคนิควิธีสอน การใช้บทเรียนไมคูลเป็นวิธีซึ่งเชื่อถือได้ว่า มีประสิทธิภาพและประหยัดสำหรับการนำไปใช้ เพื่อสอนเนื้อหาและทักษะตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากความมีลักษณะสมบูรณ์ในตัวของมันเองดังกล่าวแล้ว บทเรียนไมคูลจึงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยอาศัยคำแนะนำหรือการดูแลจากผู้สอนน้อยมาก (Apeid. 1975 : 6)

ครีเกอร์ และเมอเรย์ (Creager and Murray. 1971 : 9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของบทเรียนไมคูลว่าดังนี้คือ

1. การนำบทเรียนไมคูลไปใช้เป็นโอกาสให้สามารถรวบรวมประสบการณ์และจัดเรียงลำดับประสบการณ์ เพื่อสะท้อนให้เห็นความสนใจของครูและนักเรียน
2. นักเรียนเรียนด้วยตนเอง ทำให้ครูมีโอกาสได้ช่วยเด็กที่เรียนไม่ทันในเนื้อหาวิชา และทำให้เด็กมีโอกาสทบทวนบทเรียนก่อนที่จะเรียนต่อไป
3. ช่วยให้นักเรียนได้ทราบความสามารถหรือความก้าวหน้าในการเรียนของตนโดยทันที
4. ช่วยลดภาระของครูในการสอนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทำให้ครูมีเวลาว่างเพื่อพบปะนักเรียนเป็นรายบุคคลได้
5. นักเรียนจะเรียนด้วยตนเองหรือปรึกษาหารือกับเพื่อนได้ในตอนที่มีการทดลองและอภิปรายผลการทดลองที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ช่วยให้เกิดความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มได้

และ อีระ จิตต์จนะ (2529 : 23 - 24) เวช มงคล (2521 : 4)

รวีวรรณ แทนอิสระ (2527 : 42) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของบทเรียนไมคูล ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีระเบียบแบบแผนและรวบรวมแบบการสอนหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน

2. สนับสนุนการศึกษาด้วยตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ช่วยลดภาระของครูในการสอน ทำให้ครูมีเวลาว่างในการพบปะเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือเด็กที่เรียนไม่ทันในบางเนื้อหาวิชา

4. ช่วยให้ผู้เรียนทราบความสามารถหรือความก้าวหน้าในการเรียนของตน

ทุกระยะ

5. ช่วยเตรียมเพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนหรือผู้สอน

จะเห็นว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีประโยชน์ต่อวงการศึกษามาก

เพราะเป็นการเรียนการสอนที่เป็นระบบ สมบูรณ์ในตัวทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามความสามารถ และเวลาของแต่ละบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน เป็นการสร้างเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง และยังสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูทางการศึกษาได้อีกด้วย

6. การสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

ฮุสตัน (Houston. 1972 : 76 - 77) ได้เสนอแนะลำดับขั้นในการสร้างบทเรียนไมคูลไว้ คือ

1. เขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
2. เขียนเค้าโครงของไมคูล
3. ตรวจสอบโดยผู้รู้
4. แก้ไขปรับปรุงเค้าโครงของไมคูล
5. เขียนบทเรียน และจัดเตรียมอุปกรณ์และสร้างแบบทดสอบ
6. ทดลองบทเรียน
7. ประเมินผลการทดลองบทเรียน
8. ปรับปรุงบทเรียนไมคูล
9. ตรวจสอบโดยผู้รู้
10. ทดลองบทเรียนกับกลุ่มทดลอง

และคณะกรรมการ APEID (The Asian Programme of Educational Innovation for Development. 1975 : 5) ได้อธิบายการสร้างโมเดลว่าดังนี้

ในการสร้างบทเรียนโมเดลที่มีประสิทธิภาพ ถ้าจะให้ได้ผลแล้วควรมีการวางแผน เพื่อให้ส่วนย่อย ๆ ของบทเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างแท้จริง หลักง่าย ๆ แต่ทว่ามีประโยชน์คือ

1. เลือกเรื่องหรือเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสร้างเป็นบทเรียนโมเดล
2. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป โดยแยกออกเป็นด้านต่าง ๆ เช่น
 - 2.1 Cognitive Domain
 - 2.2 Psychomotor Domain
 - 2.3 Affective Domain
3. เขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่มุ่งหวังจะให้นักเรียนแสดงออกได้หลังจากเรียนจบบทเรียนแล้ว และควรระบุให้ชัดเจน เช่น สังเกตได้อย่างไร ใช้อะไรเป็นบรรทัดฐาน อย่างไรอย่างไรหนึ่ง หรือครบทั้ง 2 อย่างก็ได้
4. เขียนข้อความให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ เพื่อเป็นแนวในการประเมินผลที่นักเรียนได้เรียนรู้และเป็นหลักในการสร้างบทเรียนด้วย
5. เขียนบทเรียนและกำหนดกิจกรรมของนักเรียน โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ นอกจากนี้ยังจะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์การทดลอง วิธีการทดลองให้ละเอียดชัดเจน
6. สร้างแบบทดลองให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้
7. ให้ผู้รู้ตรวจสอบก่อนนำไปใช้
8. ทดลองบทเรียนโมเดลกับนักเรียนทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อย
9. ประเมินผลแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม
10. นำไปทดลองกับกลุ่มทดลอง แล้วประเมินผลการเรียน

สำหรับ ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2522 : 1 - 11) ได้อธิบายการสร้างบทเรียนโมเดลว่า ผู้สร้างจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชานั้น ควรพิจารณาอย่างรอบคอบว่าจุดมุ่งหมายของบทเรียนโมเดลที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชานั้นหรือไม่

หลังจากกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วการกำหนดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ถ้าเป็นไปได้ ความรู้พื้นฐานควรจะน้อยที่สุด เพื่อให้การเรียนการสอนยืดหยุ่นได้ สำหรับการสร้างแบบประเมินผลเบื้องต้น ผู้สร้างควรมั่นใจว่าเกณฑ์ที่สร้างขึ้นใช้วัดความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ที่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และข้อสอบควรเชื่อถือได้

การสร้างกิจกรรมการเรียน ผู้สร้างควรพยายามให้มีวิธีการเรียนหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เลือกในสิ่งที่ช่วยให้เขาได้รับความสำเร็จ และทำให้การเรียนการสอนเป็นที่ น่าสนใจ กิจกรรมการเรียนควรต่อเนื่องเรียงลำดับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนไปตาม ลำดับ

สรุปได้ว่า การสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกันของ จุดมุ่งหมายของโมดูลกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชานั้น ๆ การกำหนดความรู้พื้นฐานไม่ควรจะมีมาก สำหรับการประเมินผลต้องสามารถวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนตรงจุดมุ่งหมาย กิจกรรม การเรียนควรมีวิธีการเรียนหลาย ๆ อย่าง เมื่อสร้างแล้วควรมีการตรวจสอบโดยผู้รู้ แล้วนำไป ทดลองใช้ทั้งแบบรายบุคคลและกลุ่มย่อย หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมจึงนำไปใช้

7. การประเมินผลชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

ในการสร้างชุดฝึกอบรมเมื่อสร้างเสร็จแล้วควรนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และประเมินผลว่ารูปแบบและเนื้อหา มีความสมบูรณ์ถูกต้อง และมีคุณภาพเพียงใด ก่อนที่จะนำไปใช้ ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาได้สร้างแบบประเมินผลชุดฝึกอบรมขึ้น ดังนี้

ลอเรนซ์ (Lawrence. 1973 : 24 - 26) ได้กล่าวถึงการประเมินค่ารูปแบบ และเนื้อหาของบทเรียนโมดูลไว้ 2 แบบคือ

เกณฑ์ประเมินผลบทเรียนโมดูล แบบที่ 1 ดังนี้

1. บทเรียนโมดูลควรเน้นในด้านทักษะให้เด่นชัด และสามารถจัดโครงสร้าง ประสพการณ์ให้เข้ากับการเรียนรู้ของบุคคล

2. บทเรียนโมดูลควรมีเนื้อหาพอเหมาะ ไม่มีลักษณะเป็นสมุดจดงานและควร คำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้เวลาของนักเรียน

3. บทเรียนไมคูลจะต้องมีลักษณะเป็นบทเรียนที่สำเร็จในตนเอง บทเรียนไมคูลไม่ต้องการครูผู้สอนที่อยู่ในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้

4. บทเรียนไมคูลจะต้องมีระบบการวัดจุดมุ่งหมายรวมอยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการวัดด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นสังเกต

5. บทเรียนไมคูลจะต้องมีรายชื่อบรรณานุกรมที่เสนอแนะแหล่งความรู้หรือแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับทักษะนั้น เพิ่มเติม

6. บทเรียนไมคูลควรมีกิจกรรมทางเลือก เพื่อให้นักเรียนเลือกทำ

7. บทเรียนไมคูลควรมีข้อกำหนดต่าง ๆ ว่านักเรียนจะมีส่วนร่วมออกแบบการเรียนการสอนของตนได้อย่างไร

8. บทเรียนไมคูลอาจนำทฤษฎีและปฏิบัติเข้ามาผสมผสานกัน

9. บทเรียนไมคูลจะต้องสร้างให้สอดคล้องกับลักษณะความเป็นจริง

10. บทเรียนไมคูลจะต้องให้ความสนุกสนานไม่น่าเบื่อ

เกณฑ์ประเมินผลบทเรียนไมคูลแบบที่ 2 เป็นการประเมินรูปแบบบทเรียนไมคูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. คำโครงละเอียด (Prospectus)

1.1 ความมุ่งหมายและเนื้อหาของบทเรียนไมคูลชัดเจนหรือไม่

1.2 มีการกล่าวถึงบทย่อให้เห็นถึงเนื้อหาของบทเรียนไมคูลหรือไม่

1.3 บ่งบอกถึงความรู้พื้นฐานที่จะต้องมีก่อนเรียนบทเรียนไมคูลหรือไม่

1.4 คำชี้แจงของบทเรียนไมคูลชัดเจนหรือไม่

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives)

2.1 มีจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมหรือไม่

2.2 มีเกณฑ์หรือไม่

2.3 เกณฑ์ชัดเจนหรือไม่

3. การประเมินผลเบื้องต้น (Pre - Assessment)

3.1 มีการประเมินผลเบื้องต้นหรือไม่

3.2 มีการวัดความรู้พื้นฐานหรือไม่

- 3.3 การประเมินผลครอบคลุมจุดมุ่งหมายของบทเรียนไมครบหรือไม่
- 3.4 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของบทเรียนไมครบหรือไม่
- 3.5 เกณฑ์ที่ใช้ชัดเจนและสอดคล้องสัมพันธ์กันหรือไม่
4. กิจกรรมการเรียนรู้ (Enabling Activities)
 - 4.1 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายชัดเจนสมบูรณ์หรือไม่
 - 4.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายชัดเจนสมบูรณ์หรือไม่
 - 4.3 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการประเมินผลหรือไม่
5. การประเมินผลหลังการเรียนรู้ (Post - Assessment)
 - 5.1 การประเมินผลหลังการเรียนรู้มีหรือไม่
 - 5.2 การประเมินผลหลังการเรียนรู้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายทุกข้อหรือไม่
 - 5.3 การประเมินผลหลังการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่
 - 5.4 เกณฑ์ในการวัดชัดเจนและสอดคล้องกันหรือไม่
6. กระบวนการสัมพันธ์วงจร (Recycle Procedure)
 - 6.1 มีกิจกรรมที่ต้องให้นักเรียนทำซ้ำหรือไม่
 - 6.2 มีคำแนะนำเพิ่มเติมอื่น ๆ หรือไม่
7. ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาบทเรียนไมครบ

สรุปแล้วในการจัดทำชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หรือบทเรียนไมครบแล้วควรมีการประเมินผลรูปแบบและเนื้อหาของชุดฝึกอบรมว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่โดยมีการประเมินจุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลก่อนและหลังเรียน เพื่อนำข้อมูลย้อนกลับนำไปพัฒนาชุดฝึกอบรมต่อไป

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

มีคส์ (Meeks. 1972 : 2495 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้ชุดการสอนกับวิธีสอนแบบปกติ ที่มหาวิทยาลัยไอโอวา สหรัฐอเมริกา โดยทดลองกับ

นักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนโดยใช้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพกว่าวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทูดู (Todo. 1973 : 4074 - A) ศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนไมคูลในระดับมหาวิทยาลัย ผลปรากฏว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนไมคูล มีความสามารถตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และได้เสนอแนะให้นำการสอนโดยใช้บทเรียนไมคูลไปใช้กับนักศึกษาในระดับอื่น ๆ

ซาสเซอร์ (Sasscer. 1974 : 6957 - 6958 - A) ได้ทดลองบทเรียนไมคูลวิชาชีววิทยา โดยแยกเป็นหน่วย ๆ แต่ละหน่วยจะมีไมคูลที่เป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งจะทำให้ความคิดรวบยอดเป็นข้อมูลขั้นต้นที่ทุกคนต้องเรียน ต่อจากนั้นจะทำให้เลือกเรียนตั้งแต่บทเรียนไมคูลแรก หรือมากกว่านั้นเมื่อเพื่อให้จบหน่วย คือบทเรียนที่บังคับและบทเรียนที่ให้เลือกวิธีการทดลองได้ เปรียบเทียบผลการเรียนของนิสิตในกลุ่มทดลองที่ใช้บทเรียนไมคูล กับกลุ่มที่ใช้การบรรยายตามปกติ ผลปรากฏว่า นิสิตกลุ่มที่เรียนโดยบทเรียนไมคูล ได้คะแนนสูงกว่าและมีเจตคติต่อวิชานี้สูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามปกติ

ไรส์ (Rice. 1977 : 4298 - A) ได้วิจัยผลของบทเรียนไมคูล วิชาการสอนอ่านสำหรับครูประจำการ โดยการสร้างไมคูลการอ่านขึ้นแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญวิจารณ์ข้อบ่งชี้และความสมบูรณ์ของเนื้อหาและการเรียงลำดับเนื้อหา จากนั้นจึงนำไมคูลมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองกับครูประจำการและผู้บริหารโรงเรียนที่ Karns City Area Elementary Schools จำนวน 20 คน สอนเป็นเวลา 11 สัปดาห์ โดยสอนทุกวัน ผลปรากฏว่าผู้เข้ารับการอบรมได้คะแนนสูงเป็นที่น่าพอใจ และมีความพอใจต่อบทเรียนไมคูลนี้มากกว่าวิธีการสอนแบบอื่น ๆ ที่เคยได้รับมา

งานวิจัยในประเทศ

ระหว่างวันที่ 28 ตุลาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2518 คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดการสัมมนาปฏิบัติการพิเศษเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนไมคูลเพื่อใช้ในการสอนวิชาชีววิทยา และวิทยาศาสตร์แขนงอื่น ๆ ขึ้น โดยมีอาจารย์สมศักดิ์ แสนสุข

และศาสตราจารย์ ดร.อีคอส (E.Kos) เป็นผู้นำการสัมมนา จากการประเมินผลการสัมมนา ครั้งนี้ ปรากฏว่าสมาชิกที่เข้าร่วมสัมมนาร้อยละ 97 เห็นด้วยที่บทเรียนไมคูลช่วยให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (บุญมี ทองก้อน. 2518 : 21)

ธีระ จิตต์จนะ (2519 : 21 - 25) ได้ทดลองเปรียบเทียบผลการสอน วิทยาศาสตร์ในระดับชั้น ม.ศ.2 เรื่องไฟฟ้าโดยใช้บทเรียนไมคูลกับการสอนปกติ ผลปรากฏว่า คะแนนนักเรียนกลุ่มที่ใช้บทเรียนไมคูลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีตามปกติแต่ไม่ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อบทเรียนไมคูล

นิยม ทองอุดม (2520 : 28 - 30) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอน วิทยาศาสตร์ ชั้น ม.ศ.1 เรื่องบรรยากาศโดยใช้บทเรียนไมคูลกับการสอนตามปกติ ผลปรากฏว่า บทเรียนไมคูลช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนตามปกติอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และนักเรียนในกลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อบทเรียนไมคูล และ นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนอีกด้วย

ประนอม โอทกานนท์ (2527 : 59 - 64) ได้ทำการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับพยาบาลในการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ดำเนินการทดสอบก่อนและหลัง ผลการตรวจสอบพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และเรไร ชนะการ (2534 : 69) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ซึ่งชุดการนิเทศมีลักษณะเป็นชุดการสอน โดยใช้ทดลองกับผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก จำนวน 20 คน พบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดการนิเทศแล้ว ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศ สรุปได้ว่าชุดฝึกอบรม ด้วยตนเอง หรือบทเรียนไมคูล เป็นสื่อที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนตามปกติ และผู้เรียนยังมีเจตคติที่ดีต่อชุดฝึกอบรม อีกด้วย นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามสภาพแวดล้อมและโอกาส เป็นการ

ส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง สามารถให้ความรู้แก่คนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน และยัง
สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาได้อีกด้วย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา

1. ความหมายของการจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (2529 : 2) ได้ให้ความหมายของการจัด
ประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อม
ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัยโดยให้ได้รับประสบการณ์จากการเล่น ลงมือ
ปฏิบัติซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทาง
ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ว่า คือขอบข่ายที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนาตามวัย
ครบทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีใช้จะให้อ่าน เขียนได้
ตั้งในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐาน หรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่นทักษะใน
การสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 :
6) และพวงทอง ไสยวรรณ ก็ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
ว่าควรเป็นการจัดประสบการณ์ผสมผสานวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยไม่แยกสอนเป็นรายวิชา
(พวงทอง ไสยวรรณ. 2528 : 160) ดังนั้นการจัดประสบการณ์ ซึ่งรวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อม
รอบตัวเด็กจึงหมายถึง การจัดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งจำลอง และสื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติ
เหมาะสม อันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ
และเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้จัดเตรียม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
2526 : 194)

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง
การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย
อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ในรูปแบบของการบูรณาการ โดยใช้สื่อต่าง ๆ และให้เด็ก
ได้ปฏิบัติจริงด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า

2. แนวคิดและหลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 1 - 2) ได้ให้หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรม ระดับก่อนประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งปลูกฝัง เด็กให้มีพื้นฐานที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม
2. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น ทำให้เป็น และแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
3. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนให้แก่เด็ก
4. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมเด็กให้มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม

และสติปัญญา ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

5. ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียน การจัดประสบการณ์ไม่น้อยกว่า

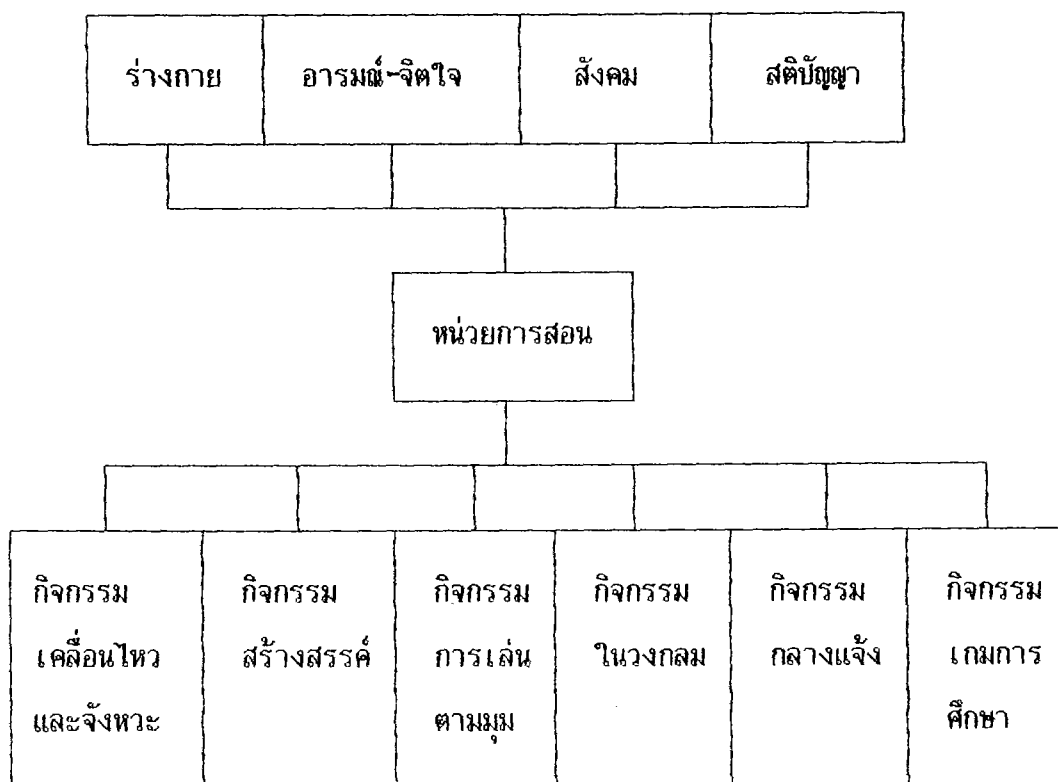
17 ชั่วโมง เวลาพักรับประทานอาหารและพักผ่อนไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง

และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 9) ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก ตอบสนองความต้องการและความพอใจของเด็ก
2. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน ให้สัมพันธ์กันโดยจัดสัดส่วนให้เหมาะสมพอเหมาะกับระยะเวลาของกิจกรรม
3. จัดประสบการณ์ที่เป็นประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ อบรม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหา
4. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่สามารถยืดหยุ่นได้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
5. จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้อยู่ร่วมกันทั้งที่เป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และเป็นรายบุคคล

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเน้นจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่ใช่การศึกษาระดับชั้น และมีการจัดที่ไม่เป็นระบบเหมือนกับการศึกษาในระดับอื่น ๆ การจัดหลักสูตรในระดับนี้จึงต้องคำนึงในการบูรณาการแนวการจัดประสบการณ์ ซึ่งมีขอบข่ายและเนื้อหาสาระที่ไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่จะมีลักษณะการจัดรวมกันเป็นหน่วยการสอนโดยลำดับความ ยากง่ายของแต่ละประสบการณ์ และจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั้นไม่ได้แบ่งแยกออกเป็นแง่มุมใดโดยเฉพาะ (กาญจนา เกียรติประวัติ. 2524 : 93) จึงมุ่งจัดประสบการณ์ในรูปของกิจกรรม โดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 35) ซึ่งสามารถนำรายประสบการณ์และเนื้อหา มาจัดกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนาตรงตามจุดมุ่งหมายทั้ง 4 ด้าน โดยผ่านหน่วยการสอน ดังนี้

พัฒนาการ

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 6 - 12)

ทั้งนี้การบูรณาการแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มี
หลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ยึดเด็กเป็นหลัก แนวการจัดประสบการณ์จึงควรเน้นเรื่องที่เด็กสนใจและให้
ใกล้ชิดตัวเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ทำตาม
ลำพัง หรือกิจกรรมกลุ่มก็ได้

2. สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เด็กแต่ละคนย่อมมีระดับพัฒนาการและมีความ
สามารถแตกต่างกัน กิจกรรมที่จัดควรทั้งความยากง่ายปะปนกัน โดยคำนึงถึงวัยของเด็กควบคู่
ไปด้วย การจัดกิจกรรมที่เปิดกว้าง และให้เวลาเพียงพอจะช่วยให้เด็กสามารถทำกิจกรรมได้ด้วย
ความสุขตามความสามารถของตนเอง

3. ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้หลาย ๆ ทักษะจากกิจกรรมหนึ่ง ๆ
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 7)

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ (2529 : 41 - 42) ได้จัดทำเป็นตารางกิจกรรมประจำวัน และมี
หลักเกณฑ์ในการจัดทำ ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1.1 การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ

1.2 กิจกรรมต้องมีหลาย ๆ แบบ ดังนี้

1.2.1 จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นรายบุคคลที่อาจเลือกทำด้วยตนเอง

ให้มากที่สุด คือ 75%

1.2.2 จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นกลุ่มเล็ก 15%

1.2.3 จัดกิจกรรมรวม 10%

1.3 กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน

1.4 กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมสงบและกิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย

กิจกรรมสงบ ได้แก่ การสนทนา การฟังนิทานหรือเพลง การดูหนังสือ การเล่นเกมเล่นใน
ห้องเรียน กิจกรรมที่ออกกำลังกาย ได้แก่ การเล่นเกมเล่นสนาม การเล่นน้ำเล่นทราย
กายบริหารและจังหวะ การเล่นเกมบล็อก การเล่นเกมช่างไม้ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

2. การกำหนดกิจกรรม เมื่อได้หลักเกณฑ์ข้างต้นมาแล้ว ก็อาจกำหนดกิจกรรมได้ดังนี้

- 2.1 การเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา)
- 2.3 กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมในวงกลม
- 2.4 การเล่นตามมุม
- 2.5 การเล่นกลางแจ้ง
- 2.6 การเล่นเกมการศึกษา

3. กิจกรรมที่จัดลงในตารางกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมที่กล่าวมาอาจแยกได้ 3 ประเภท คือ

3.1 กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวจจิตใจ มุ่งความสนใจไปยังคำพูดของครู หรือเพื่อน ซึ่งได้แก่ การเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้สำหรับเด็ก 5 ขวบ ไม่ควรใช้เวลาเกิน 20 นาที หากนานกว่านี้เด็กอาจเหน็ดเหนื่อย หรือเบื่อหน่ายได้

3.2 กิจกรรมที่เด็กทำเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่าง ๆ ในห้องหรือการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทนี้เด็กจะทำความสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้จะใช้นานขึ้นก็ไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปมักจัดในช่วง 30 - 40 นาที

3.3 กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดให้จะอยู่ในระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือประมาณ 25 - 30 นาที

ทั้งนี้การจัดประสบการณ์และกิจกรรมชั้นอนุบาลศึกษามีสิ่งสำคัญที่ควรยึดเป็นหลักคือ ควรมีตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้เด็กทราบว่าในแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 52; ราศรี ทองสวัสดิ์. 2529 : 41 - 42) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อเป็นแบบอย่างแต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

- 08.30 - 08.45 น. รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบภาพ บันทึกคำพูด
เด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
- 08.45 - 09.00 น. เคารพธงชาติและสวดมนต์
- 09.00 - 09.10 น. สันทนาการและเหตุการณ์
- 09.10 - 09.30 น. การเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 09.30 - 10.30 น. กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
- 10.30 - 10.40 น. พัก (รับประทานอาหารว่าง)
- 10.40 - 11.00 น. กิจกรรมในวงกลม
- 11.00 - 11.30 น. เล่นกลางแจ้ง
- 11.30 - 12.30 น. พักรับประทานอาหาร
- 12.30 - 14.00 น. นอนพักผ่อน
- 14.00 - 14.20 น. เก็บที่นอน ล้างหน้า
- 14.20 - 14.30 น. พัก (รับประทานอาหารว่าง)
- 14.30 - 14.45 น. เกมการศึกษา
- 14.45 - 15.00 น. สรุป

หมายเหตุ หากมีเหตุการณ์อื่นใดที่เด็กสนใจเกิดขึ้น ครูอาจนำมาสอนได้ทันที หรือหากครูประสงค์
จะพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ก็อาจดักกิจกรรมประจำวันในช่วงนี้ แล้วพาเด็กไปศึกษา
นอกสถานที่ได้

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 3)

สรุปได้ว่า แนวการจัดกิจกรรมประจำวันในแต่ละวันจะมีกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม
คือกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมใน
วงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา ซึ่งแต่ละกิจกรรม
มีรายละเอียด ดังนี้

1. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและ
จังหวะ ควรให้เด็กเริ่มเคลื่อนไหวและแสดงออกด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

เปิดโอกาสให้เด็กคิดวิธีการเคลื่อนไหว ทั้งที่มีการเคลื่อนที่และ ไม่เคลื่อนที่ รวมทั้งให้คิดท่าทางตามจินตนาการ อาจจะมีการใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบการเคลื่อนไหว ทั้งที่เป็นกิจกรรมพื้นฐานและส่วนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา

1.1 กิจกรรมพื้นฐานเป็นการฝึกตนเองถึงสัญญาณที่จะใช้ในการเคลื่อนไหว และใช้จังหวะ เช่น เคาะ 1 ครั้ง ให้เดิน เคาะ 2 ครั้ง ให้หยุด เคาะรัวจังหวะให้เปลี่ยนตำแหน่ง หรือเปลี่ยนท่า เป็นต้น

1.2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา

1.2.1 ให้เด็กแสดงท่าทางเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ หรือบุคคลที่สอดคล้องกับหน่วยประสบการณ์

1.2.2 ร้องเพลงหรือเล่าเรื่องให้เด็กฟัง และให้เด็กคิดท่าทางการเคลื่อนไหว เพื่อฝึกความคิดสร้างสรรค์

1.2.3 ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมั่นใจที่แสดงออก

1.2.4 หลังกิจกรรม ครูควรให้เด็กพักผ่อนนิ่ง ๆ ก่อนจะทำกิจกรรมต่อไป

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถของตนเอง กิจกรรมนี้ต้องจัดให้เด็กได้ทำทุกวัน อาจเป็นการวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ การปั้น ฉีก ตัด ปะ และการประดิษฐ์ เป็นต้น ครูอาจจะจัดวันละ 3 - 4 กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เลือกทำอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม และหมุนเวียนกันไปตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

3. กิจกรรมในวงกลม (กิจกรรมกลุ่ม) คือกิจกรรมที่เด็กมารวมกันเพื่อทำกิจกรรมซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อหาในหน่วยการสอน เช่น การฟังนิทาน การทดลองต่าง ๆ การสาธิต การสนทนาและอภิปราย ฯลฯ ในการจัดที่นั่งควรจัดให้นั่งใกล้ ๆ ครู จะช่วยให้เด็กทุกคนได้มองเห็นสื่ออุปกรณ์ และเห็นหน้าครูได้อย่างทั่วถึง สื่อและอุปกรณ์ควรพอเพียงและมีขนาดเหมาะสม ถ้าเป็นภาพควรเป็นภาพขนาดใหญ่พอที่เด็กสามารถมองเห็นได้ทั่วถึง การจัดกิจกรรมในวงกลมไม่ควรจัดเวลายาวนานเกินไป เพราะเด็กในวัยนี้มีช่วงความสนใจสั้น ประมาณ 20 นาที

4. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกายกลางแจ้ง ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง การเล่นกลางแจ้งอาจจะมีการเล่นน้ำ เล่นทราย การเล่นในบ้านตุ๊กตา การเล่นเครื่องเล่นสนาม ฯลฯ

5. กิจกรรมการเล่นตามมุม คือการให้เด็กได้เล่นตามมุมต่าง ๆ ตามความสนใจ เช่น การเล่นในมุมบ้าน มุมหมอ มุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ เป็นต้น

6. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นสื่อประเภทเกมที่มีรูปแบบ วิธีการและกฎเกณฑ์ในการเล่น เกมการศึกษาจัดให้เด็กเพื่อส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กและยังช่วยพัฒนาเนื้อหาในหน่วยการสอนอีกด้วย

ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ของเด็กได้ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

3. รูปแบบการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลม

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็กในกิจกรรมวงกลมนั้น จะทำเนื้อหาและรายประสบการณ์จากแนวการจัดประสบการณ์มาบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน และมีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การอธิบาย การสนทนาและอภิปราย การปฏิบัติการทดลอง การสาธิต การเล่นเกม การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ ซึ่งครูควรจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ตามความสามารถที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 22 - 25) แต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

การอธิบาย

สุวัฒน์ พุธเมธา (2523 : 170) ได้ให้ความหมายของการอธิบายว่า หมายถึง การอธิบายข้อความที่สอน การอธิบายเพื่อเปรียบเทียบ การอธิบายเพื่อยุบายความ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีสอนโดยการบอกและนิยามใช้กันมากในทุกระดับชั้น

วิธีการสอนด้วยการอธิบายนั้นสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อเรื่องที่จะเรียนนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจตอนใดตอนหนึ่งของเรื่องเสียก่อน จึงจะเข้าใจเรื่องทั้งหมดได้
2. เมื่อมีการอธิบายของครูจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจเรื่องนั้นได้ดี และใช้เวลาน้อยกว่าวิธีอื่น ๆ
3. เมื่อแนวคิดหรือหลักการนั้นจะเรียนรู้โดยการอธิบาย
4. เมื่อใช้วิธีอื่นแล้วได้ผลไม่คุ้มค่ากับเวลาและค่าใช้จ่ายที่เสียไป

(บาร์ง กัลลเจริญ และจวีวรรณ กินาวงศ์. 2527 : 187)

ซึ่งจาร์ส น้อยแสงศรี (2520 : 60) ได้กล่าวถึงข้อดีของวิธีสอนคือ ประหยัดเวลา ครูสามารถนำไปทบทวน สรุป หรือใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน นักเรียนมีโอกาสทบทวนเนื้อหาได้มาก

การสนทนาและอภิปราย

สวัตน์ นิยมคำ (2521 : 157) ได้กล่าวถึงการอภิปรายว่า เป็นการพิจารณาสำรวจและตรวจสอบหัวข้อเรื่องที่จะเรียน หรือปัญหาที่จะหาคำตอบ โดยมีการพิจารณาทุกแง่มุมอย่างรอบคอบจากหลายฝ่าย โดยที่ผู้ร่วมอภิปรายทุกคนมีความบริสุทธิ์ใจที่จะได้แย้งสนับสนุนด้วยตนเอง และหลักฐานแทนที่จะใช้ปะทะกันอย่างการโต้เถียง วินิจ เกตุบาท และชาญชัย ศรีไสยเพชร (2522 : 163 - 165) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมแบบอภิปรายร่วมกันทั้งนี้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนในชั้นได้แสดงซึ่งความคิดเห็นที่มีเหตุผล มีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อหน้าที่ประชุมของชั้น และกรรมการ พวงเกษม (2522 : 20) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า การสนทนาและอภิปรายเป็นการสำรวจและตรวจสอบหัวข้อเรื่องที่จะเรียนหรือปัญหาที่จะหาคำตอบ โดยมีการพิจารณาอย่างรอบคอบจากหลายฝ่าย โดยที่ผู้ร่วมสนทนาและอภิปรายทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น

สรุปได้ว่า การสนทนาและอภิปราย หมายถึง วิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ระหว่างครูกับเด็ก หรือเด็กกับเด็ก โดยพิจารณาอย่างรอบคอบจากหลายฝ่าย การโต้แย้งด้วยเหตุผล โดยทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น

ความสำคัญของการจัดกิจกรรมอภิปราย

1. เป็นการส่งเสริมเด็กทุกคนให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการแสดงกิจกรรม ซึ่งจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กแต่ละคน

2. เป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสเด็กได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การทำงานแบบประชาธิปไตย (ส่วตัน นิยมคำ. 2517 : 158)

และจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างเจตคติที่ถูกต้อง และขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง (วินิจ เกตุขำ และชาญชัย ศรีไสยเพชร. 2522 : 164 - 165) นอกจากนี้ยังทำให้ครูทราบความสามารถของนักเรียนที่ตนเองสอนในด้านการพูด ฟังการพูดและการฟังของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้รับการค้นคว้าหาความรู้ และส่งเสริมในการทำงานหมู่ (น้อมฤดี จงพยัพพะ. 2527 : 48)

การจัดกิจกรรมการอภิปรายผล

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 73) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของปัญหา หรือความชัดเจนของหัวข้ออภิปราย เป็นการร่วมพิจารณาปัญหาหรือหัวข้อด้วยกัน

2. การรวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเด็กระดับปฐมวัย จะพบในลักษณะสนทนากับครูที่เด็กทุกคนมีส่วนร่วมและให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

3. การหาข้อยุติ เป็นการดำเนินการไปถึงขั้นสรุปผล

นอกจากนี้ควรใช้การอภิปรายในโอกาสต่อไป

1. ให้สอดแทรกได้ทุกเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้นักเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง สามารถช่วยกันสรุปผลได้เองด้วย
 2. ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น
 3. ใช้แก้ปัญหาโดยยั่วให้ผู้ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นในเชิงแก้ปัญหาให้มากที่สุด
 4. แบ่งการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยเพื่อหาข้อสรุปของปัญหาที่กลุ่มรับผิดชอบ
- (สุเทพ อ่อนไหว. 2523 : 87)

การปฏิบัติการทดลอง

การปฏิบัติการทดลอง หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงและค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของครู (น้อมฤดี จงพยัพพะ. 2519 : 44, วินิจ เกตุขำ. 2522 : 161)

ประโยชน์ของวิธีสอนแบบปฏิบัติการทดลอง

1. นักเรียนเกิดความเข้าใจ เพราะได้ลงมือปฏิบัติการ
2. นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. ทำให้นักเรียนสนใจ เกิดความสนุกสนาน (น้อมฤดี จงพยัพพะ. 2517 : 48) และลาวัลย์ พลกล้า (2523 : 3) กล่าวถึงคุณค่าของการสอนแบบปฏิบัติการว่า
 - 3.1 ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ เกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ
 - 3.2 นักเรียนสามารถโยงคณิตศาสตร์ให้เข้ากับโลกภายนอกห้องเรียน หรือชีวิตจริง เพราะนักเรียนเรียนจากกิจกรรมที่ปฏิบัติจริง ทำให้เกิดมโนภาพในเรื่องนั้น ๆ นักเรียนไม่คิดว่าคณิตศาสตร์เป็นเรื่องลึกลับสำหรับเขา
 - 3.3 การเรียนจากปฏิบัติจริง นักเรียนจะเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำให้เกิดความสามารถในการถ่ายโยง (Transfer) การเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่งของการศึกษา

3.4 บรรยากาศในชั้นเรียนจะเป็นแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนต้องได้คิด ได้ทำ มีการแสดงความคิดเห็น และรับผิดชอบต่องานของตนเอง

3.5 การเรียนแบบปฏิบัติการทำให้นักเรียนอยู่ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

3.6 เปิดโอกาสในการนำปัญหาต่าง ๆ มาให้นักเรียนคิดโดยอาศัยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยในการวิเคราะห์โจทย์นั้นให้เป็นรูปธรรม หรือถึงรูปธรรมทำให้เกิดภาพพจน์ เข้าใจปัญหาโจทย์

3.7 ช่วยเร้าให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

3.8 เสริมสร้างลักษณะการคิดคำนวณ

ขั้นตอนการสอนแบบปฏิบัติการทดลอง

1. ขั้นปฐมนิเทศและเร้าความสนใจ (Orientation and Motivation)

ในขั้นนี้เป็นการพิจารณาธรรมชาติของงาน จุดมุ่งหมาย และการวางแผนงาน ความเข้าใจแจ่มแจ้งในสิ่งที่จะทำ จะช่วยให้ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

2. ขั้นปฏิบัติการ (Work Period) ผู้เรียนทุกคนอาจทำงานปัญหาเดียวกันหรือคนละปัญหาก็ได้ ในช่วงนี้จะเป็นการทำงานภายใต้การนิเทศ ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดมอบหมายงาน

3. ขั้นสรุปกิจกรรม (Culminating Activities) อาจใช้การอภิปราย การรายงาน การจัดนิทรรศการผลงาน และอธิบายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือการค้นพบของผู้เรียน (กาญจนา เกียรติประวัติ. ม.ป.ป. : 141 - 142)

การสาธิต

การสาธิต คือการแสดงกระทำให้เห็น การทำให้ดู การชี้แนะให้ทำตามเป็นการกรุยทางไปสู่การเรียนรู้เบื้องต้น (ปรีชา อมาตยกุล. 2528 : 47 - 48) และการจัดประสบการณ์แบบสาธิต จะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในการเรียน เพราะเป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรง จะทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ดีกว่าการฟังคำบรรยาย คำบอกเล่าของครู (น้อมฤดี จงพยุงะ. 2517 : 41)

ประโยชน์ของการสาธิต

1. ทำให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน
2. นักเรียนได้เห็นการสาธิตพร้อม ๆ กันทั้งห้อง
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการสังเกต รู้จักคิดหาเหตุผล และรู้จักสรุปหลักเกณฑ์ได้
5. ป้องกันอันตรายจากการทดลองเรื่องที่อาจเป็นอันตรายได้ (สุเทพ อ่อนโสภา .

2523 : 92 - 93) นอกจากนี้การสาธิตยังเหมาะที่จะใช้กับสถานการณ์ต่อไปนี้

1. การนำเข้าสู่บทเรียน
2. ใช้ประกอบการบรรยายของบทเรียน
3. ใช้โอกาสที่มีการทดลองยุ่งยากและซับซ้อน ซึ่งไม่สะดวกที่นักเรียนจะทำได้
4. ใช้ในเมื่อมีเครื่องมือเพียงชุดเดียวเท่านั้น (วินิจ เกตุขำ. 2522 :

160)

ลำดับขั้นการสาธิต

1. ขั้นเตรียม
 - 1.1 ครูศึกษาเนื้อหาบทเรียนอย่างละเอียด
 - 1.2 ตั้งจุดมุ่งหมายสำหรับการสาธิตทุกครั้ง
 - 1.3 ชักซ้อมการสาธิตมาเป็นอย่างดี
 - 1.4 จัดสถานที่สำหรับการสาธิตให้พร้อม และตั้งค่านึงถึงการมองเห็น

ของเด็ก

- 1.5 จัดโต๊ะเก้าอี้ภายในห้องให้เด็กได้มีโอกาสมองเห็นอย่างทั่วถึง
2. ขั้นสาธิต
 - 2.1 ครูบอกเรื่องราวที่จะสาธิตให้นักเรียนทราบ
 - 2.2 ครูบอกชื่ออุปกรณ์แต่ละอย่างให้นักเรียนรู้จัก
 - 2.3 ครูสาธิตทีละขั้นอย่างช้า ๆ เพื่อให้เด็กดูได้ทัน
 - 2.4 ครูคอยสังเกตนักเรียนในชั้นว่ามองเห็นทั่วถึงหรือไม่

3. ขั้นสรุป

3.1 ให้นักเรียนสรุปจากที่เห็นตามลำดับขั้น

3.2 สนทนาและให้นักเรียนลองทาคูบ้างว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่

4. ขั้นวัดผล

ซักถามปัญหาต่าง ๆ จากเด็ก (น้อมฤดี จงพยัพะ. 2517 : 41 - 43)

การเล่านิทาน

นิทาน คือเรื่องราวที่เล่าสู่กันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานบันเทิง หรือเพื่อสอนคนในเรื่องของการดำรงชีวิต เนื้อเรื่องในนิทานอาจ เป็นเรื่องเหลือเชื่อ ไม่สมเหตุสมผลหรือ เป็นเรื่องแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะนิทานเป็นเรื่องที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่ (รัชนี้ ศรีไพรวรรณ. 2516 : 37) และระพีพนารถ ฐาภุร. (2524 : 34) ได้กล่าวถึงนิทานและเสนอแนะว่า ในการดำรงชีวิตของคนเรานั้นมีการนำเอาศิลปะมาประยุกต์ สอดแทรกเสมอในนิทาน หรือนวนิยายก็เช่นกัน มักมีการสอดแทรกความคิด และปลูกฝังค่านิยมในการมีคุณธรรม มโนธรรมเข้าไปในเรื่องได้อย่างแนบเนียนด้วยเช่นกัน และบรรดาครูทั้งหลายจึงไม่ควรปิดกั้นจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ แม้ว่าจะยังไม่สามารถหาบทสรุปที่เป็นข้อยุติถึงข้อดีข้อเสียของนิทานหรือนวนิยายได้ในเวลานี้ก็ตาม นอกจากนั้นนิทานยังช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็ก และช่วยเสริมสร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก นิทานเป็นสื่อที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมของเด็ก เพราะนิทานสอดแทรกคติธรรมสอนเด็กไว้ (พรทิพย์ วินโกมินทร์. 2530 : 8)

สำหรับประโยชน์ของนิทาน ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2520 : 38) กล่าวว่า นิทานที่เด็กฟังแม้จะเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นสิ่งที่มียุทธประโยชน์ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์แก่เด็ก คือ

1. ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ที่มีทั้งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะขณะที่ฟังนิทานเด็กมีโอกาสนับพันพันกับผู้อื่น
2. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่าง ๆ หรือเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ

3. ช่วยให้เด็กรู้จักโลกจากแง่มุมเล็ก ๆ น้อย ๆ จากนิทานที่ได้ฟัง

4. การฟังนิทานทำให้เด็กได้พักผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับความเพลิดเพลิน ความสดชื่น และความรู้จากเรื่องราวที่ได้ฟัง จะฝังใจเด็กทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโลกและชีวิต

นอกจากนี้ นิทานยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่เด็กหลายประการ คือ

1. เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กชอบฟังนิทาน
2. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง
3. เพื่อช่วยให้เด็กได้คำนึงถึง และสร้างจินตนาการในเรื่องที่ฟังและเรื่องจริง
4. เพื่อช่วยให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียดจากการเรียน
5. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง
6. เพื่อส่งเสริมในด้านมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม ศีลธรรม และมีเจตคติที่ดี
7. เพื่อส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ทางภาษาของเด็ก
8. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา

จริยศึกษา ฯลฯ

9. เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทาน แสดงความคิดเห็นและสนทนา

10. เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจอยากอ่านหนังสือ (จวีรรณ กินาวงศ์.

2526 : 124 - 125)

และรัชนี ศรีไพรวรรณ (2516 : 37) เสนอแนะลักษณะของนิทานที่ควรนำมา เล่าให้เด็กฟังว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ได้ความสนุกสนาน เบิกบาน ฟังแล้วมีความสุข ไม่โศกเศร้าเกินไป แต่ถ้าเป็นเรื่องเศร้าควรเป็นเรื่องตื้นร้ายปลายดี จบอย่างมีความสุข
2. เป็นเรื่องที่ไม่ยาวเกินไป และควรมีข้อจาง่าย
3. มีตัวละครในนิทานไม่มากเกินไป และควรมีข้อจาง่าย เพื่อเด็กจะได้เข้าใจและจำได้
4. เป็นเรื่องที่ส่งเสริมศีลธรรมอันดีงาม เป็นแนวคิสอนเด็กทั้งด้านจิตใจและความประพฤติให้เด็กยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี
5. ส่งเสริมความคิดของเด็กในด้านความคิดสร้างสรรค์ หรือจินตนาการ

ในการเล่านิทาน ครูแต่ละคนย่อมมีศิลปะในการเล่าแตกต่างกันไป จึงขอเสนอแนะวิธีการเล่านิทาน ดังนี้

1. เนื้อเรื่อง ต้องเหมาะสมกับวัย มีคุณธรรมและสอดแทรกพฤติกรรมที่พึงประสงค์
2. เสียง ต้องชัดเจนมีระดับเสียงและจังหวะการพูดถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ต้องสอดใส่อารมณ์ และความรู้สึกลงในน้ำเสียงด้วย
3. ท่าทาง ถ้าไม่มีภาพประกอบควรใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส แต่ไม่ควรมากเกินไปให้เป็นไปตามธรรมชาติ
4. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรสอดใส่อารมณ์ความรู้สึกให้ได้รับรู้ถึงความรู้สึกของผู้เล่าได้ เช่น อารมณ์เศร้า ตื่นเต้น รื่นเริง ฯลฯ
5. ข้อตกลง ก่อนฟังนิทานต้องมีข้อตกลงกันในขณะฟัง เช่น ต้องไม่พูดแข่ง ในขณะที่ครูเล่า
6. เวลา เด็กวัย 4 - 6 ขวบ มีช่วงความสนใจในการฟัง 10 - 15 นาที ในการเล่านิทานอาจจะใช้สื่อประกอบการเล่านิทาน ได้แก่ หนังสือนิทาน แผ่นภาพ แผ่นป้าย สไลด์ หุ่นชนิดต่าง ๆ วาดบนนิ้วมือ เล่าปากเปล่าโดยใช้ท่าทางประกอบวาดภาพบนกระดานดำ ดังนั้น ในการเล่านิทาน จึงควรเลือกสื่อที่เหมาะสมและผู้เล่าถนัดที่สุด

การศึกษาออกสถานที่

การศึกษาออกสถานที่ หมายถึง การศึกษานอกห้องเรียนเป็นการพานักเรียนไปศึกษาดูชีวิตจริง สถานที่จริง สิ่งของที่ต้องการศึกษา วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาออกสถานที่คือให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงกับสถานที่ วัตถุ บุคคล โรงงาน เครื่องมือ แหล่งแร่ และสิ่งที่จะศึกษาจริง ๆ โดยมีเงื่อนไขว่า สิ่งเหล่านั้นไม่สามารถนำมาให้ดูในห้องเรียนได้เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่น ๆ. 2522 : 99)

การศึกษานอกสถานที่แบ่งเป็น 3 ชนิด ตามระยะทางคือ

1. การศึกษานอกสถานที่ชนิดใกล้ห้องเรียน (Mini - Trip) คือการนำนักเรียนไปยังสถานที่อื่น ซึ่งยังคงอยู่ภายในบริเวณโรงเรียน
 2. การศึกษานอกสถานที่ชนิดใกล้โรงเรียน (Midi - Trip) คือการนำนักเรียนไปศึกษาในชุมชนรอบ ๆ โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งสามารถเดินเท้าไปได้สะดวก
 3. การศึกษานอกสถานที่ชนิดไกลโรงเรียน (Maxi - Trip) คือการไปศึกษานอกโรงเรียนที่ต้องอาศัยยานพาหนะนำไป ซึ่งอาจใช้เวลาอย่างน้อย 1 วัน ขึ้นไป
- (ชาอุทัย อินทรประวัติ. 2522 : 89, กาญจนา เกียรติประวัติ. ม.ป.ป. : 157 - 158)

การศึกษานอกสถานที่มีประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ตามสถานที่เป็นจริง เป็นการให้ First Hand Knowledge แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ให้การถ่ายทอดประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีผลดีที่สุด มีคุณค่า และมีความหมายต่อผู้เรียน
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบปะกับบุคคลอาชีพต่าง ๆ เช่น การไปชมโรงงานผลิตยา นักเรียนก็จะได้พบกับเภสัชกร เป็นต้น
3. ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้เรียนในแง่ที่การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักร่วมมือกับผู้อื่น เกิดความอยากรู้อยากเห็น รู้จักซักถาม รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้พบบรรยากาศของการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากในห้องเรียน ผู้เรียนจะรู้สึกตื่นเต้น สนใจและเพลิดเพลิน ไม่ตึงเครียด และในขณะที่เดียวกันก็จะได้รับความรู้ไปด้วย
5. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งหรือเรื่องที่จะศึกษาอย่างแท้จริงโดยตลอดและสามารถนำความรู้กลับไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง
6. ช่วยพัฒนาความรู้สึกทางด้านสุนทรียภาพแก่นักเรียน เช่น การพานักเรียนไปศึกษาตามป่า วนอุทยาน น้ำตก ฯลฯ นักเรียนจะรู้สึกชื่นชมในความงามเหล่านี้ และในขณะที่เดียวกันครูก็สามารถปลูกฝังความคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เด็กด้วย

7. สามารถนำสิ่งที่ได้เห็นมาปรับปรุงโรงเรียน และชุมชนที่ตนเองอยู่ให้ดีขึ้น

8. สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือสถานที่ที่ไปศึกษา (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่น ๆ (2522 : 100, ประดับ เรืองมัลย์. 2524 : 314 - 315)

นอกจากนี้การศึกษานอกสถานที่จะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กนั้น ครูควรมีการวางแผนอย่างระมัดระวัง ครูและนักเรียนควรวางแผนร่วมกันในเรื่องต่อไปนี้

1. มีจุดประสงค์ที่แน่นอนว่าจะออกไปทำอะไรที่ไหน และอย่างไร
2. จะต้องใช้เวลาานเท่าใด
3. เด็กทุกคนจะต้องมีบทบาทอย่างไร เมื่ออยู่นอกห้องเรียน และเมื่อกลับเข้าห้องเรียนแล้ว
4. ถ้ามีอุปสรรคไม่สามารถออกไปศึกษานอกห้องเรียนได้ จะมีกิจกรรมใดมาทดแทนให้ได้และทดเต็มกัน (จานง พรายแย้มแข. 2529 : 74 - 75)

การเล่นเกม

เกม คือกิจกรรมที่สนุกสนานมีกฎเกณฑ์กติกา เกมมีทั้งเกมเงียบ(Quiet Games) และเกมที่ต้องใช้ความว่องไว (Active Games) เกมต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับทักษะ ความว่องไว และความแข็งแรง การเล่นเกมมีทั้งการเล่นคนเดียว สองคน หรือเล่นเป็นกลุ่ม บางเกมก็ผ่อนคลายความตึงเครียด และสนุกสนาน บางเกมก็กระตุ้นการทำงานของร่างกายและสมอง บางเกมก็ฝึกทักษะบางส่วนของร่างกายและจิตใจเป็นพิเศษ (New Standard Encyclopedia. 1969 : G - 2)

และประภากร โล่ห์ทองคำ และคนอื่น ๆ (2522 : 57) ได้กล่าวถึงเกมหรือการเล่นว่า เป็นสถานการณ์ในการสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาการเล่น กระบวนการเล่นเพื่อให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนาน และในขณะที่เล่นกันนั้นเขาจะคิดหรือความคิดเห็นจากการเล่นนำไปวิเคราะห์วิจารณ์ในขั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป การเล่นเกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ช่วยให้ผู้สอนทราบพฤติกรรมของผู้เรียน

เบญจา แสงมะลิ (2522 : 14) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการใช้เกม ดังนี้

1. เพื่อสื่อความหมาย
2. เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจ
3. เพื่อให้รู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
4. เพื่อให้รักความยุติธรรมและความถูกต้อง
5. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
6. เพื่อฝึกความจำและความคิดรวบยอด
7. เพื่อให้รู้จักปรับตัว
8. เพื่อให้กล้าในการแสดงออก กล้าพูด กล้าเขียน ตลอดจนฝึกการใช้

กล้ามเนื้อและสายตา

9. ส่งเสริมให้เป็นคนมีน้ำใจนักกีฬา

เกมแบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

1. เกมฝึกกระทำ (Manipulative Games) คือการที่เด็กนำของเล่นต่าง ๆ มาเล่น อย่างมีกฎเกณฑ์ กติกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างการใช้กล้ามเนื้อและสายตา เช่น การเย็บบัตรภาพ ร้อยลูกปัด ตัดรังคูน เป็นต้น
2. เกมการศึกษา (Didactic Games) คือเกมที่พัฒนาความคิดของเด็กซึ่งเด็กจะต้องคิดหาเหตุผลจากการเล่นเกมของเด็ก เช่น การจับคู่ภาพเหมือน ภาพตัดต่อ เป็นต้น
3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย (Physical Games) หรือเกมพลศึกษามีมากมายหลายชนิด ซึ่งรวมถึงการฝึกกายบริหารประจำวันง่าย ๆ เช่น เกมผู้หนึ่งผู้ตาม เกมไล่จับ เป็นต้น
4. เกมฝึกทักษะทางภาษา (Language Games) เป็นเกมที่อาศัยจินตนาการและการใช้คำพูดโดยไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ใด ๆ เช่น เกมอะไรเอ่ย เกมเกี่ยวกับการฟัง เป็นต้น
5. เกมทายบัตร (Card Games) จะช่วยให้เด็กแยกความเหมือนความต่าง ฝึกการจำ และเสริมทักษะอื่น ๆ
6. เกมพิเศษ (Special Games) ครูอาจจะจัดให้เด็กเล่นเป็นครั้งคราว เช่น เกมล่าลายแทง เกมหาสิ่งของ (Kolumbus. 1979 : 141 - 149)

เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กให้มากที่สุด ครูควรรู้หลักเกณฑ์การนำเกมมาใช้
ดังนี้

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ก่อนให้เด็กเล่นเกมชนิดใดต้องศึกษาให้เข้าใจ
ถ่องแท้ก่อนว่าการเล่นของเด็กกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้สอดคล้องกันหรือไม่
2. ความเหมาะสมกับวัยเด็ก เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีหลายระดับอายุ ครูจึงมี
ความจำเป็นต้องศึกษาความมุ่งหมายของเกมนั้น ๆ ว่าสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละ
กลุ่มมากน้อยเพียงใด
3. ความเหมาะสมกับเวลา คือเหมาะสมกับวัยของเด็กและเหมาะสมกับ
ช่วงเวลาที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่น ถ้าเวลาของการเล่นเกมถูกจัดไว้ในช่วงเวลาอันจำกัด
การเล่นของเด็กกำลังสนุกสนาน แต่เด็กต้องหยุดชะงักการเล่นนั้นลงอย่างฉับพลันยอมทำให้
เด็กไม่พอใจ
4. ความปลอดภัยในการเล่น ได้แก่ การจัดตั้งของเล่น วิธีการเล่นของเล่น
ความปลอดภัยจากสิ่งประกอบการเล่น (สมาธิ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตินทร. 2525 :
184 - 186)

การจัดประสบการณ์แบบการเล่น เกม มีประโยชน์เพราะ

1. เกมทำให้สภาพจิตใจของห้องเรียนเปลี่ยนเป็นสภาพสนุกสนาน
2. เกมทำให้วัสดุที่ผู้เรียนคุ้นเคยมีความสัมพันธ์แบบใหม่
3. เกมจูงใจบทเรียนที่มีส่วนร่วมในการเรียน
4. เกมช่วยให้นักเรียนที่ไม่สนใจบทเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน

(Gramb and others. 1970 : 251)

และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 4 - 6)

ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมเกมและการเล่น ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็ก ในขณะที่เล่นเด็กจะมีโอกาสใช้ทั้ง
กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ ทำให้เด็กได้รับการฝึกฝนการใช้กล้ามเนื้อไปอย่างอัตโนมัติ
จึงทำให้รู้จักใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวได้ตามความเหมาะสม ทำให้กล้ามเนื้อ
แข็งแรง ช่วยให้เด็กมีสุขภาพดี

2. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกโดยเสรี คิดได้อย่างอิสระ ซึ่งหากมีการฝึกฝนและส่งเสริม รวมทั้งยอมรับความคิดและจินตนาการของเด็กแล้ว จะทำให้เด็กกล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่มเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ช่วยพัฒนารูปแบบการคิด ในขณะที่เล่นเด็กจะได้ฝึกการคิดหาเหตุผล คิดแก้ปัญหา ฝึกการตัดสินใจ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเป็นไปโดยที่เด็กไม่รู้ตัว แต่รูปแบบการคิดของเด็กจะได้รับการพัฒนาไปเรื่อย ๆ ถ้ามีโอกาสได้ฝึกฝนและได้รับการยอมรับ เด็กจะพัฒนาการคิดของตนเองได้มากยิ่งขึ้น

4. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักสร้างสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนพี่น้องญาติผู้ใหญ่ เพราะเด็กได้ฝึกฝนในเรื่องการยอมรับ การแบ่งปัน การสนทนาโต้ตอบ การแสดงบทบาทที่เหมาะสม เป็นต้น

5. สร้างเสริมนิสัยที่ดีแก่เด็ก เช่น ฝึกฝนเรื่องความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความอดทนอดกลั้น ความมีวินัยในตนเองและหมู่คณะ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

6. ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักแสดงตนได้เหมาะสมตามโอกาส และฝึกฝนเด็กในเรื่องความประพฤติที่ถูกต้องต้องเหมาะสม ไม่เอาเปรียบเพื่อน และเห็นแก่ตัว

7. ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินและเป็นการผ่อนคลายจากกิจกรรมอื่นทำให้เด็กมีความร่าเริงแจ่มใส และมองโลกในแง่ดี

กล่าวโดยสรุป การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลม สามารถจัดได้หลายลักษณะ ได้แก่ การสนทนาและอภิปราย การสาธิต การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลอง การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ ซึ่งแต่ละวิธีก็มีข้อดีแตกต่างกันไป จึงสามารถเลือกจัดให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย สิ่งแวดล้อมโดยยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ควรจัดกิจกรรมในหลาย ๆ ลักษณะเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลม

งานวิจัยต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1977 ไบรแอนท์ และฮังเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerford. 1977 : 44 - 49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอดและค่านิยมทางสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาลโดยทดลองสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหามลภาวะใช้เวลาทดลองสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่า นักเรียนอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อม และสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และได้อภิปรายผลเพิ่มเติมว่า ข้อค้นพบนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากว่าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนเช่นนี้ในระดับอนุบาลมีน้อยมาก และการสอนเช่นนี้ก็มีใช้สิ่งที่กระทำได้โดยง่าย ความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอดและค่านิยมขึ้นอยู่กับการพัฒนาแบบการสอนด้วย ผู้สอนจะต้องให้ความรู้อย่างพอเพียง และต้องกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น สิ่งที่สำคัญที่ควรพิจารณาก็คือ ต้องสอนให้เด็กเข้าใจสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะสอนถึงผลสืบเนื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อม

ดิกสัน และคนอื่น ๆ (Dixon and others. 1977 : 367 - 373) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง หลังจากได้ทำกิจกรรม คือฟังนิทานแล้วมีการสนทนา หรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวคน คือกลุ่มหนึ่งฟังนิทานโดยไม่มีการสนทนาอื่น ๆ ผลการทดลองพบว่า ในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุดในที่สุด แสดงว่าหลังจากเด็กได้ฟังนิทานแล้วถ้าเด็กได้มีการสนทนาเล่าเรื่อง ได้ไปศึกษานอกสถานที่ และได้มีการเลียนแบบตัวละคร จะพัฒนาการคิดได้ดีกว่าเด็กที่ฟังนิทานโดยไม่มีการสนทนาอื่น ๆ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1978 คอว์วิน (Corwin. 1978 : 6584 - A, 6585 - A) ได้เปรียบเทียบวิธีสอนแบบปฏิบัติการโดยใช้การทดลองกับวัสดุอุปกรณ์ เทคนิคการพับกระดาษกับวิธีสอนเดิม ซึ่งใช้วิธีบรรยาย อภิปราย ไม่มีกิจกรรมปฏิบัติการเลย ทดลองกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มทดลองเรียนจากวิธีสอนที่มีกิจกรรมปฏิบัติการรวม 18 กิจกรรม ประกอบกับการศึกษาจากตำรา กลุ่มควบคุมเรียนจากวิธีสอนแบบบรรยาย อภิปราย ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีค่าสหสัมพันธ์ทางบวกด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ที่นักเรียนและครูในกลุ่มทดลองมีความเห็นทางบวกต่อการใช้กิจกรรมปฏิบัติการ และมีการลงความเห็นว่าการทดลองและวัสดุอุปกรณ์ช่วยให้นักเรียนเกิดจินตนาการเห็นภาพและเข้าใจ สังกัปทางเรขาคณิต

งานวิจัยในประเทศ

สรรัชย์ ศรีสุข (2530 : 68 - 69) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรม เกม นิทานและปริศนาคำทาย เพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย มีความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ไม่แตกต่างกันและนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทายหลังการสอนมีความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ สูงกว่าก่อนทำการสอน

ต่อมาในปี 2533 วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533 : 64 - 68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติมีทักษะการสังเกต การสื่อความหมาย การลงความเห็น และการหามิติสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปีเดียวกันนี้ บาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 46) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการคิดแบบอเนกนัย ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับทั้งการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และการเล่านิทานตามปกติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน โดยวิธีการเล่าที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และโดยวิธีการเล่าแบบปกติ มีการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และในปี 2535 วันทนี เหมาะสมกุล (2535 : 66 - 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่าง

การจัดกิจกรรมในวงกลม และเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามหลังการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 32 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กก่อนประถมศึกษาในกลุ่มที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมในวงกลม มีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ครูใช้คำถามหลังจากการทำกิจกรรมในวงกลมแล้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัย พอสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลมระดับก่อนประถมศึกษาที่มีหลายลักษณะ แต่การจัดกิจกรรมในลักษณะ การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลอง การสนทนาอภิปราย การใช้คำถามในระหว่างทำกิจกรรม ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงขึ้น และมีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีเจตคติในทางบวกต่อกิจกรรมในลักษณะปฏิบัติการทดลอง การเล่านิทานอีกด้วย

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

1. ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 96) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การกระทำระหว่างกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อกัน

กู๊ด (Good. 1897 : 130) ให้ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ทั้งสองขึ้นไป ต่างก็มีอิทธิพลและได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน

ส่วน เพจ (Page. 1977 : 179) ให้ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ว่า หมายถึง อิทธิพลระหว่างบุคคลแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มที่มีต่อกัน ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเน้นถึงพฤติกรรมทางสังคมและอารมณ์

สรุปได้ว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กระทำระหว่างกัน ต่างก็มีอิทธิพลและได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน

2. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในขณะที่ทำการเรียนการสอน และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็น

เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กว่า ครูและเด็กมีเจตคติต่อกันอย่างไร ครูแสดงออกทาง วาจาและท่าทางต่อเด็กอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูแสดงต่อเด็ก จะเป็นตัวชี้ให้เห็นอิทธิพล ของครูในชั้นเรียน ซึ่งเบลแลกค์ (Bellack. 1963) ได้แบ่งอิทธิพลของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกแล้วทำให้เด็กตอบสนองใน ลักษณะใดก็ได้ อิทธิพลทางอ้อมจะเกิดขึ้นถ้าครูแสดงพฤติกรรมออกในทางทางอ้อมรับขยายความ หรือสนับสนุนความคิดและความรู้สึกของเด็ก ชมเชย หรือให้กำลังใจ ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. อิทธิพลทางตรง หมายถึง กิริยาที่ครูแสดงออกมาแล้วทำให้เด็กเกิดตอบสนอง โดยการแสดงพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้จะเกิดขึ้น เมื่อครูบรรยาย หรือแสดงความคิดเห็นฝ่ายเดียว เมื่อครูให้คำแนะนำออกคำสั่ง ตีเตือน หรือ ว่ากล่าว เพื่อให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรม

และได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่างครูกับเด็กเป็น

2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมทางวาจา (Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและ เด็กแสดงออก เพื่อสื่อความหมายระหว่างกันโดยการพูดหรือการอ่านออกเสียง
2. พฤติกรรมที่ไม่ใช่ทางวาจา (Non - Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและเด็กไม่ได้แสดงออกทางวาจา แต่เป็นการแสดงออกทางท่าทาง เช่น การเขียน การอ่านในใจ พยักหน้า หรือสั่นศีรษะ เป็นต้น

แกสตา และคนอื่น ๆ (Gazda and others. 1977 : 10) ได้กล่าวถึงผล การวิจัยของ วิทฮอลล์ (Withall. 1949) วิทฮอลล์ และเลวิส (Withall and Lewis. 1971) สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของครูเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับเด็กจะมีอิทธิพลต่อจิตใจของเด็ก
3. การปฏิบัติของครูและเด็กจะมีผลต่อเจตคติของเด็กที่มีต่อสังคมและการปฏิบัติ ของเด็กต่อบุคคลอื่น นั่นคือทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์นั่นเอง

สำหรับ ก่อ สวัสดิพาณิชย์ และคนอื่น ๆ (2505 : 178 - 181) ให้ความเห็นว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่สำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากครูเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก ย่อมจะถ่ายทอดพฤติกรรมและเจตคติให้แก่เด็ก ครูที่มีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กตามวัย ยอมรับสภาพสติปัญญาและความสามารถของแต่ละบุคคล จะช่วยให้เด็กเจริญงอกงามทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ ช่วยให้เด็กรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จเป็นขั้น ๆ และให้ค้ายกย่องชมเชยตามสมควร

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการที่จะทำให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในทางบวก หรือทางลบ จากการแสดงออกทางวาจาและท่าทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม และในการพัฒนาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กให้เป็นไปในทางบวก จะส่งผลต่อการเรียนรู้รวมทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในวัยต่อ ๆ ไปอีกด้วย

ในการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ได้มีนักการศึกษาหลายท่านจัดทำเครื่องมือเพื่อใช้สังเกตและวิเคราะห์ เช่น แฟลนเดอร์ส (Flanders) ได้จัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เพื่อวัดประสิทธิภาพการสอนของครู เรียกว่าแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียน (Flanders Interaction Analysis Categories) โดยอาศัยข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่า

1. พฤติกรรมทางวาจา เป็นพฤติกรรมหลักในการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นปฏิริยาโต้ตอบระหว่างครูกับเด็ก
2. พฤติกรรมของครูในชั้นเรียน เป็นตัวแทนของพฤติกรรมโดยรวมของครู
3. ในชั้นเรียน นอกจากจะมีพฤติกรรมทางวาจาทั้งในส่วนที่เป็นของครูและส่วนที่เป็นของเด็กแล้ว ยังอาจมีสภาวะอีกอันหนึ่ง คือความเงียบ หรือการหยุดชะงักเป็นชั่วครั้งชั่วคราวในระหว่างการเรียนการสอน หรืออาจจะแสดงพฤติกรรมทางวาจาของครูกับเด็กเหมือนกัน แต่ผู้สังเกตไม่สามารถจะเข้าใจได้ว่า ใครพูด และเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้สำหรับบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนตามลำดับของเวลา ฉะนั้นจึงรวมเอาความสับสนเข้าไว้เพื่อความสมบูรณ์

ระบบวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนของ แพลนเคอร์ส ได้แบ่งพฤติกรรม
การเรียนการสอนทางวาจาออกเป็น 10 ประเภท คือ ประเภท 1 - 7 เป็นพฤติกรรมครู
ประเภทที่ 8 - 9 เป็นพฤติกรรมของเด็ก และประเภทที่ 10 คือความเจียบหรือความสับสน ซึ่งมี
ดังนี้

การพูดของครู

อิทธิพลทางอ้อม

1. การยอมรับความรู้สึก รับทราบระดับความรู้สึกของเด็กและช่วยอธิบายให้
กระจ่างในลักษณะท่าทางที่ไม่ข่มขู่ ความรู้สึกอาจเป็นทางบวก หรือทางลบก็ได้ รวมทั้งการ
คาดการณ์ หรือการรำลึกถึงความรู้สึกด้วย
2. การยกย่องหรือสนับสนุนพฤติกรรมหรือการกระทำที่ยกย่องหรือสนับสนุนเด็ก
การพูดกลที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การพยักหน้ารับทราบ
การเห็นด้วย
3. การยอมรับและการใช้ความคิดเห็นของเด็ก การอธิบายให้กระจ่าง
การสร้างหรือพัฒนาความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของเด็ก (และจะค่อย ๆ จัดเข้าประเภทที่ 5
เมื่อครูนำความคิดเห็นของตนมาใช้มากขึ้น)
4. การถามคำถาม การถามคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีการเพื่อให้เด็กตอบ
อิทธิพลทางตรง
5. การบรรยาย ให้ความจริงหรือความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา หรือวิธีการแสดง
ความคิดเห็นของตน ถามคำถามที่กล่าวขึ้นโดยคำทำนายที่จะให้ตอบ
6. การชี้แนวทาง ให้แนวทาง คำสั่ง หรือระเบียบซึ่งคาดว่าเด็กจะทำตาม
7. การวิพากษ์วิจารณ์ หรือการให้เหตุผลถึงความมีอำนาจ ข้อความที่
เปลี่ยนแปลงเด็ก ระบุว่าทำไมครูจึงทำ และกำลังทำอะไร ซึ่งครูจะยึดตัวเองเป็นมาตรฐาน
อย่างมาก

การพูดของเด็ก

8. การพูดของเด็ก การตอบสนอง การพูดของเด็กที่ตอบสนองต่อครูในพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับและไม่เป็นที่ยอมรับ การบ่นตะคอกเด็กบางคน การริเริ่มการติดต่อหรือยินยินรับฟังคำพูดของเด็ก

9. เด็กพูด การริเริ่ม การพูดที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม

10. การนั่งเงียบหรือความสับสน หยุดชั่วคราว นั่งเงียบชั่วคราว และช่วงเวลาที่สับสนเป็นระยะเวลาที่ผู้สังเกตไม่สามารถเข้าใจการสื่อความหมาย

เมดเลย์ (Medley, 1963 : 247) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาทะระหว่างครูกับเด็กของแฟลนเดอร์ส ว่าสามารถบันทึกพฤติกรรมได้ละเอียด ชัดเจน ยุติธรรม และเป็นที่เข้าใจดี เป็นการบันทึกพฤติกรรมทางวาจา ทั้งของครูและเด็กทุกระยะ มีใช้สังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของครูแต่ฝ่ายเดียว ซึ่ง ฮีระ รุญเจริญ กล่าวถึงวิธีการของแฟลนเดอร์สว่ามีประโยชน์ เป็นผลดีต่อการเรียนการสอน ทำให้เราทราบบุคลิกภาพและคุณลักษณะของครูในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1. ครูผูกขาดการพูดในชั้นเรียนมากเกินไปหรือไม่
2. ครูใช้อธิบายทางอ้อมหรือทางตรง
3. ครูมีปฏิกิริยาตอบสนองพฤติกรรมของเด็กอย่างไร
4. ครูใช้เวลาบรรยายมากน้อยเพียงใด
5. ครูรับเอาความคิดเห็นมาใช้ขยายความมากน้อยเพียงใด
6. ครูยอมรับ ขยายความ หรือใช้อารมณ์หรือความรู้สึกของเด็กมากน้อยเพียงใด
7. เด็กมีความตั้งใจที่จะต่อต้านการใช้ข้อเท็จจริงของครูเพียงใด
8. ครูใช้ผลการชมเชยเพียงใด
9. ครูมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดแก่เด็กเพียงใด
10. ครูใช้การตักเตือนว่ากล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด
11. ครูเปิดโอกาสให้เด็กพูดในชั้นเรียนเพียงพอหรือไม่

ดังนั้นสรุปได้ว่า ครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็ก เพราะครูมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับเด็กอยู่ตลอดเวลาในขณะสอน พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทางวาจาและท่าทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม จะเป็นสิ่งเร้าให้เด็กตอบสนองได้ทั้งทางบวกและทางลบ ครูที่รู้จักพฤติกรรมกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระใช้คำถาม ยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็น และชมเชยให้กำลังใจแก่เด็ก จะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็กตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการในด้านอื่น ๆ ของเด็กอีกด้วย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

งานวิจัยในต่างประเทศ

อมิดอน (Amidon, 1967 : 161 - 166) ได้ใช้แบบวิเคราะห์ที่กิริยาร่วมทางวาจาของแพลนเดอร์ส ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อเด็ก พบว่าการใช้อิทธิพลทางอ้อมในการเรียนการสอน ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถาม การช่วยให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง และประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่เป็นการใช้อิทธิพลทางตรง ได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง และการวิจารณ์

เลวิน และลิปพิท (สุมาลี วงศ์ลูกแก้ว, 2526 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Lewin and Lippit, n.d.) ได้ศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กโดยแบ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กออกเป็น 3 แบบ คือ แบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบอัตตาธิปไตย ให้ผลดีในการเรียน เด็กทำงานสำเร็จและมีผลสำเร็จในการเรียนดี แต่ในด้านบุคลิกภาพจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว เนื่องจากรู้สึกว่าเขาถูกบังคับกดขี่ ในขณะที่อยู่หลังครูเด็กจะขาดความรับผิดชอบ ขาดการริเริ่มและความเป็นผู้นำ

2. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กมีส่วนร่วม และเคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะความเป็นผู้นำ การริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ

3. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบปล่อยปละละเลย ปฏิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งเสริมบุคลิกที่ดี เด็กจะทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบ และไม่สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้

และแฟลนเดอร์ส (ประคอง ประสิทธิ์พร. 2519 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Flanders. 1970 : 41 - 42) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการประสพผลสำเร็จอย่างไร โดยแบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่พบกับครูแบบยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher - Centered) ซึ่งจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเอง แล้วจึงมาถึงตัวปัญหาและเด็กปรากฏว่าเด็กกลุ่มนี้จะเกิดความกังวลไม่สบายใจ

2. กลุ่มที่พบกับครูแบบยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner - Centered) ซึ่งมีพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของเด็กแล้วจึงมาถึงปัญหาและครู

จากการศึกษาสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่ครูแสดงความจงเกลียดจงชัง ตาหนิเด็กจะทำให้เด็กเป็นคนถอยหนี (Withdrawal) เจยเมยเจ้อยชาต่อการแก้ปัญหา มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวเป็นปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น จะเห็นว่าการกระทำของครูมีผลต่อตัวเด็กโดยตรงที่จะทำให้เด็กเป็นคนเช่นไร และมีผลต่อความรู้สึกชอบและไม่ชอบในตัวครูของเด็กด้วย

งานวิจัยในประเทศ

การศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้ วราภรณ์ ชัยโอภาส (2515 : 45) ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้เครื่องมือที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจา ระหว่างครูและเด็กของแฟลนเดอร์สมาทดลองใช้ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการพูดตอบสนองและพฤติกรรมการพุดริเริ่มของเด็ก จะสัมพันธ์กับวิธีสอนของครู คือถ้าครูใช้พฤติกรรมการสอนทางอ้อมมาก เช่น มีการชมเชย หรือมีการเสริมกำลังใจ ยอมรับความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กซักถามแสดงความคิดเห็น หรือครูใช้คำถามแบบกว้าง มีคำตอบหลายทาง เป็นต้น เด็กจะมีพฤติกรรมการพุดริเริ่ม หรือพูดแสดงความคิดเห็นได้มากกว่าการที่ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรง ที่ครูเป็นฝ่ายแสดงโดยการบรรยาย อธิบาย สั่ง เด็กเป็นฝ่ายต้อง

ปฏิบัติตาม ทำให้พฤติกรรมเด็ก เป็นการพูดตอบสนอง หรือเด็กตอบคำถามแบบแคบในระดับ
ความจำหรือความเข้าใจเท่านั้น

พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ (2525 : 122 - 123) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
ระหว่างครูกับเด็กโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่า พฤติกรรม
ปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน คือครูบรรยายทั้งทางวาจาและท่าทาง
เด็กตอบสนองทางวาจาและท่าทางเช่นกัน เมื่อนำโรงเรียนทั้งสองมาเปรียบเทียบกัน พบว่า
พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มีพฤติกรรมบรรยายทั้งทางวาจาและ
ท่าทาง และเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทางท่าทางเกิดขึ้นมากกว่าโรงเรียนเอกชน

ชูศรี เอมละออง (2525 : 111 - 114) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
ครูกับเด็ก ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 3 ประเภท พบว่า
พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครู พบมากที่สุดคือการบรรยายด้วยท่าทางและวาจา เมื่อเปรียบเทียบ
พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ระหว่างหน่วยงานทั้ง 3 ประเภท พบว่า พฤติกรรม
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ที่ครูใช้คำสั่งด้วยท่าทาง และเด็กแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อครู
ด้วยท่าทาง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูในโรงเรียนอนุบาล ที่ปรากฏขึ้นมากคือครูใช้คำสั่งด้วย
ท่าทาง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูในโรงเรียนที่จัดแบบชั้นเด็กเล็ก คือครูถามที่จำกัดคำตอบ
เด็กแสดงพฤติกรรมร้องขอ ขออนุญาตในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองทางวาจา และแสดงพฤติกรรม
สับสน พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กในศูนย์เด็ก ที่ปรากฏมากคือ ครูถามคำถามที่ถาม
ความต้องการเด็ก ครูบรรยายด้วยท่าทางและวาจา ครูตำหนิ ลงโทษทางวาจา เด็กพูดหรือ
แสดงความคิดริเริ่มทางวาจา และเด็กตอบสนองต่อครูด้วยท่าทางและวาจา

ฉวีธรา แก้วสุวรรณ (2525 : 132 - 135) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
ระหว่างครูกับเด็กในโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรม
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กในกรุงเทพมหานคร จะเป็นไปในแบบครูเป็นผู้ผูกขาดการเรียน
การสอน คือเป็นฝ่ายให้และเด็กเป็นฝ่ายรับ ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และให้เด็กโดยตรง
มากกว่าที่จะทำให้เด็กวิเคราะห์เอง หรือแสดงความคิดเห็น การใช้เทคนิคในการสอนต่าง ๆ

เช่น การใช้คำถามที่ต้องการให้เด็กคิดและวิเคราะห์ที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการใช้คำชมเชยในการเรียนการสอนนั้นยังมีอยู่น้อย และครูไม่ค่อยยอมรับในความรู้สึกของเด็กที่แสดงออก การใช้คำตำหนิ ชู้ และวิจารณ์เด็กนั้นยังใช้กันอยู่บ้างในระดับปานกลาง แต่เป็นแบบใช้คำพูดมากกว่าใช้ท่าทาง

และเรไร ชนะการ (2534 : 66) ได้ทำการวิจัยผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ด้านการใช้คำถาม การยอมรับความคิดเห็น และพฤติกรรมของเด็ก รวมทั้งการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งชุดการนิเทศมีลักษณะเป็นชุดการสอนโดยทดลองกับครูและผู้บริหารโรงเรียน ในการนิเทศภายใน พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดการนิเทศครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานการวิจัยที่ได้ศึกษา สรุปได้ว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมีการแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทาง ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่แสดงออกในทางอ้อม ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การยกย่องชมเชย การถามคำถามให้เด็กคิดได้หลายทาง โดยที่ครูจัดกิจกรรมให้มีบรรยากาศเป็นประชาธิปไตย ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบประสพผลสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางตรง ได้แก่ การบรรยาย ออกคำสั่ง การถามคำสั่งที่จำกัดคำตอบ การวิจารณ์และตำหนิเด็ก จะทำให้เด็กเป็นคนถอยหนี (Withdrawal) เจอขาดต่อการแก้ปัญหา มีความก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความคิดริเริ่ม จะเห็นว่าพฤติกรรมครูทั้งทางวาจา และท่าทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อมมีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก ในด้านการเรียนรู้และบุคลิกภาพของเด็ก

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมดีขึ้น
2. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมแตกต่างกัน

บทที่ 3

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. แบบแผนการทดลอง
5. การดำเนินการทดลอง
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาที่กำลังสอนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 52 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่กำลังสอนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน โดยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่องการจัดกิจกรรมในวงกลมระดับก่อนประถมศึกษา
สำหรับการนิเทศทางไกล
2. แบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1.1 การสร้างบทเรียนไมโคร
 - 1.1.2 การนิเทศทางไกล
 - 1.1.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
 - 1.1.4 แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534
 - 1.1.5 การจัดกิจกรรมในวงกลมในลักษณะ การสนทนาและอภิปราย
การปฏิบัติการทดลอง การเล่านิทาน
 - 1.2 สร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยให้แนวคิดและหลักการสร้างบทเรียนใน
ไมโคร เรื่อง การจัดกิจกรรมในวงกลม 3 ลักษณะ คือ การสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน
และการปฏิบัติการทดลอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศทางไกล ดังนี้
 - 1.2.1 กำหนดเนื้อหาที่เป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เทคนิค และ
กระบวนการจัดกิจกรรมในวงกลม สำหรับครูระดับก่อนประถมศึกษา 3 ลักษณะ คือ การสนทนา
และอภิปราย การเล่านิทานและการปฏิบัติการทดลอง จำนวน 2 เล่ม โดยมีเนื้อหา คือ
 - เล่มที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
- มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ
1. การนิเทศทางไกล
 2. ความสำคัญของเต็กระดับก่อนประถมศึกษา

3. ลักษณะของครูที่เื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
4. บทบาทหน้าที่ครูระดับก่อนประถมศึกษา
5. การพัฒนาตนเองของครูระดับก่อนประถมศึกษา

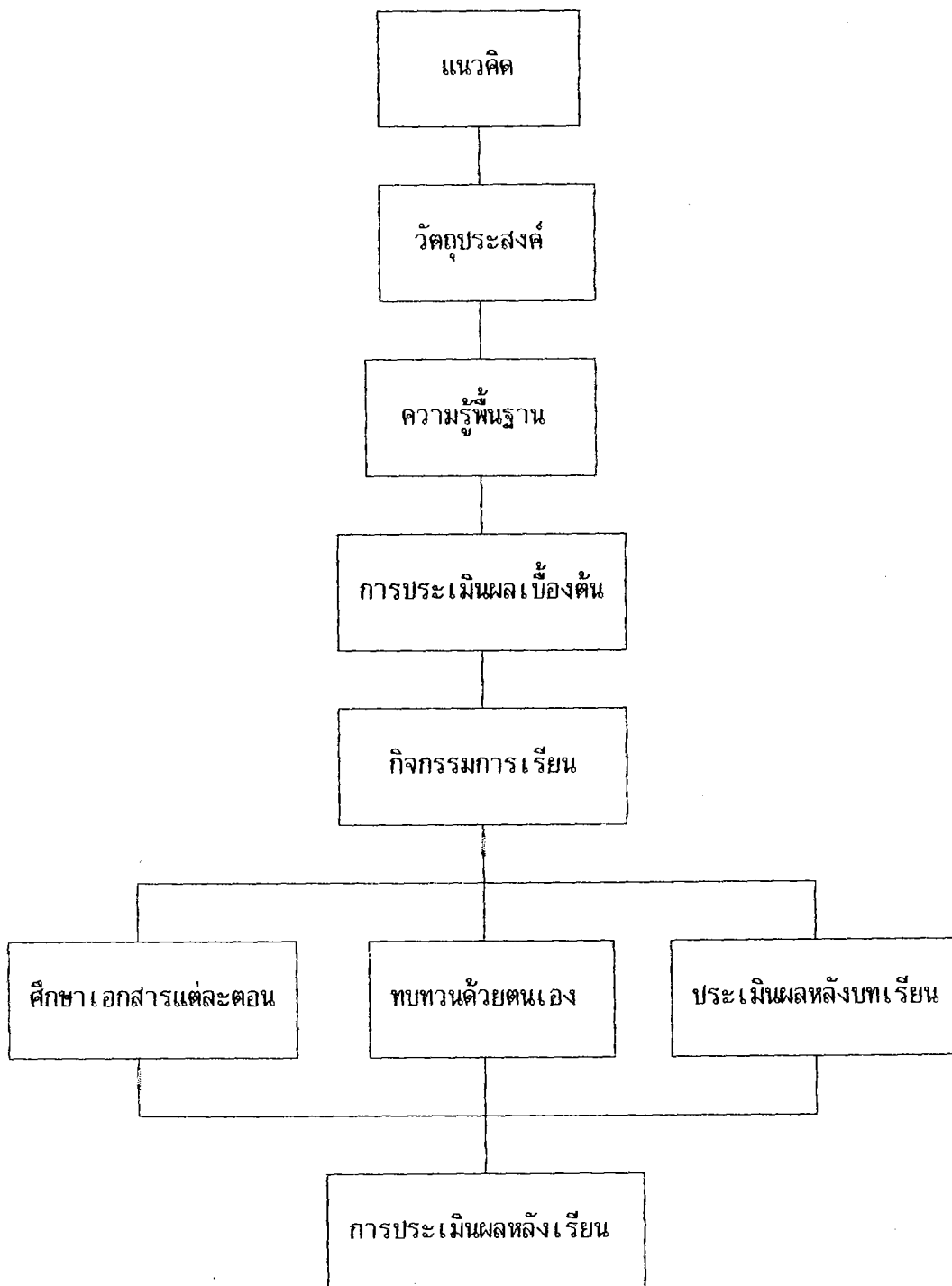
เล่มที่ 2 การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก

มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ

1. ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ด้านการใช้คำถาม
การยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นและพฤติกรรม
เด็กและการชมเชย
3. การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็ก
3 ลักษณะ คือ การสนทนา และอภิปราย
การเล่านิทาน และ การปฏิบัติการณ์ทดลอง

- 1.2.2 กำหนดแนวคิดและจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับเนื้อหา
- 1.2.3 กำหนดกิจกรรมการศึกษา และวิธีการประเมินผล
- 1.2.4 ดำเนินการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ตามรูปแบบและ

โครงสร้าง ดังนี้

ภาพประกอบ 4 รูปแบบโครงสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

1.3 นำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และเนื้อหาปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาที่ดัชนีความสอดคล้องระดับ 1 ตามเกณฑ์ดัชนี ความสอดคล้องของ บุญเชิด ภูมไญื่อนันตพงษ์ (2526 : 89 - 91) มีค่า .05 ขึ้นไปถือว่า ใช้ได้

1.4 นำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปหาประสิทธิภาพ ตามขั้นตอนดังนี้

1.4.1 ทดลองเป็นรายบุคคล โดยนำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปทดลอง กับครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่โรงเรียนบ้านคลองวาฬ ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (รายละเอียดในภาคผนวก)

1.4.2 ทดลองเป็นกลุ่ม โดยการนำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปทดลองกับครู ระดับก่อนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวม 6 คน ที่โรงเรียนบ้านคันกระได โรงเรียน บ้านหนองหัน โรงเรียนบ้านอ่าวน้อย โรงเรียนบ้านห้วยน้ำพุ โรงเรียนพัฒนาประชานุเคราะห์ โรงเรียนบ้านยุบพริก ปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (รายละเอียดในภาคผนวก)

1.4.3 ทดลองภาคสนาม โดยการนำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปทดลอง กับครูระดับก่อนประถมศึกษา ในสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง และกยบุรี จำนวน 40 คนที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (อรพรรณ พรสีมา. 2530 : 130 : 131) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

1.5 จัดพิมพ์ และจัดทำรูปเล่ม ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จำนวน 30 เล่ม

การสร้างแบบทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ซึ่งดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ
2. วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา เพื่อเขียนข้อสอบ จำนวน 60 ข้อ

3. นำข้อสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องของจุดประสงค์กับข้อสอบ โดยใช้เกณฑ์ตามข้อ 1.3 ปรากฏว่า ข้อสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1

4. นำข้อสอบไปทดลองกับครูระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 40 คน ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปราณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 27% และเปิดตาราง จุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 3 - 32) เพื่อเลือกข้อสอบข้อที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป แล้วคัดเลือกไว้ 30 ข้อ (รายละเอียดในภาคผนวก)

5. นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้ 30 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยทดลองกับครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทับสะแก และบางพาดน้อย โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วย สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .77

2. แบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม ของครูระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่าพฤติกรรม (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา

2.2. กำหนดจุดประสงค์การวัดพฤติกรรมจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา

2.3 กำหนดเนื้อหาสาระในการวัดพฤติกรรมจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

2.3.2 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์

2.3.3 การจัดประสบการณ์และกิจกรรม

2.3.4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

2.4 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ให้ได้เนื้อหาครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาที่กำหนด

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหา และจุดประสงค์ โดยใช้เกณฑ์ตามข้อ 1.3 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1

2.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม ของครูระดับก่อนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 3 คน ไปทดลองใช้สังเกตครูระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 3 คน ที่โรงเรียนบ้านดอนสำนึก โรงเรียนวัดนาผักขง โรงเรียนวัดเขาโบสถ์ ซึ่งไม่ใช่เป็นโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกต โดยใช้สูตรฮอยท์ (Hoyt's ANOVA Procedure) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 172) ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 216 - 217)

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลองกำหนดแบบสุ่ม	สังเกตก่อนทดลอง	ทดลอง	สังเกตหลังทดลอง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

- ER แทน กลุ่มทดลองที่ล้มตัวอย่างมา ได้
- CR แทน กลุ่มควบคุมที่ล้มตัวอย่างมา ได้
- T₁ แทน การสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง (Pre-test)
- X แทน การนิเทศทางไกลโดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง (Treatment)
- แทน การนิเทศแบบปกติ
- T₂ แทน การสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมหลังการทดลอง (Posttest)

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูก่อนการทดลอง (Pretest)

ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 3 คน ซึ่งได้รับการฝึกวิธีการสังเกตและได้ทดลองทำ
การสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมได้เหมือนกันหรือใกล้เคียงกับผู้วิจัย ทำการสังเกต
พฤติกรรมการจัดกิจกรรมในวงกลมของครู กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการนิเทศทางไกล
และการนิเทศแบบปกติ

2. ผู้วิจัยประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ละกลุ่ม เพื่อขอความร่วมมือและชี้แจงแนวปฏิบัติในการวิจัยในครั้งนี้

2.1 กลุ่มทดลอง ผู้นิเทศส่งชุดฝึกอบรมด้วยตนเองให้ครู โดยวิธีตามสายงาน
แล้วครูผู้สอนศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการจัดกิจกรรมใน
วงกลมให้กับเด็กตามที่ได้รับการนิเทศ รวมเวลา 7 สัปดาห์

2.2 กลุ่มควบคุม ผู้นิเทศไปนิเทศครูผู้สอนที่ห้องเรียน โดยใช้วิธีการพบปะสนทนา
เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวงกลม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 1 ลักษณะ แล้วครูนำความรู้ความ
เข้าใจไปใช้จัดกิจกรรมในวงกลมให้กับเด็กตามที่ได้รับการนิเทศรวมเวลา 7 สัปดาห์

3. สังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครู หลังการทดลอง (Posttest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้สังเกตคือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 3 คน เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำคะแนนที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 2 แสดงแผนการดำเนินการทดลอง

สัปดาห์	กลุ่มทดลอง (การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง)	กลุ่มควบคุม (การนิเทศแบบปกติ)
1	สังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครู ก่อนการทดลอง (Pretest)	สังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครู ก่อนการทดลอง (Pretest)
2	1. ผู้วิจัยประชุมชี้แจงผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศและการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง 1 วัน 2. ผู้นิเทศทางไกล ส่งชุดฝึกอบรมให้ครูผู้สอนตามสายงาน 1 สัปดาห์	1. ผู้วิจัยประชุมผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศแบบปกติ 1 วัน 2. ผู้นิเทศศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง 1 สัปดาห์
3	1. ครูศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง 1 สัปดาห์	ผู้นิเทศเตรียมการนิเทศ
4 - 9	1. ครูดำเนินการสอน 2. ส่งข้อมูลย้อนกลับตามแบบสอบถามและเมื่อพบปัญหาอุปสรรค	1. ครูดำเนินการสอน 2. ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มทดลอง (การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง)	กลุ่มควบคุม (การนิเทศแบบปกติ)
10	สังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมใน วงกลมของครู หลังการทดลอง (Posttest)	สังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรม ในวงกลมของครู หลังการทดลอง (Posttest)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา
ก่อนและหลังการทดลอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 59 - 65) คือ

1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ X แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ความแปรปรวน

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ s^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	จำนวนรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมการวัดกิจกรรมในวงกลม
ของครูระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้สูตร ฮอยท์ (Hoyt's ANOVA Procedure) (ล้วน
สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 172)

$$r_{tt} = 1 - \frac{MS_E}{MS_p}$$

เมื่อ r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกต
MS_E	แทน	คะแนนความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน
MS_p	แทน	ความแปรปรวนระหว่างคน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ใช้ t-test Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 87 - 88)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ t แทน อัตราส่วนค่าวิกฤตที่พิจารณา ตาราง t

D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 84 - 86)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

โดยที่ df = $n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ t แทน อัตราส่วนวิกฤตที่พิจารณาจากตาราง t

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

n_1 แทน จำนวนครูในกลุ่มทดลอง

n_2 แทน จำนวนครูในกลุ่มควบคุม

s_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลอง

s_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มควบคุม

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2528 : 168 - 169) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อสอบทั้งหมด

จำนวนครูทั้งหมดที่ทำถูก

p แทน สัดส่วนของครูที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ = $\frac{\text{จำนวนครูทั้งหมดที่ทำถูก}}{\text{จำนวนครูทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของครูที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1 - p$

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบฉบับนั้น ๆ

(คำนวณค่า s_t^2 จากสูตร $\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N^2}$)

เมื่อ N แทน จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง)

6. หาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

(อรพรรณ พรสีมา. 2530 : 130 - 131) ดังนี้

$$E_1 = \frac{\bar{X}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์รวมโดยคิดเป็นร้อยละ
 $\bar{X}$ แทน คะแนนสอบหลังเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด
 A แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน

$$E_2 = \frac{\bar{F}}{p} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ค่าประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์เฉพาะจุดมุ่งหมายเป็นร้อยละ
 $\bar{F}$ แทน คะแนนสอบหลังเรียน โดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด เฉพาะ
 จุดมุ่งหมาย
 p แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนในแต่ละจุดมุ่งหมาย

7. หาดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และดัชนีความ

สอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ จุดประสงค์กับเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (บุญเชิด
 ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 89 - 91)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความเที่ยงตรงหรือดัชนีความสอดคล้อง
 R แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

X	แทน	คะแนนดิบที่ได้จากการทดลอง
X^2	แทน	คะแนนดิบแต่ละตัวยกกำลังสอง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน	อัตราส่วนค่าวิกฤตที่ได้จากค่าตาราง t
$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
S_1^2	แทน	คะแนนแปรปรวนของกลุ่มทดลอง
S_2^2	แทน	คะแนนแปรปรวนของกลุ่มควบคุม
N	แทน	จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง
n1	แทน	จำนวนครูในกลุ่มทดลอง
n2	แทน	จำนวนครูในกลุ่มควบคุม
D	แทน	ผลต่างของคะแนนดิบก่อนและหลังการทดลอง
D^2	แทน	ผลต่างของคะแนนดิบก่อนและหลังการทดลองยกกำลังสอง
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 การเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	10	111.2	36.84	1.64
กลุ่มควบคุม	10	115.8	42.40	

$$t_{.05, 18} = 2.101$$

จากตาราง 3 แสดงว่า วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ ก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 4 การเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถม
ศึกษาภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
กลุ่มทดลอง	10	111.2	36.84	152.9	9.43	28.76**
กลุ่มควบคุม	10	115.8	42.40	140.5	34.06	26.19**

$$t_{.01, 9} = 3.250$$

จากตาราง 4 แสดงว่า ครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีวิธีการจัดกิจกรรม
ในวงกลมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 การเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	10	152.9	9.43	5.93**
กลุ่มควบคุม	10	140.5	34.06	

$$t_{.01, 18} = 2.828$$

จากตาราง 5 แสดงว่า วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน
ประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองและการนิเทศแบบปกติ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมดีขึ้น
2. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาที่กำลังสอนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 52 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่กำลังสอนอยู่ในภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2535 จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มควบคุม 10 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง สำหรับการนิเทศทางไกลจำนวน 2 เล่ม

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน

ประถมศึกษาจำนวน 1 ฉบับ

4. วิธีการดำเนินการทดลอง

4.1 การเตรียมการทดลอง ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงแก่ผู้ช่วยวิจัยถึงเรื่องเนื้อหา วิธีการ ในการนิเทศแบบปกติ และแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้ผู้ช่วยผู้วิจัยทราบและปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน และผู้วิจัยผู้ช่วยวิจัย ได้ไปทดลองใช้แบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสังเกต

4.2 ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา (Pretest) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4.3 การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อขอความร่วมมือและชี้แจงแนวปฏิบัติในการวิจัย

4.3.1 กลุ่มทดลอง ผู้นิเทศส่งชุดฝึกอบรมด้วยตนเองให้ครูศึกษาที่โรงเรียน โดยส่งเอกสารตามสายงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อให้ครูได้ศึกษาและนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการจัดกิจกรรมในวงกลม รวม 7 สัปดาห์

4.3.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ไปทำการนิเทศครูที่ห้องเรียน โดยใช้วิธีการพบปะสนทนา แล้วครูนำความรู้ความเข้าใจที่ได้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในวงกลม และมีการนิเทศติดตามผล สัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวม 7 สัปดาห์

5. หลังการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ทำการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Posttest) โดยใช้แบบสังเกตชุดเดิม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 เปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent

6.2 เปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศทางไกลและการนิเทศแบบปกติ ปรากฏผลดังนี้

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมสูงกว่าครูที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ

อภิปรายผล

1. ครูระดับก่อนการประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 นั้น เนื่องมาจากการที่ครูในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมต่างก็ได้รับการช่วยเหลือ การแนะนำวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมจากการนิเทศทางไกลและการนิเทศแบบปกติ จึงทำให้ครูที่ได้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นมาตรการสำคัญมาตรการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาปฏิบัติการทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ซึ่งการนิเทศจะช่วยเหลือ
แนะนำ และการแก้ปัญหาในด้านการเรียนการสอนแก่ครู (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ. 2530 : หน้า 7 ; 2531 : 3) และสอดคล้องกับที่ นันทา โพธิ์คำ
(2534 : 62) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการนิเทศโดยใช้
เทปโทรทัศน์สาธิตการสอนและการนิเทศแบบปกติ หลังจากการนิเทศแล้วครูมีพฤติกรรมการจัด
กิจกรรมในวงกลมเพิ่มขึ้น

ในการนิเทศทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้ใช้เนื้อหาสาระเดียวกัน คือความ
สำคัญของระดับก่อนประถมศึกษา การเตรียมความพร้อมเด็ก บทบาทและหน้าที่ครู การพัฒนา
ตนเองของครู การจัดกิจกรรมในวงกลมลักษณะการเล่านิทาน การสนทนากิปราย การปฏิบัติ
การทดลอง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กด้านการยอมรับความคิดเห็นความรู้สึกและพฤติกรรมเด็ก
การใช้คำถาม การชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน
ซึ่งในแผนการจัดประสบการณ์ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงทำให้ครูมีความสนใจ
กระตือรือร้นที่จะได้รับการนิเทศเป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของ กมล ภูประเสริฐ (2534:7)
ที่ว่า การนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จนั้นสิ่งที้นิเทศจะต้องสอดคล้องกับปัญหาและความ
ต้องการของครู รวมทั้งการนิเทศสามารถกระตุ้นครูในโรงเรียนให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ได้
(วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2524 : 67)

ปัจจัยอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดกิจกรรม
ในวงกลมเพิ่มขึ้น คือ การนิเทศการศึกษาที่ทำอย่างเป็นระบบคือ มีการวางแผนในการนิเทศ
ทำการนิเทศอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีการติดตามผลเพื่อช่วยเหลือแนะนำ และแก้ปัญหการจัด
กิจกรรมของครู สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งในการนิเทศแบบปกตินี้ผู้นิเทศ จะมีการบันทึกการนิเทศ
ลงในสมุดนิเทศของโรงเรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานของครู การติดตามผลของผู้บริหาร
โรงเรียนและผู้นิเทศในการนิเทศครั้งต่อไป จึงทำให้ครูมีความกระตือรือร้น ตั้งใจที่จะปรับปรุง
การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับบริกส์และจัสแมน (Briggs and Justman. 1952 :
5 - 19) ที่กล่าวว่า การนิเทศดังที่ติดตามผลอย่างสม่ำเสมอทำให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและมั่นใจยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การนิเทศยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู อีกด้วย ซึ่งการสร้างขวัญและกำลังใจจะช่วยให้การนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น และมีความสำคัญมากในสภาพสังคมไทยที่มีความต้องการความผูกพันฉันท์พี่น้อง (สัจ จุฑารักษ์. 2530 : 200)

2. จากการศึกษาที่พบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วย ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 แสดงว่าครูที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมสูงกว่าครูที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ มีสาเหตุดังนี้

การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา และเป็นรูปแบบการนิเทศแบบใหม่ จึงทำให้ครูมีความสนใจที่จะศึกษา ซึ่งชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีลักษณะ เป็นหน่วยการเรียนรู้สำเร็จรูปที่สร้างตามหลักการสร้างบทเรียนโมดูล (Module Instruction) ที่เน้นให้ครูได้ศึกษาดูด้วยตนเองตามความสามารถ เวลาและโอกาสที่มีอยู่อย่างอิสระ เมื่อศึกษาแล้วยังมีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการประเมินผลความก้าวหน้าด้วยตนเองเป็นระยะ จึงทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมและสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 121) ที่ว่าชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจะทำให้ ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ อีกด้วย (Lawrence. 1972 : 1) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประนอม โอทกานนท์ (2527 : 59 - 64) ที่ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับพยาบาล ปรากฏว่า พยาบาล กลุ่มที่ใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าพยาบาลกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และผู้เรียนยังมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอีกด้วย (Rice. 1977 : 4298-A) ซึ่งงานวิจัยของ เรไร ชนะการ (2534 : 69) ก็พบว่า ผู้บริหารและครูชั้นเด็กเล็กที่ได้ศึกษา ชุดการนิเทศที่เป็นบทเรียนด้วยตนเองแล้ว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมีเพิ่มขึ้น ดังนั้นการนิเทศ โดยใช้ชุดนิเทศที่ให้ครูศึกษาดูด้วยตนเองสามารถนิเทศให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้

นอกจากนั้น เมื่อครูได้ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปแล้ว ยังไม่เข้าใจ หรือเมื่อศึกษาไประยะเวลาหนึ่งแล้ว ต้องการศึกษาคำความรู้เพิ่มเติมก็สามารถกลับไปศึกษาบทวนใหม่ได้ ทำให้ครูมีเอกสารค้นคว้า เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ครูจะมีความมั่นใจและมีกำลังใจในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น (ธีระชัย บุรณโชติ, 2531 : 11) ส่วนการนิเทศแบบปกติ ผู้นิเทศใช้วิธีการพูดคุย สันทนาการกับครูนั้น ครูผู้รับการนิเทศจะรับฟังอย่างเดียว ไม่มีการบันทึกสาระสำคัญของเนื้อหาไว้ เมื่อส่งสัปดาห์ก็จะไม่ซักถาม เมื่อนิเทศไปแล้วก็อาจเกิดการลืมได้ และไม่มีเนื้อหาที่จะศึกษาบทวน ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ในบางส่วนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ สำหรับผู้นิเทศในบางครั้งการนิเทศเนื้อหาสาระอาจทำได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะการสนทนากับครู อาจจะลืมสาระสำคัญบางส่วนไปหรือในบางครั้ง ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศอาจมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน ทั้งทางวาจา และท่าทาง ทำให้ผู้รับการนิเทศไม่ยอมรับสิ่งที่ผู้นิเทศให้คำแนะนำ ครูจึงไม่เกิดการเรียนรู้ตามที่ผู้นิเทศต้องการ

จากคุณสมบัติของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองที่สามารถเสนอเนื้อหาสาระได้ชัดเจน เป็นระบบ ตามขั้นตอน คือ มีแนวคิด วัตถุประสงค์ความรู้พื้นฐาน เนื้อหา กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการประเมินผลก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยที่ผู้ศึกษาสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามความสามารถ ตามเวลาและโอกาสของแต่ละบุคคล ทำให้ผู้ศึกษารู้สึกสบายใจในการศึกษาคำความรู้ อีกทั้งเนื้อหาสาระเป็นเนื้อหาที่ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ และเป็นประโยชน์ต่อการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็ก ครูจึงมีความสนใจ และตั้งใจที่จะศึกษาคำความรู้ จึงทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการ เทคนิค การจัดกิจกรรมในวงกลม และสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการนิเทศแบบปกติ มักจะพบปัญหาเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศทั้งทางวาจา และท่าทาง ความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระในการนิเทศทำให้ครูได้รับเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมได้ไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ไปด้วย

ดังนั้นการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จึงเป็นการนิเทศวิธีหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมในวงกลมดีขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพราะสามารถทำได้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และครอบคลุมได้ทุกพื้นที่อย่างรวดเร็ว ทำให้ประหยัดเวลา งบประมาณ และบุคลากรได้เป็นอย่างดี

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความสนใจต่อการที่ได้รับการนิเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเนื้อหาสาระที่ใช้ในการนิเทศเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจ เป็นเรื่องที่ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจและครูสามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้ โดยเฉพาะชุดฝึกอบรมด้วยตนเองได้รับความสนใจจากครูมาก ซึ่งครูที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความต้องการเพื่อไปศึกษาบ้าง รวมทั้งศึกษานิเทศก์อำเภอต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยไปขอความร่วมมือในการทดลองหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองก็ต้องการนำไปเผยแพร่ให้ครูในอำเภอเช่นกัน

2. ครูในกลุ่มทดลองที่ได้รับการนิเทศทางไกลและครูกลุ่มควบคุมที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ ต่างก็ต้องการให้มีการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพราะทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมเพิ่มขึ้นซึ่งตามปกติครูจะได้รับการนิเทศเพียงภาคเรียนละ 1 ครั้งหรือปีละ 1 ครั้งเท่านั้น

3. ครูและเด็กมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ในด้านการใช้คำถาม การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็ก และการชมเชยให้กำลังใจ ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เครียดเด็กกล้าแสดงออกในการพูด การถาม และสนใจในการร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะครูมีความสนใจเรื่องปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อเด็ก เพราะยังไม่เคยศึกษาเรื่องนี้มาก่อน เมื่อศึกษาก่อนแล้วจึงเห็นความสำคัญ และมีความคิดว่าจะนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการนิเทศการศึกษาครูระดับก่อนประถมศึกษาด้วยการนิเทศทางไกล โดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น

1.2 ควรมีการนำวิธีการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ไปใช้ในการนิเทศระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการนิเทศที่ทำได้ไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ เพราะการนิเทศทางไกลสามารถทำได้อย่างประหยัดเวลา งบประมาณ และบุคลากร

1.3 ในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนการประถมศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติม การจัดกิจกรรมในวงกลมหรือกิจกรรมอื่น ๆ โดยการเพิ่มรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กด้าน การยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก การใช้คำถาม และการชมเชยให้กำลังใจ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้ครูสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งอาจจะเพิ่มไว้ในคำชี้แจงการใช้แผนการจัดประสบการณ์หรือเพิ่มในแผนส่วนที่เป็นกิจกรรม ซึ่งในแผนปัจจุบันก็มีการเพิ่มในส่วนการใช้คำถามอยู่บ้างแล้ว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองกับกิจกรรมอื่น ๆ อีก เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการนิเทศทางไกลโดยใช้สื่อชนิดอื่น ๆ อีก เช่น วิทยุทัศน์ แถบบันทึกเสียง เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการนิเทศทางไกลโดยใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2.4 ควรมีการศึกษากการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ในการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ใช้ในการอบรมบุคลากร เพื่อเป็นการประหยัดเวลา งบประมาณ และบุคลากร

2.5 ควรมีการศึกษาวิจัย การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ในหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นต้น

2.6 ควรมีการศึกษาวิจัย การนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองกับบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน เช่น ระดับต่ำกว่า อนุปริญญา อนุปริญญา และปริญญาตรี เป็นต้น

2.7 ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องการปฏิสัมพันธ์ของผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ที่ส่งผลต่อการนิเทศแบบการพบปะสนทนา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. "รูปแบบการนิเทศทางไกล," การนิเทศทางไกล. 2 : 4 - 14
กุมภาพันธ์ 2535.
- กรณีการ พวงเกษม. เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 421 วิทยาศาสตร์สำหรับ
ครูประถม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. "ศึกษานิเทศก์กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา," การศึกษากรุงเทพมหานคร
14(6) : 7 ; มีนาคม 2534.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ และคนอื่น ๆ. จิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2505.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. นวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- _____. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กอวช. การประเมินผลการใช้
รูปแบบการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. ม.ป.ท., 2533. เอกสาร
อัดสำเนา.
- _____. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.
- _____. เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6 การจัด
ประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2529.
- _____. เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 9
การนิเทศการศึกษาชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กอวช.การ. คู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. ม.ป.ป.

..... . ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วย 4 การพัฒนาและและการนิเทศครูระดับก่อนประถมศึกษา. ม.ป.ป.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กอวช.การ. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ฉบับพ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน หน่วยศึกษานิเทศก์. เทคนิคการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2529.

..... . คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.

..... . แนวปฏิบัติการนิเทศทางไกล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2534.

..... . เอกสารทางวิชาการ ขบวนการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศการศึกษาการนิเทศทางไกล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2532.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา.

จารย์ บัญคง. ความต้องการนิเทศการสอนในชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนประถมศึกษา
เขตการศึกษา 7. ปริณิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน, 2530. อัดสำเนา.

จารย์ น้อยแสงศรี. คู่มือการศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนของครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
ภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

จ่าน พรายแย้ม. เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

ฉลองชัย สุวรรณบุรณ์. การเลือกและการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
เทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.

- จวีวรรณ กีนาวงศ์. การศึกษาเด็ก. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก, โรงพิมพ์พิมพ์เศศ, 2526.
- ชมพันธ์ กุญชร ฌ อยู่ธยา. หน่วยการเรียนรู้การสอน 2519. เอกสารประกอบการสอน,
ม.ป.ป. อัสสัณเณ.
- ชมพันธ์ กุญชร ฌ อยู่ธยา. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนการจัด
หน่วยการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตรวิชิรพยาบาล มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2525.
- ชวาล แพร็ดกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
พิทักษ์อักษร, ม.ป.ป.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. ชุดการสอนระดับประถมศึกษา เอกสารชุดการสอนวิชาสื่อการสอนระดับ
ประถมศึกษา หน่วยที่ 8 - 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2525.
- _____ . เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เล่มที่ 3 หน่วยที่ 11 - 15.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2523.
- ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์. การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขต 11. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัสสัณเณ.
- ชลอ บุญก่อ. "หน่วยบทไมคูล," สารพัฒนาหลักสูตร. 10 : 20 - 34 ;
ตุลาคม - ธันวาคม 2533.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา :
โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.
- ชูศรี เอมละออง. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของ
นักเรียนระดับปฐมวัย เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
อัสสัณเณ.
- ทวีศักดิ์ ไชยมาโย. "การเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาด้วยระบบสื่อสาร,"
ประชาศึกษา. 41 : 12 ; กันยายน 2534.

ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่น ๆ. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ.

(ประกอบการเรียนการสอนประกอบการศึกษา 131). พิมพ์ครั้งที่ 3.

อุดรธานี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูอุดรธานี,
2522.

ธีระ จิตต์จนะ. การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์เรื่องไฟฟ้าในระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดการสอนและปกติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ธีระชัย บุณยโชติ. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เส้นทางสู่อาจารย์ 3. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. "แนวการนิเทศกำกับติดตามผลและประเมินผลภาคสนามงานการศึกษา

ระดับก่อนประถมศึกษา," ประชาศึกษา. 40(7 - 8) ; เมษายน - พฤษภาคม

2533.

น้อมฤดี จงพยุหะ สมใจ พรหมศิริ และพยอม ตันเมธี. คู่มือการศึกษาวิจัยสอนวิทยาศาสตร์.

กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2517.

น้อมศรี เคท และคนอื่น ๆ. โครงการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กใน

โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.

นัฐรา แก้วสุวรรณ. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของ

นักเรียนระดับปฐมวัย เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กปฐมวัย

ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2525. อัดสำเนา.

นันทา โพธิ์คำ. การจัดกิจกรรมในวงกลมของครูชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการนิเทศ แบบใช้เทป

โทรทัศน์สาธิตการสอนและแบบปกติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

นิยม ทองอุดม. การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่องบรรยากาศโดยใช้บทเรียนโมเดลกับการสอนปกติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

บาร์ง กลัดเจริญ และจวีวรรณ กิยาวงศ์. วิธีสอนทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2529.

บุญชม ศรีสะอาด. พัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐาน

การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.

บุญเชิด ภูโยธนันตพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวและวิธีการ. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2526

บุญมี ทองก้อน. "บทเรียนโมดูล," วิทยาสาร. 1 : 21 - 23 ; มกราคม 2518.

เบญจา แสงมะลิ. เล่นกับเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา, 2522.

_____. "ศูนย์เด็กในฝัน," ในพระลึกเกษียณ กระทรวงศึกษาธิการ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เนติศึกษา, 2518.

ประคอง สิทธิพร. ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิทัศน์ของครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน

กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของนักเรียน. ปรินซ์ตันพอนด์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.

ประดับ เรืองมาลัย. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ประนอม โอทกานนท์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับ

พยาบาลในการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน. ปรินซ์ตันพอนด์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ประภากร ไฉ่ทองคำ และคนอื่น ๆ. กลุ่มการสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียนนครราชสีมา.

กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูนครราชสีมา,

2522.

ประสาน เสริฐปัญญา. เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

หน่วยที่ 9 การนิเทศการศึกษาขั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : ชุติมาการพิมพ์, 2528.

- ปาริชาติ อรุณศักดิ์. การศึกษาการเล่าเรียนที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ปรีชา อมาตยกุล. มิติใหม่ในการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2528.
- เป็รื่อง กุมท. คู่มือการเขียนบทเรียนโปรแกรมเชิงเส้น. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ผ่องพรรณ เอกอาวุธ. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- ภรณ์ ศุภรัตน์. "คำถามสร้างสรรค์," ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการพัฒนาการอนุบาลศึกษา ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2532. หน้า 7 - 8. ม.ป.ป.
- ปิยะ ภาร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2519.
- พรทิพย์ วินโกมินทร์. นิทาน ละคร และหุ่นสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารตำราสำนักส่งเสริมวิชาการ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2530.
- พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- เมธา ปรางค์แสงวิไล. การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนโครงการอนุบาลชนบทสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- เยาวพา เดชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

- รวีวรรณ แทนอิสระ. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง เวกเตอร์ซึ่งสอนโดยหน่วยการเรียนรู้การสอนกับการสอนปกติ. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- รัชนี้ ศรีไพรวรรณ. "การเล่านิทานและการเล่าเรื่อง," สื่อภาษาชุมชนภาษาไทยของครูสภา. 3(3) : 37 - 41 ; เมษายน 2516.
- ระพีพรรณนาถ ฐาการ. "เล่านิทานให้หนูฟังหน่อยซิ," แปลโดย อุดร วงษ์ทับทิม. ครูปริทัศน์. 6 : 34 ; เมษายน 2524.
- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. คู่มือการนิเทศการศึกษาก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรไทย, 2529.
- เรไร ชนะการ. ผลการใช้ชุดนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทศึกษาพร จำกัด, 2528.
- ลาวัลย์ พลกล้า. การสอนคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- วไลพร พงษ์ศรีทัศน์. ผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติ. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.
- วุฒินันท์ (นามแฝง). "ทิศทางใหม่ของการนิเทศการศึกษา," มิตรครู. 25(24) : 11 - 12 ธันวาคม 2526.

- วันทนี เหมาะสมกุล. พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถาม
ในระหว่างการทำกิจกรรมและหลังทำกิจกรรมในวงกลม. ปรินทิพย์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- วิชัย ดิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน : มติใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 รุ่งเรืองสาส์น, 2521.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.
- วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2530.
- วินิจ เกตุขำ และชาญชัย ศรีไสยเพชร. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาค
ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
- เวช มงคล. การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการหาปริมาตรของรูปทรง
เรขาคณิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ. ปรินทิพย์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
 อัดสำเนา.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. "การเล่านิทานเพื่อเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กก่อนวัยเรียน,"
ประชาศึกษา. 29(3) : 37 - 39 ; พฤศจิกายน 2520.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การศึกษาและพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก
ในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.
- สังัด อุทรานนท์. การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
 มิตรสยาม, 2530.
- สมพร ศรีใส. การพัฒนาแนวทางการนิเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์สำหรับ
เด็กปฐมวัย เขตการศึกษา 11. ปรินทิพย์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตติกร. "การเล่นและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย," ใน เอกสาร

ประกอบการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เล่ม 1 หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.

สรชัย ศรีสุข. เปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกม นิทาน

ปริศนาทายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

สุเทพ อ่อนไสว. ศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. ลพบุรี :

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2523.

สุพิชญา อีระกุล กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ และวิจิตร (อีระกุล) วรุตบางกูร. การนิเทศ

การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยากร, 2524.

สุภาลักษณ์ พงษ์สุธรรม. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง

เมตริกซ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบหน่วยการเรียนรู้กับ

การสอนปกติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

สุมาลี วงศ์ลูกแก้ว. ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นใน

ตนเอง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุวัฒน์ นิยมคำ. การสอนวิทยาศาสตร์ แบบพัฒนาความคิด. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,

2517.

สุวัฒน์ พุทธิเมธา. การเรียนการสอนปัจจุบัน (ศึกษา 333). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,

2523.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอน

ปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 6 - 10. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัทสารมวลชน

จำกัด, 2527.

- Amidon, Edmund J. and Ned A. Flanders. The Role of Teacher in the Classroom. Minneapolis Paul S. Amidon and Associates, 1963.
- APEID. Regional Planning Workshop. An Module on the Construction of Modules. 1975.
- Barr, A.S. W.H. Rurton and L.J. Brueckner. Spervision : Demoeratic Leudership in the Improvemenyt of Learning. 2 nd ed., New York D : Appleton, century Company, Inc., 1947
- Bellack, Arno A. Theory and Research in Teaching. New York : Teacher College, Couolumbia University Bureau of Publication, 1963.
- Brawley, Oletha D. "A Study to Evaluate the Effects of Using Multimedia Instructional Moduldes to Teach Time Telling to Retarded Learners," Dissertation Abstracts 35(7) : 4280-A; January, 1975.
- Bryanyt, C.K and H.R. Unngerford. "An Analysis of Strategies for teaching Environmental Concepts and Values Clarfication in Kingdergarten," Journal of Environment Education. 9(1) : 44 - 49 ; fell, 1977.
- Cambell, Dorothy M. Democratic Leadership in the In provenment of Learning," Dissertation Abstracts International. 44 : 2401-A; 8 February, 1984.
- Corwin, V.W. W.V. "A Comparision of Learning Geometry with or Without Laboratory Activities Using Manipulative Aids and Paper Folding Techniques," Dissertation Abstracts. 11 : 6584-A - 6585-A; May, 1978.
- Creager, Joan G., and others. The Use of Modules in College Biology Teaching. Commission on Undergraduated Education in the Biology Science, 1971.
- Flanders, Ned A. "Teacher Pupil Contacts and Mental Hygiene," Journal of Social Issue. 5(1) : 30 - 39 ; 1959.
- _____. Analysis Teaching Behavior. Massachusetts : Amidon - Wesley Publishing Company, 1970.
- Gazda, George M. and others. Human relations Development A Manwal for Education. 2nd ed. Boston : Aylln, 1977.
- Good, C.V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw - Hill, 1973.
- Grambs, J.D., J.C. Carr and R.M. Fitch. Modern Methods in Secondary Education. 3rd ed. U.S.A. : Holt Rinehart and Winston, Inc., 1970.

- Houston and others. Development Instruction Modules. Houston, Texas : College of Education, University of Texas, 1972.
- Kolumbus, E.S. Is It Tomorrow Yet.? 2ne ed., Mount Carmal : International. Training Centre, 1983.
- Lawrence, C.A. "Curriculum - Making in the United States," Teachers College Record. December, 1973.
- Medley, D.M. and H.E. Mitzel. "Measuring Classroom Behavior by Systematic Observation," Handbook of Research on Teaching. Chicaco : and McNally, 1963.
- Meek, Elija B. "Learning Package Versus Conventional Methods of Instruction," Dissertation Abstracts International. 32 : 4295 A - 4296 A; 8 February, 1972.
- Page, Terryh G., J.B. Thomas and A.R. Marshall. Interactional Dictionary of Education. Nichlos Publishing Company, 1977.
- Parsons J. and others. "Criteria for Selecting Evaluation or Development Learning Modules," Educational Technology. 4 : 31 - 32 ; February, 1976.
- Rice, Charles Duane. "Competency Based Instructional Modules for in Service Education in Reading," Dissertation Abstracts. 37(7) : 4298-A; January, 1977.
- Sasscer, John Clarence. "The development, Implementation and Evaluation of Modularized Student Centered Biology Curriculum at the College Level," Dissertation Abstracts. 34(11) : 6957-6958-A; May, 1974.
- Todo, Peggy Smith. "The Development and Evaluation of a Module for Individualized Self - Dirceted Instruction at the College Level," Dissertation Abstracts. 33(8) : 4078-A; February, Level, 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

วิเคราะห์ข้อมูล

- ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรบด้วยตนเองจำแนกรายข้อ
- ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรบด้วยตนเอง รวมทั้งฉบับ
- ค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา
- ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรบด้วยตนเอง
- คะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ก่อนการทดลอง (Pretest) ในกลุ่มทดลอง
- คะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ก่อนการทดลอง (Pretest) ในกลุ่มควบคุม
- คะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา หลังการทดลอง (Posttest) ในกลุ่มทดลอง
- คะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา หลังการทดลอง (Posttest) ในกลุ่มควบคุม
- เปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง
- เปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง
- เปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
- เปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

ตาราง 6 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบ

หาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจำแนกรายข้อ

ข้อ	ค่า p	ค่า r	ข้อ	ค่า p	ค่า r
1	.50	.63	16	.56	.71
2	.55	.55	17	.35	.39
3	.49	.78	18	.35	.39
4	.50	.28	19	.70	.51
5	.60	.48	20	.44	.72
6	.55	.55	21	.38	.65
7	.73	.22	22	.50	.46
8	.50	.63	23	.60	.48
9	.61	.64	24	.69	.32
10	.73	.22	25	.74	.44
11	.56	.71	26	.56	.71
12	.49	.78	27	.61	.64
13	.51	.27	28	.60	.48
14	.78	.64	29	.55	.55
15	.50	.63	30	.60	.48

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	X	X ²
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	28	784
2	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	24	576
3	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	23	529
4	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	19	361
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	30	900
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	29	841
7	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	22	484
8	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	26	676
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	26	676
11	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	21	441
12	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	17	289
13	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	16	256
14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	29	841
15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	25	625
16	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	17	289

ลำดับ	ปี																														X	X ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
ชาย	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	15	225
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	27	729	
	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	24	576	
	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	19	361	
	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	18	324	
	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	20	400	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	27	729	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	28	784	
	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	19	361
	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	23	529
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	25	625	
	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	20	400
	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	22	484
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	27	729	
	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	22	484
	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	14	196

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	x	x ²
33	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	29	841
34	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	25	625
35	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	26	676
36	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	24	576
37	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	28	784
38	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	26	676
39	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	16	256
40	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	15	225
รวม	25	27	27	25	34	34	32	27	27	36	37	37	36	33	31	28	33	31	38	33	32	33	34	29	29	24	25	27	23	22	909	21487
P	.63	.68	.68	.63	.85	.85	.80	.68	.68	.90	.93	.93	.90	.83	.78	.70	.83	.78	.95	.83	.80	.83	.85	.73	.73	.60	.63	.68	.58	.55		
q	.37	.32	.32	.37	.15	.15	.20	.32	.32	.10	.07	.07	.10	.17	.22	.30	.17	.22	.05	.17	.20	.17	.15	.27	.27	.40	.37	.32	.42	.45		
Pq	.23	.22	.22	.23	.13	.13	.16	.22	.22	.09	.06	.06	.09	.14	.17	.21	.14	.17	.05	.14	.16	.14	.13	.20	.20	.24	.23	.22	.24	.25	ΣPq = 5.09	

หา s_t^2

$$s_t^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{n^2}$$

แทนค่า

$$= \frac{40 \times 21487 - (909)^2}{40 \times 40}$$

$$= \frac{33199}{1600}$$

$$= 20.75$$

หา r_{tt}

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

$$= \frac{30}{30-1} \left[\frac{5.09}{20.75} \right]$$

$$= 1.03 \times .75$$

$$= .77$$

ตาราง 8 แสดงการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม
ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

คนที่ ข้อ	1	2	3	T _i	คนที่ ข้อ	1	2	3	T _i
1	4	4	4	12	18	4	3	3	10
2	3	4	4	11	19	4	2	4	10
3	4	3	4	11	20	3	2	4	9
4	4	1	3	8	21	4	3	3	10
5	4	3	4	11	22	4	2	4	10
6	5	3	5	13	23	3	3	4	10
7	3	1	4	8	24	3	4	3	10
8	4	1	4	9	25	5	4	4	13
9	4	1	4	9	26	5	4	4	13
10	4	1	5	10	27	4	4	4	12
11	4	1	4	9	28	3	3	3	9
12	4	1	4	9	29	3	3	4	10
13	3	1	3	7	30	3	3	3	9
14	4	1	4	9	31	3	2	3	8
15	3	3	4	10	32	3	2	4	9
16	4	3	4	11	33	4	4	4	12
17	4	2	4	10	34	4	4	4	12
Pi						127	86	130	343

$$\text{สูตร } r_{tt} = 1 - \frac{MS_E}{MS_P}$$

MS_E แทน คะแนนความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน

MS_P แทน คะแนนความแปรปรวนระหว่างคน

$$1. \text{ หา } SS_t = 4^2 + 3^2 + 4^2 \dots + 4^2 - \frac{(343)^2}{34 \times 3} = \frac{1253 - 117649}{102} = 99.58$$

$$2. \text{ หา } SS_k = \frac{12^2 + 11^2 + 11^2 \dots + 12^2}{3} - \frac{(343)^2}{34 \times 3} = \frac{3537}{3} - \frac{117649}{102} = 25.58$$

$$3. \text{ หา } SS_P = \frac{127^2 + 86^2 + 130^2}{34} - \frac{(343)^2}{34 \times 3} = \frac{40425}{34} - \frac{117649}{102} = 35.55$$

$$4. \text{ หา } SS_E = SS_t - SS_k - SS_P = 99.58 - 25.58 - 35.55 = 38.45$$

$$5. \text{ หา } MS_P = \frac{SS_P}{df_p} = \frac{35.55}{3 - 1} = 17.77$$

$$6. \text{ หา } MS_E = \frac{SS}{df_p} = \frac{38.45}{(3 - 1)(34 - 1)} = 0.58$$

$$\text{แทนค่า } r_{tt} = 1 - \frac{0.58}{17.77} = 1 - 0.03 = 0.97$$

ตาราง 9 แสดงการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจากการทดลองเป็นรายบุคคล

จุดประสงค์ที่	คะแนน	สอบได้	คิดเป็นร้อยละ
1	4	4	100
2	3	3	100
3	3	3	100
4	5	4	80
5	3	3	100
6	4	4	100
7	4	4	100
8	4	4	100
รวม	30	29	96.66

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
มาตรฐาน 80/80 กล่าวคือ แต่ละจุดประสงค์และรวมจุดประสงค์มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ตาราง 10 แสดงการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจากการทดลองเป็นกลุ่ม 6 คน

จุดประสงค์ที่	คะแนน	สอบได้	คิดเป็นร้อยละ
1	24	20	83.33
2	18	17	94.44
3	18	17	94.44
4	30	24	80.00
5	18	15	83.33
6	24	22	91.67
7	24	21	87.50
8	24	21	87.50
รวม	180	157	87.22

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
มาตรฐาน 80/80 กล่าวคือ แต่ละจุดประสงค์และรวมจุดประสงค์มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ตาราง 11 แสดงการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจากการทดลองภาคสนาม 40 คน

จุดประสงค์ที่	คะแนน	สอบได้	คิดเป็นร้อยละ
1	160	129	80.63
2	120	112	93.33
3	120	97	80.83
4	200	162	81.00
5	120	96	80.00
6	160	133	83.13
7	160	137	85.63
8	160	136	85.00
รวม	1,200	1,002	83.50

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
มาตรฐาน 80/80 กล่าวคือ แต่ละจุดประสงค์และรวมจุดประสงค์มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ตาราง 12 แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถม
ศึกษาก่อนการทดลอง (Pretest) ในกลุ่มทดลอง

ข้อ	1	2	3	4	รวม (X)	X ²
จำนวนครู	30 คะแนน	40 คะแนน	50 คะแนน	50 คะแนน	170 คะแนน	
1	21	29	34	30	114	12996
2	20	28	35	34	117	13689
3	21	31	29	32	113	12769
4	19	25	30	30	104	10816
5	19	25	30	29	103	10609
6	20	24	29	30	103	10609
7	21	25	32	33	111	12321
8	21	29	33	33	116	13456
9	22	26	32	31	111	12321
10	23	31	35	31	120	14400
รวม					1112	123986

$$\bar{X} = 111.2, S^2 = 36.84$$

ตาราง 13 แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน
ประถมศึกษา ก่อนการทดลอง (Pretest) ในกลุ่มควบคุม

ข้อ	1	2	3	4	รวม (X)	X ²
จำนวนครู	30 คะแนน	40 คะแนน	50 คะแนน	50 คะแนน	170 คะแนน	
1	23	32	34	32	121	14641
2	22	28	32	31	113	12769
3	21	26	31	32	110	12100
4	21	27	30	29	107	11449
5	20	28	31	31	110	12100
6	19	28	31	31	109	11881
7	23	31	35	34	123	15129
8	21	32	34	34	121	14641
9	21	32	35	34	122	14884
10	23	30	35	34	122	14884
รวม					1158	134478

$$\bar{X} = 115.8, S^2 = 42.40$$

ตาราง 14 แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน
ประถมศึกษาหลังการทดลอง (Posttest) ในกลุ่มทดลอง

ข้อ	1	2	3	4	รวม (X)	X ²
จำนวนครู	30 คะแนน	40 คะแนน	50 คะแนน	50 คะแนน	170 คะแนน	
1	26	35	46	45	152	23104
2	26	34	45	48	153	23409
3	26	36	45	45	152	23104
4	26	34	45	45	150	22500
5	25	35	43	46	149	22201
6	27	34	44	45	150	22500
7	27	35	45	46	153	23409
8	26	36	46	47	155	24025
9	28	37	45	46	156	24336
10	28	37	48	46	159	25281
รวม					1529	233869

$$\bar{X} = 152.9, S^2 = 9.43$$

ตาราง 15 แสดงคะแนนการสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน
ประถมศึกษาหลังการทดลอง (Posttest) ในกลุ่มควบคุม

ข้อ จำนวนครู	1 30 คะแนน	2 40 คะแนน	3 50 คะแนน	4 50 คะแนน	รวม (X) 170 คะแนน	X ²
1	25	35	43	42	145	21025
2	25	32	41	41	139	19321
3	24	31	41	42	138	19044
4	24	30	39	39	132	17424
5	20	30	40	41	131	17161
6	22	34	42	41	139	19321
7	25	34	45	44	148	21904
8	24	33	42	45	144	20736
9	24	34	42	42	142	20164
10	26	34	43	44	147	21609
รวม					1405	197709

$$\bar{X} = 140.5, S^2 = 34.06$$

การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน
ประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2
กลุ่มทดลอง	10	111.2	36.84
กลุ่มควบคุม	10	115.8	42.40

$$\text{สูตร } t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} &= \frac{111.2 - 115.8}{\sqrt{\frac{(10 - 1)36.84 + (10 - 1)42.40}{18} \left[\frac{1}{10} + \frac{1}{10} \right]}} \\ &= \frac{4.6}{2.81} \\ &= 1.64 \end{aligned}$$

สูตร

$$t = \frac{\frac{\sum D}{N \sum D^2 - (\sum D)^2}}{N - 1}$$

แทนค่า

$$= \frac{\frac{425}{10 \times 18259 - (425)^2}}{10 - 1}$$

$$= \frac{\frac{425}{182590 - 180625}}{9}$$

$$= \frac{425}{14.78}$$

$$= 28.76$$

ตาราง 17 การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงการเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับ
ก่อนประถมศึกษา ภายในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

จำนวนครู	คะแนนสอบ ก่อนทดลอง	คะแนนสอบ หลังทดลอง	D	D ²
1	121	145	24	576
2	113	139	26	676
3	110	138	28	784
4	107	132	25	625
5	110	131	21	441
6	109	139	30	900
7	123	148	25	625
8	121	144	23	529
9	122	142	20	400
10	122	147	25	625
รวม			247	6181

สูตร t

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

แทนค่า

$$= \frac{247}{\sqrt{\frac{10 \times 6181 - (247)^2}{10 - 1}}}$$

$$= \frac{247}{\sqrt{\frac{61810 - 61009}{9}}}$$

$$= \frac{247}{9.43}$$

$$= 26.19$$

การวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อน
ประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2
กลุ่มทดลอง	10	152.90	9.43
กลุ่มควบคุม	10	140.50	34.06

$$\begin{aligned}
 \text{สูตร } t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}} \\
 \text{แทนค่า} &= \frac{152.9 - 140.5}{\sqrt{\frac{(10 - 1)9.43 + (10 - 1)34.06}{10 + 10 - 2} \left[\frac{1}{10} + \frac{1}{10} \right]}} \\
 &= \frac{12.40}{\sqrt{\frac{87.87 + 306.54}{18} \left[\frac{2}{10} \right]}} \\
 &= \frac{12.40}{2.09} \\
 &= 5.93
 \end{aligned}$$

ภาคผนวก ข

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
- แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมในวงกลม
ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

แบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม
ของครูระดับก่อนประถมศึกษา

คำชี้แจง

จงทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนนที่ตรงกับความเป็นจริงโดยกำหนดเกณฑ์
การให้คะแนนดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เหมาะสมมาก	ให้ 4 คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เหมาะสมน้อย	ให้ 2 คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สภาพห้องเรียน					
1.1 มีการจัดห้องเรียนให้มีพื้นที่กว้างขวาง สะอาด เป็นระเบียบ เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม					
1.2 มีการจัดที่นั่งเด็ก ที่เอื้อต่อการร่วมกิจกรรม					
1.3 มีการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน					
1.4 มีการจัดป้ายนิเทศที่สัมพันธ์กับหน่วยการสอน					
1.5 มีที่แสดงและเก็บผลงานของเด็ก					
1.6 มีการตกแต่งห้องเรียนได้สวยงาม บรรยากาศ น่าอยู่ เหมาะสมกับวัยเด็ก					

รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. การจัดทําและการใช้สื่อ					
2.1 สื่อที่ใช้มีพอเพียงกับจำนวนเด็กในแต่ละกิจกรรม					
2.2 สื่อมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน					
2.3 สื่อมีขนาดเหมาะสมกับวัยเด็ก					
2.4 สื่อมีความคงทน แข็งแรง ปลอดภัยในการใช้					
2.5 สื่อที่ใช้เตรียมไว้ในที่ที่เหมาะสม สะดวกต่อการ การใช้					
2.6 สื่อที่ใช้ ครูเป็นผู้จัดทําหรือจัดทําขึ้นเอง โดยใช้ วัสดุเหลือใช้หรือหาง่ายในท้องถิ่น					
2.7 เด็กมีส่วนร่วมในการใช้สื่ออย่างทั่วถึง					
2.8 การใช้สื่อเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม					
3. การจัดประสบการณ์และกิจกรรม					
3.1 การจัดกิจกรรมเป็นไปตามที่เตรียมไว้ใน แผนการจัดประสบการณ์					
3.2 การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัยและความสนใจ ของเด็ก					
3.3 การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ตาม แผนการจัดประสบการณ์					
3.4 การจัดกิจกรรมสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ได้ทั้ง 4 ด้าน					

รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.5 การจัดกิจกรรม มีวิธีการจัดหลายวิธี เช่น การสนทนา และอภิปราย การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลอง ฯลฯ					
3.6 การจัดกิจกรรมมีขั้นนำ ขึ้นดำเนินการ และ ขั้นสรุป					
3.7 การจัดกิจกรรมมีการยืดหยุ่นตามความสนใจ ของเด็ก					
3.8 การจัดกิจกรรมเด็กมีโอกาสทำกิจกรรมเป็น รายบุคคล และเป็นกลุ่ม					
3.9 การจัดกิจกรรมยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง					
3.10 การจัดกิจกรรมมีการเตรียมเด็กให้สงบ (เก็บเด็ก) ได้อย่างเหมาะสม					
4. <u>ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก</u>					
4.1 ครูยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์มั่นคง					
4.2 ครูใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ชัดเจน					
4.3 ครูแสดงความรักเด็กทั้งทางวาจา และท่าทาง ..					
4.4 ครูสนใจ ดูแลเด็กอย่างทั่วถึงทุกคน					
4.5 ครูยอมรับความคิดเห็น และพฤติกรรมของเด็ก ด้วยวาจาและท่าทาง					

รายการ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
4.6 ครูใช้คำถามในหลายลักษณะ เช่น คำถาม จินตนาการ คำถามให้สังเกต คำถามให้ คาดคะเน?					
4.7 ครูช่วยเหลือเด็กเมื่อเด็กโกรธ เสียใจหรือ กังวลใจ					
4.8 ครูชมเชยให้กำลังใจเด็กด้วยวาจาและท่าทาง และนำเสนอผลงาน					
4.9 เด็กกล้าแสดงออกในการพูด ถามและตอบ					
4.10 เด็กกล้าเรียงแจ่มใส สนใจทำกิจกรรม					

โรงเรียน /...../.....

สังเกตครั้งที่ ลงชื่อ ผู้สังเกต

การนิเทศทางไกลครูระดับก่อนประถมศึกษา
ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
เล่มที่ 1

๑การพัฒนาคุณภาพการศึกษา๑

๑ระดับก่อนประถมศึกษา๑

๑บุญชู อึ้งสวัสดิ์๑

คำนำ

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น มีบุคลากรไม่เพียงพอ ไม่มีเวลาในการนิเทศ ขาดงบประมาณ ยานพาหนะ เป็นต้น ทำให้การนิเทศได้ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่องและยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการนิเทศการศึกษา มาตรการหนึ่งคือ การนิเทศทางไกล การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศวิธีหนึ่งที่ใช้สื่อในการนิเทศแทนบุคคล โดยการส่งสื่อต่าง ๆ ไปให้ผู้รับการนิเทศได้ศึกษาที่โรงเรียน ทำให้สามารถแก้ปัญหาการนิเทศดังกล่าว

ในการนิเทศทางไกลสื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง เพราะใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระแทนบุคคล ถ้าสื่อไม่มีคุณภาพก็จะไม่สามารถถ่ายทอดได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าสื่อที่จะใช้ในการนิเทศทางไกลให้ครูได้ใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ" เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนางานนิเทศและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่อไป

การท้าววิจัยครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลจากครูระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากครูผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาพิเศษอำเภอ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยและผู้วิจัยต้องขอบขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

M.C.

(นายบุญชู อังสวัสดิ์)

ศึกษานิเทศก์ สบจ.ประจวบคีรีขันธ์

นิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มศว.ประสานมิตร

สารบัญ

- คำนำ	
- ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	156
- แนวการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	157
- เนื้อหาในชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	158
- แนวคิด วัตถุประสงค์	159
- ความรู้พื้นฐาน	160
- ข้อสอบก่อนศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	161
- กิจกรรมการเรียนรู้	165
ตอนที่ 1.1 การนิเทศทางไกล	165
ตอนที่ 1.2 ธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็ก	
ระดับก่อนประถมศึกษา	171
ตอนที่ 1.3 คุณลักษณะของครูที่เอื้อต่อการเรียนรู้	
ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา	175
ตอนที่ 1.4 บทบาทหน้าที่ของครูระดับก่อนประถมศึกษา	178
ตอนที่ 1.5 การพัฒนาตนเองของครูระดับก่อนประถมศึกษา	187
- แบบทดสอบหลังศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	194
- เอกสารอ้างอิง	

ชุดฝึกอบบรมด้วยตนเอง

ชุดฝึกอบบรมด้วยตนเองมีลักษณะเป็นหน่วยการเรียนรู้สำเร็จรูป เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ส่วนคือ แนวคิด วัตถุประสงค์ ความรู้พื้นฐานกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลก่อนและหลังเรียน ซึ่งชุดฝึกอบบรมด้วยตนเองมีจำนวน 2 เล่ม มีเนื้อหา ดังนี้

เล่ม 1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีเนื้อหาดังนี้

- 1.1 การนิเทศทางไกล
- 1.2 ธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.3 ลักษณะของครูที่เื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.4 บทบาทหน้าที่ของครูระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.5 การพัฒนาตนเองของครูระดับก่อนประถมศึกษา

เล่ม 2 การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กมีเนื้อหาดังนี้

- 2.1 ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก
- 2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
 - 2.2.1 การยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก
 - 2.2.2 การใช้คำถาม
 - 2.2.4 การชมเชยให้กำลังใจ
- 2.3 วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก
 - 2.3.1 การสนทนาและอภิปราย
 - 2.3.2 การเล่านิทาน
 - 2.3.3 การปฏิบัติการณ์ทดลอง

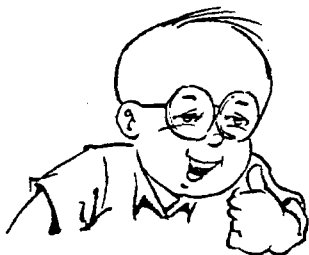
การศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ท่าน
ศึกษาได้อย่างอิสระตามเวลาที่ท่านมี
โดยมีแนวทางการศึกษาดังนี้

1. โปรดอ่านซ้ำซ้ำ พิจารณากันถี่
จนเข้าใจดี เป็นที่มั่นใจ
2. แนวคิด จุดประสงค์ จงจดจำไว้
ทวนบททดสอบ ตอบถูกเท่าไร
คุณเลยได้ ขอให้ตรวจทาน

3. แล้วศึกษาดู ความรู้พื้นฐาน
เนื้อหาต้องอ่าน จนท่านซึ่งดี
4. ทำกิจกรรม ตามท้ายบทมี
บททวนอีกที มิมีไขว่เขว

5. นาสิ่งใหม่ใหม่ ที่ได้หุ้มเท
ใช้ไม่จาเจ เพิ่มวิชา
6. ศึกษาเสร็จสรรพ ทำยฉบับมีว่า
ทดสอบอีกครา ว่าเพิ่มมากเท่าไร

7. ถ้าท่านศึกษา มาด้วยตั้งใจ
รับรองว่าได้ สิ่งใหม่คุ้มค่า
8. แล้วนำไปใช้ เด็กไทยพัฒนา
นี่คือคุณค่า ครูน่าภูมิใจ

เล่ม 1

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา

เนื้อหา

- 1.1 การนิเทศทางไกล
- 1.2 ธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.3 คุณลักษณะของครูที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.4 บทบาทหน้าที่ของครูระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.5 การพัฒนาตนเองของครูระดับก่อนประถมศึกษา

แนวคิด

๑การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศที่ใช้สื่อในการนิเทศแทนบุคคลทำให้สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ สูงที่สุดในชีวิตและพัฒนาการจะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมเป็นสำคัญ

๑คุณลักษณะของครูมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก หรืออาจจะเป็นผู้สะกิดกันทำให้พัฒนาการของเด็กล่าช้าหรือชะงักงันได้

๑ครูระดับก่อนประถมศึกษามีบทบาทและหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมให้เด็กในทุกด้าน ซึ่งครูต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมั่นใจ

๑ครูระดับก่อนประถมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนการสอนของตน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการที่มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ

วัตถุประสงค์

เมื่อท่านศึกษาเรื่องการสร้างความตระหนักแก่ครูให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแล้ว ท่านสามารถ

1. บอกความหมาย วัตถุประสงค์ กระบวนการ ประโยชน์ และสื่อของการนิเทศทางไกลได้
2. อธิบายถึงธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กได้
3. ปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้
4. บอกบทบาทและหน้าที่ของครูระดับก่อนประถมศึกษาได้
5. บอกวิธีการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนการสอนได้

ความรู้พื้นฐาน

๑การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศการศึกษาวิธีหนึ่งที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ต้องอาศัยสื่อในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในการนิเทศแทนบุคคล เพื่อกระตุ้นให้ครุณาความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนางานของตน ซึ่งทำให้สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑การพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษามีความสำคัญมาก เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม - จิตใจ และสติปัญญารวดเร็วมาก และพัฒนาการในช่วงนี้จะเป็น พื้นฐานของพัฒนาการในขั้นต่อ ๆ ไป ซึ่งพัฒนาการด้านต่าง ๆ จะสามารถพัฒนาได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กจะได้รับ

๑ครูระดับก่อนประถมศึกษามีอิทธิพลต่อเด็กมาก เพราะครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กตลอดเวลา ทำให้มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ และบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้นครูจึงต้องมีลักษณะพิเศษกว่าครูระดับประถมศึกษา คือ ต้องมีความรักเด็ก ยิ้มแย้มแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี ทั้งทางวาจาและท่าทาง เข้าใจธรรมชาติของเด็ก มีความรับผิดชอบ

๑บทบาทหน้าที่ของครูระดับก่อนประถมศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ให้มีความพร้อมทุกด้านนี้ จำเป็นต้องรู้และเข้าใจธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็ก จึงจะสามารถจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และเด็กสามารถเกิดการเรียนรู้ได้

๑ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แม้ว่าครูจะมีความรู้และทักษะจากการเรียนมาแล้วก็ตาม แต่ครูก็ต้องพัฒนาตัวเองให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพและเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ จะได้นำความรู้และประสบการณ์มาปรับปรุงและพัฒนางานของตนให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาตนเองของครูอาจใช้วิธีการเข้าร่วมประชุมอบรมศึกษาจากเอกสาร

แบบทดสอบก่อนศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

- คำชี้แจง 1. ให้ท่านเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูก ใช้เวลา 8 นาที
2. ตรวจให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน จากเฉลยหน้า 197

1. ข้อใดหมายถึง การนิเทศทางไกล ก. การนิเทศโดยใช้สื่อแทนบุคคล ข. การนิเทศที่มีข้อจำกัดด้านระยะทาง ค. การนิเทศที่ต้องใช้เวลานานกว่าปกติ ง. การนิเทศที่ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศอยู่ห่างไกลกัน 2. วัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกลข้อใดสำคัญที่สุด ก. เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ทางการศึกษา ข. เพื่อให้การนิเทศมีความต่อเนื่องและทั่วถึง ค. เพื่อสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ง. เพื่อให้ครูนำความรู้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3. การกระทำในข้อใด ที่มีส่วนใกล้เคียงกับการนิเทศทางไกล มากที่สุด ก. ศึกษาพิเศษ คัดเลือกครูวิทยุไปอบรมการใช้แผนการจัดประสบการณ์ ข. ครูเกษมสมัครไปประชุมเชิงปฏิบัติการที่ มสธ. ค. ครูสนานจิตต์ไปทัศนศึกษาที่ จ.สุพรรณบุรี ง. ครูสิทธิพงษ์อ่านนิตยสารรักลูกที่สมุดโรงเรียน 4. พัฒนาการของมนุษย์มีการพัฒนามากที่สุดในช่วงใด ก. ช่วงอยู่ในครรภ์ ข. ช่วงแรกเกิด - 6 ปี ค. ช่วงอายุ 6 - 12 ปี ง. ช่วงอายุ 12 - 18 ปี

5. การที่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีการเขียนหนังสือหัวกลับนั้น เป็นเพราะเหตุใด

- ก. ความจำของเด็กยังไม่ดี
- ข. ประสาทของเด็กยังไม่แข็งแรง
- ค. กล้ามเนื้อมือของเด็กยังไม่แข็งแรง
- ง. การใช้กล้ามเนื้อมือกับตายังไม่ประสานสัมพันธ์กัน

6. กิจกรรมในข้อใดที่ครูควรจัดให้เด็ก ระดับก่อนประถมศึกษามากที่สุด

- ก. การสังเกต
- ข. การเลียนแบบ
- ค. การได้ปฏิบัติจริง
- ง. การลองผิดลองถูก

7. คุณลักษณะที่สำคัญของครูระดับก่อน ประถมศึกษาที่ควรมีเป็นอันดับแรกคือข้อใด

- ก. มีความรักเด็กอย่างจริงจัง
- ข. เข้าใจธรรมชาติของเด็กวันนี้
- ค. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก
- ง. มีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก

8. ในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กนั้น ครูควรคำนึงถึงข้อใดมากที่สุด

- ก. จัดกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน
- ข. จัดหาสื่อและอุปกรณ์ให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก
- ค. ดูแลและเอาใจใส่เด็กอย่างทั่วถึงในขณะทำกิจกรรม
- ง. มีการวัดและประเมินความพร้อมเด็กเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ

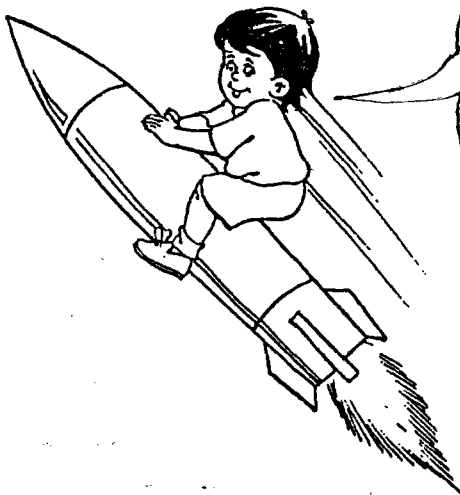
9. ทำไมครูระดับก่อนประถมศึกษา จึงต้องมีการพบปะกับผู้ปกครองของเด็กอยู่เสมอ ก. เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ข. เพื่อให้ความรู้เรื่องเด็กแก่ผู้ปกครอง ค. เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการทำงานของครู ง. เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก 10. ครูที่มีอารมณ์ดีและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอจะมีผลต่อเด็กในข้อใดมากที่สุด ก. สภาพอ่อนโยน ข. อ่อน สบายใจ ค. เชื่อมั่นในตนเอง ง. มีความเมตตากรุณา 11. การที่ให้เด็กจัดเก็บของเล่นและของใช้ด้วยตนเอง เพื่ออะไร ก. ฝึกความเป็นระเบียบ ข. ฝึกให้ทำตามข้อตกลง ค. ฝึกให้มีความรับผิดชอบ ง. ฝึกให้ทำงานด้วยความมั่นใจ	12. ถ้ามีครูในโรงเรียนของท่านวิพากษ์วิจารณ์ว่าการสอนแบบเตรียมความพร้อมเด็กไม่ดีเท่าการสอน อ่าน - เขียน ท่านจะทำอย่างไร ก. คงเชื่อมั่นในหลักการสอนแบบเตรียมความพร้อมอยู่ ข. พยายามปรับปรุงการสอนให้หลากหลายวิธีขึ้น ค. มีการปรับแผนการจัดประสบการณ์ใหม่ ง. เปลี่ยนการสอนเป็นแบบการสอนที่เน้นการอ่าน - เขียน 13. ข้อใดที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาควรจะภาคภูมิใจมากที่สุด ก. การได้รับรางวัลครูดีเด่น ข. เด็กทุกคนอยากมาโรงเรียน เพราะรักครู ค. เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนเมื่อขึ้นไปเรียนชั้นประถมศึกษา ง. ผู้ปกครองชมเชยว่าสอนให้ลูกอ่านและเขียนหนังสือได้
--	--

14. ข้อใดคือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาตนเองของครู

- ก. ความมั่นใจในการสอน
- ข. ความก้าวหน้าในอาชีพ
- ค. ความรอบรู้ในวิทยาการ
- ง. ความมีประสิทธิภาพของงาน

15. การพัฒนาตนเองจะประสบผลสำเร็จได้เพราะใคร

- ก. ตัวครูเอง
- ข. ผู้บริหารโรงเรียน
- ค. เพื่อนครูในโรงเรียน
- ง. ศิษยานุศิษย์อำเภอและจังหวัด

ตรวจดูแล้วทำถูกก็ข้อครับ.....ไม่เป็นไรลองศึกษาและทำกิจกรรมดู แล้วท่านจะมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น

- คะแนนเต็ม 15 คะแนน
- ทำได้ ... คะแนน

กิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 1.1 การนิเทศทางไกล

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ในปัจจุบันการนิเทศยังพบปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น บุคลากรไม่เพียงพอ ไม่มีเวลาในการนิเทศ ขาดความรู้และทักษะในการนิเทศ รวมทั้งยังขาดเครื่องมือ งบประมาณ และยานพาหนะในการนิเทศ ทำให้การนิเทศได้ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่องและยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการนิเทศ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มาตรการหนึ่งคือ "การนิเทศทางไกล"

ความหมายของการนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกล หมายถึง การนิเทศที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยตรง ต้องอาศัยสื่อในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในการนิเทศแทนบุคคล

ผู้นิเทศ → สื่อ → ผู้รับการนิเทศ

วัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกล

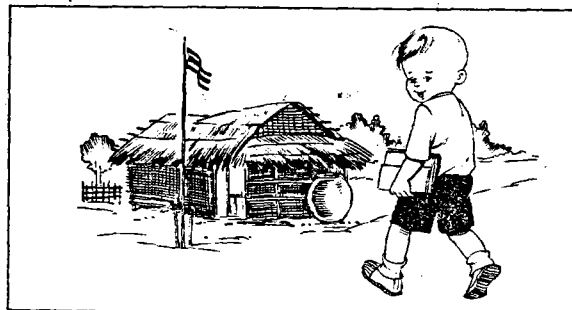
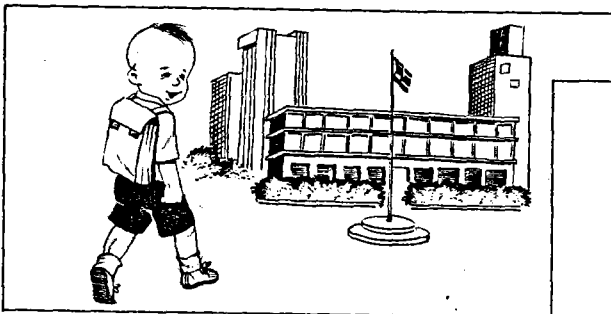
การนิเทศทางไกล มีวัตถุประสงค์ คือ

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การนิเทศการศึกษาทำได้อย่างทั่วถึง
ต่อเนื่อง และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

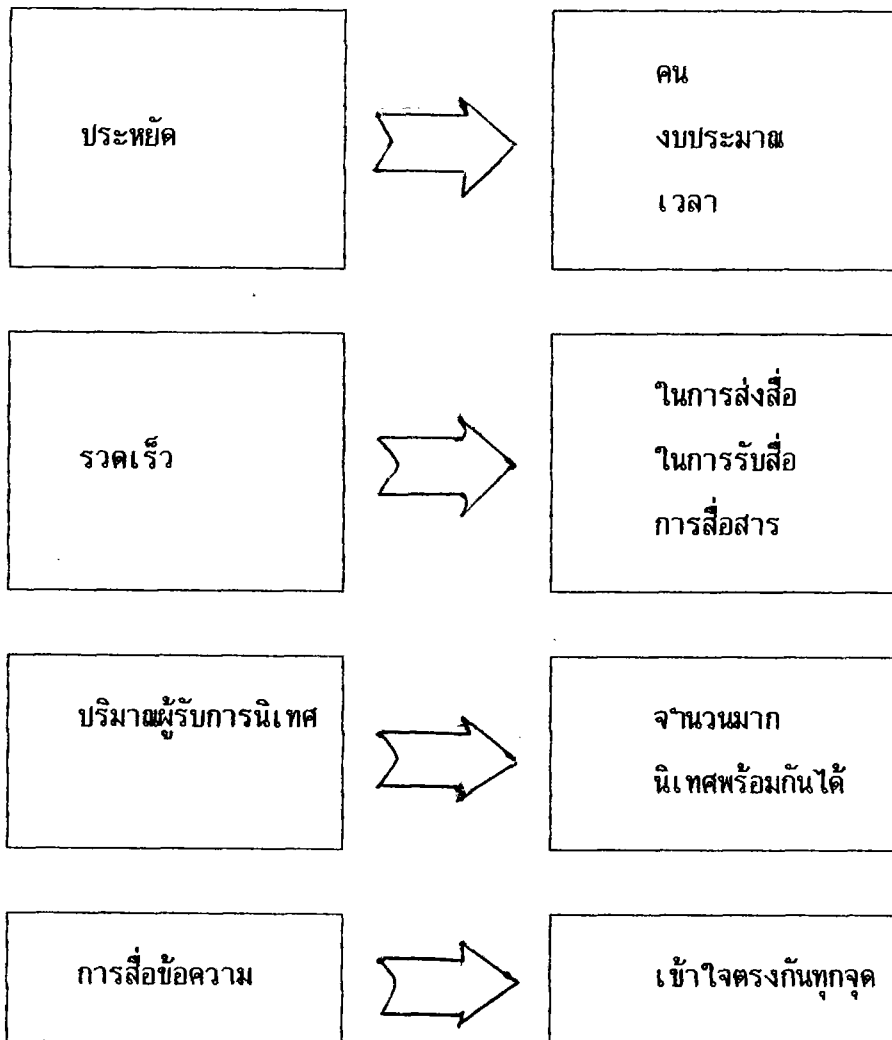
เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน การนิเทศการ
ศึกษา การบริหารงานวิชาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
ทางการศึกษา

เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนางาน
ของตน

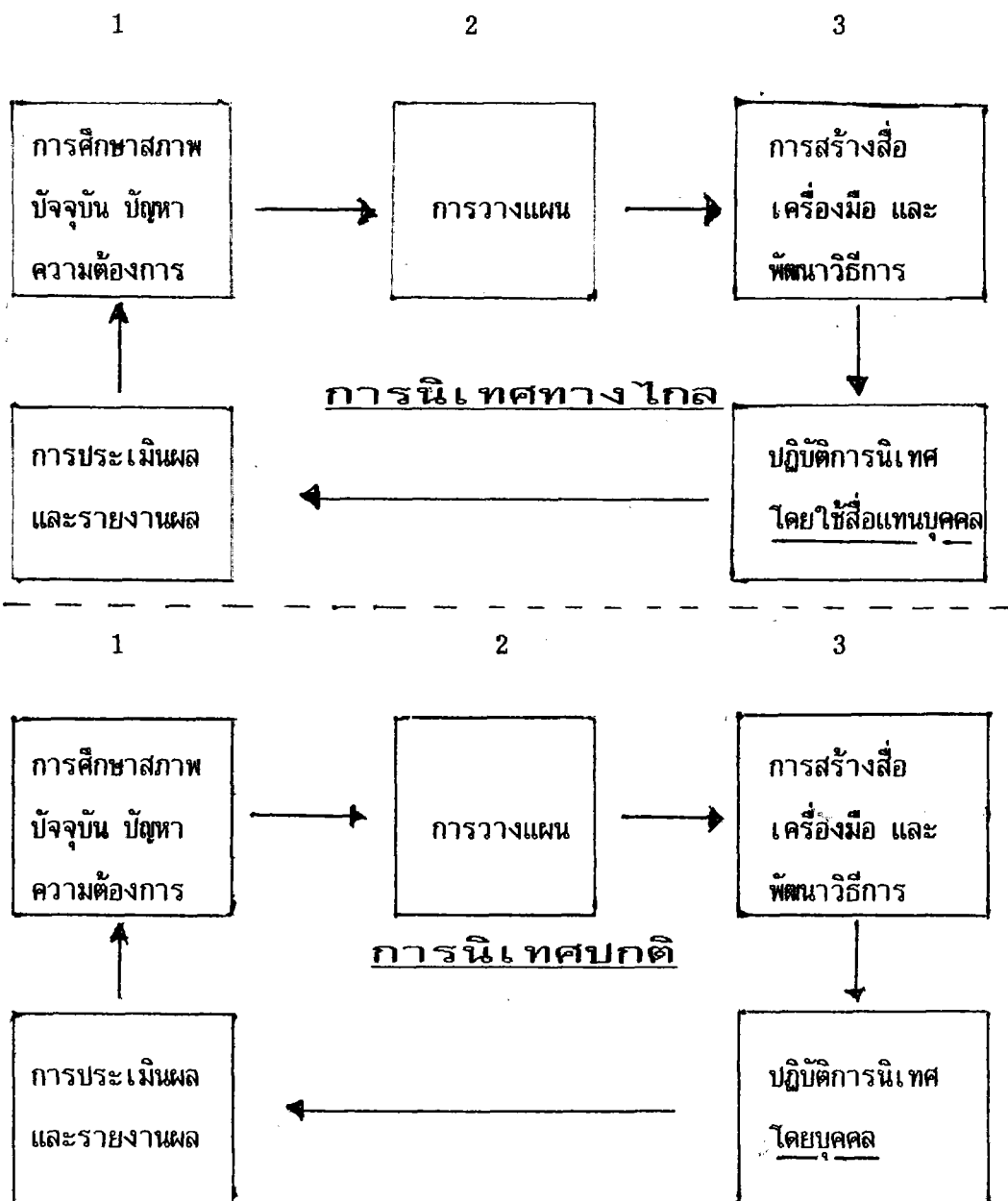
ประโยชน์การนิเทศทางไกล

การนิเทศทางไกลมีประโยชน์ ดังนี้

กระบวนการของการนิเทศทางไกล

กระบวนการนิเทศทางไกลมีกระบวนการนิเทศเหมือนกันกับกระบวนการนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือมีกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน แต่มีขั้นตอนที่แตกต่างกันก็คือ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการนิเทศ ซึ่งการนิเทศทางไกลใช้สื่อในการนิเทศ ส่วนในการนิเทศตามปกติใช้บุคคลในการนิเทศ ดังแผนภูมิดังนี้

สื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกล

สื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกล แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สื่อหลัก เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมในการใช้สื่อสำหรับนิเทศทางไกลแล้ว สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักที่สามารถนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางการออกแบบ เนื้อหาสาระผ่านสิ่งพิมพ์นั้น ทำได้ไม่ยาก เนื้อหาชัดเจนส่งถึงผู้รับได้ทั่วถึงและทำได้อย่างสม่ำเสมอ
2. สื่อเสริม นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้เป็นสื่อหลักในการนิเทศทางไกลแล้ว วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ สามารถนำมาเป็นสื่อเสริมได้
3. สื่อประสม เป็นการนำสื่อหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ต้องการนิเทศ โดยสื่อแต่ละชนิดจะส่งเสริมซึ่งกันและกัน เช่น การเสนอข้อความและภาพการ์ตูนเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้ร่วมกับการฟังวิทยุกระจายเสียง หรือแถบบันทึกเสียง เป็นต้น

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

อ่านข้อความต่อไปนี้แล้ว ข้อใดถูกให้ทำเครื่องหมาย / ที่หน้าข้อ

- 1. การนิเทศทางไกลต้องใช้สื่อในการให้ความรู้แทนบุคคล
- 2. การนิเทศทางไกลเป็นการเผยแพร่ความรู้เฉพาะด้านการเรียนการสอนเท่านั้น
- 3. การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ ทำได้รวดเร็วและนิเทศพร้อมกันได้ในหลาย ๆ พื้นที่
- 4. การนิเทศทางไกลมีกระบวนการที่แตกต่างจากการนิเทศแบบปกติ คือ ขั้นตอนการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ
- 5. วิดีทัศน์ เป็นสื่อที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการนิเทศทางไกล

เฉลย ข้อที่ถูก คือ ข้อ 1, 3

ตอนที่ 1.2 ธรรมชาติและการเรียนรู้ ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

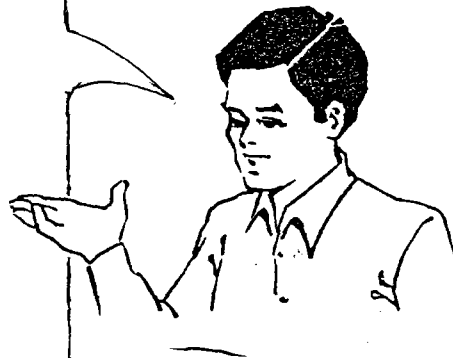
การพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัย
พื้นฐานของชีวิต ซึ่งเป็นระยะที่เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ มากที่สุด โดยเฉพาะด้านสติ
ปัญญาเมื่อเด็กอายุ 4 ปี สมองจะพัฒนาไปแล้ว 50% และเมื่ออายุ 8 ปี สมองจะพัฒนาเพิ่มขึ้น
เป็น 80 % และมีผู้กล่าวว่า "...เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดภาษาใด หากได้รับ
สิ่งแวดล้อมที่ดีแล้วย่อมมีสติปัญญาสูงและจินตนาการไม่แพ้เด็กชนชาติอื่นๆในกลุ่มอายุเดียวกัน..."

สำหรับพัฒนาการด้านบุคลิกภาพนั้น
จะเกิดขึ้นในช่วงอายุ 5 ปีแรกของชีวิต
เด็กจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับอบรม
เลี้ยงดูเป็นสำคัญและจะเปลี่ยนแปลงได้
ยากในวัยต่อไป

การเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกัน
อย่างแยกไม่ออก ประสบการณ์และการเรียนรู้จะช่วย
ส่งเสริมพัฒนาการ และระดับพัฒนาการจะเป็นตัว
กำหนดความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน

การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นจากสภาวะ
แวดล้อมที่เหมาะสม จากการได้ปฏิบัติจริง ลองผิด
ลองถูก การสังเกต การเลียนแบบ ฯลฯ
ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นมากเท่าไร สมองก็จะ
พัฒนามากยิ่งขึ้น จะทำให้เด็กเฉลียวฉลาด
สติปัญญาไหวพริบดี คล่องแคล่ว มีความกระตือรือร้น
และเรียนรู้ได้ดี

เด็กวัยก่อนประถมศึกษาเป็นวัยที่ช่างคิดช่างถาม
อยากรู้อยากเห็น ชอบหยิบโน่นจับนี่ ดังนั้นการจัด
กิจกรรมจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติจริง
ฝึกให้สังเกต ทดลอง อภิปรายแสดงความคิดเห็น
โดยพยายามให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า
ให้มากที่สุด ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
จึงต้องจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เหมาะสม
ซึ่งจะบอกกล่าวถึงเฉพาะด้านสติปัญญาอาจทำได้
ดังนี้

การส่งเสริมสติปัญญา

เด็กวัยก่อนประถมศึกษา มีพัฒนาการด้านความคิดโดยอาศัยการรับรู้ การสร้าง
มโนภาพและจินตนาการ มีความคิดริเริ่มและรู้จักการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลในเบื้องต้น
การส่งเสริมในด้านนี้จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทดลองทำ ได้ปฏิบัติจริง
เพื่อค้นพบคำตอบด้วยตนเอง และคิดหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ

การส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา

เด็กวัย 5 - 6 ขวบ เป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านภาษารวดเร็วมาก สามารถพูด
เป็นประโยคสั้น ๆ ได้ชัดเจน เลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสม สนใจคำศัพท์ใหม่ และชอบ
ซักถามความหมายของสิ่งที่อยู่ไม่รู้ อยู่เสมอ

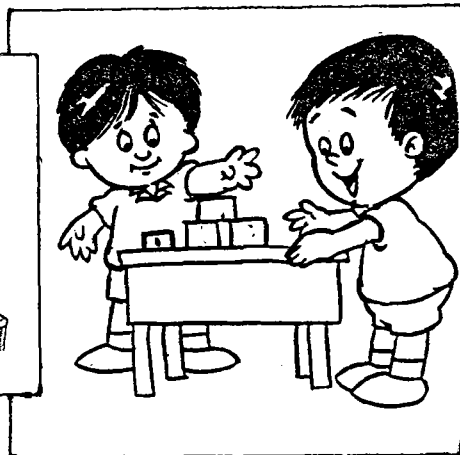
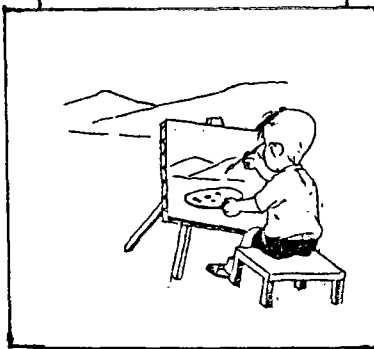
ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กวัยนี้ จึงควรให้เด็กได้มีโอกาส
ฝึกพูด ฟัง การเล่าเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ การวิพากษ์วิจารณ์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้
สนทนาและอภิปราย เล่านิทาน เล่าเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็ก
ได้ฟังพูดแสดงความคิดเห็น เด็กจะได้รับคำศัพท์ต่าง ๆ หลากหลายยิ่งขึ้น

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

เด็กวัยก่อนประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมาก เด็กจะชอบคิดเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แต่ก็เป็นการคิดในจินตนาการของเด็ก ไม่ควรไปสะกดกัน

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจึงควรให้เด็กได้คิด ได้ทำตามที่เด็กต้องการอย่างอิสระ กิจกรรมที่สามารถส่งเสริมเด็กในด้านนี้ได้แก่ การใช้กิจกรรมศิลปะ การเล่านิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ การทดลอง และการใช้คำถามกระตุ้น เป็นต้น

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสติปัญญาของเด็ก จึงควรจัดบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทำให้เด็กมีความอบอุ่น ไว้วางใจ มีอิสระในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ซึ่งกิจกรรมที่จัดอาจได้แก่การใช้กิจกรรมศิลปะ การเล่านิทาน การทดลอง การสนทนา อภิปราย การใช้คำถาม เป็นต้น

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

เชิญอ่าน แล้วเขียน
ล้อมข้อที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของมนุษย์จะมีมากที่สุดในช่วงใด

ก. ช่วงอยู่ในครรภ์	ข. ช่วงแรกเกิด - 6 ปี
ค. ช่วง 6 - 12 ปี	ง. ช่วงอายุ 12 ปีขึ้นไป

2. เด็กะดับก่อนประถมศึกษาจะมีพัฒนาการได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งใด

ก. พันธุกรรม	ข. สิ่งแวดล้อม
ค. อาหาร	ง. พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

3. บุคลิกภาพของเด็กจะเกิดขึ้นในช่วงอายุใด

ก. 0 - 5 ปี	ข. 6 - 12 ปี
ค. 12 - 18 ปี	ง. 18 ปีขึ้นไป

4. เด็กะดับก่อนประถมศึกษาจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยวิธีใด

ก. ลองผิดลองถูก	ข. การสังเกต
ค. การเลียนแบบ	ง. การได้ปฏิบัติจริง

5. เด็กช่วงใดมีพัฒนาการทางภาษาสูงที่สุด

ก. 3 ปี	ข. 4 ปี
ค. 5 ปี	ง. 6 ปี

เฉลย 1. ข 2. ข 3. ก 4. ง 5. ค

ตอนที่ 1.3 คุณลักษณะของครูที่เอื้อต่อการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

เด็กระดับก่อนประถมศึกษามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นวัยพื้นฐานของชีวิตดังนั้นครูระดับก่อนประถมศึกษาก็ย่อมมีความสำคัญเช่นกัน เพราะครูจะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามวัย หรืออาจจะเป็นผู้ที่ทำให้พัฒนาการของเด็กล่าช้าหรือชะงักงันซึ่งอาจจะนำไปสู่ความล้มเหลวในวัยต่อไปก็ได้

ดังนั้น ครูระดับก่อนประถมศึกษา
จึงควรมีลักษณะพิเศษที่จะเอื้อต่อการส่งเสริม
พัฒนาการของเด็กดังนี้

มีความรักเด็ก

ครูแสดงความรักเด็กทั้งทางวาจาและท่าทาง ด้วยการพูดไพเราะนุ่มนวล มีสีหน้าเป็นมิตรยิ้มแย้มแจ่มใส เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่น มั่นใจ เมื่ออยู่ใกล้ชีวิตครู

มีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก

ครูเข้าใจถึงความสนใจ และความต้องการของเด็กตามวัย ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน

มีความรู้ความสามารถในการ จัดประสบการณ์

ครูสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและ
จัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน โดยจัดหาและจัดทำสื่อ อุปกรณ์มาใช้ได้อย่าง
เหมาะสม รวมทั้งสามารถวัด และประเมินความพร้อมของเด็กได้อย่างเหมาะสม

มีความรับผิดชอบต่อเด็ก

ครูรับผิดชอบต่อเด็กโดยการปฏิบัติต่อเด็กอย่างทั่วถึง ยุติธรรมทุกคน
อยู่กับเด็กตลอดเวลาไม่ทิ้งเด็กไว้ให้อยู่ตามลำพัง

มีการติดต่อกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานอื่น

ครูมีการติดต่อกับผู้ปกครองของเด็ก ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วม
มือกันแก้ไข และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ดียิ่งขึ้น อาจจะใช้วิธีพบปะสนทนากับ
ผู้ปกครอง กับบุคคลในชุมชน และบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล
หรืออาจใช้สื่อในการติดต่อ เช่น จดหมายข่าว เป็นต้น

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

1. ให้วงกลมรอบข้อความที่เป็นคุณลักษณะของครูที่เอื้อต่อการส่งเสริม

พัฒนาการของเด็ก

มีความรักเด็ก

ช่วยเตรียมความพร้อมเด็ก

ดูแลโทรทัศน์รายการเกี่ยวกับเด็ก

มีความรับผิดชอบต่อเด็ก

เข้าใจธรรมชาติของเด็ก

ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหาร

โรงเรียน

ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ไปศึกษาดูงานที่ ร.ร.อื่น

พบปะผู้ปกครองเป็นครั้งคราว

ประสานงานกับหน่วยงานอื่น

พูดจาสุภาพนุ่มนวล

2. คุณลักษณะใดที่ท่านคิดว่ายัง ไม่มี และคิดว่าจะพยายามปรับปรุงให้มี ให้ดียิ่งขึ้น

1.

เป้าหมาย จะทำให้สำเร็จภายใน

2.

เป้าหมาย จะทำให้สำเร็จภายใน

เฉลย แนวตอบอยู่หน้า 175 - 176

ตอนที่ 1.4 บทบาทหน้าที่ของครูระดับ ก่อนประถมศึกษา

ครูระดับก่อนประถมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเด็กจะพัฒนาไปได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ ดังนั้นการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กในวัยนั้น ครูจึงควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. การส่งเสริมคุณลักษณะที่ดี แก่เด็กทำได้ดังนี้ค่ะ

1.1 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

การเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นการช่วยเสริมสร้างจริยธรรมและพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้มาก เพราะเด็กชอบการเลียนแบบบุคคลที่เด็กรักและไว้วางใจ เด็กจึงเรียนแบบพ่อแม่ ครู และบุคคลที่อยู่รอบข้าง

ครูสามารถปฏิบัติตนเพื่อเป็นอย่างที่ดีในเรื่องต่อไปนี้

มีความยิ้มแย้มแจ่มใส ความร่าเริง

แจ่มใสของครูช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนผ่อนคลาย ช่วยให้เด็กอบอุ่นและสบายใจ ซึ่งจะ
เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความเชื่อมั่นของเด็ก

มีความสุภาพอ่อนโยน การพูดกับเด็ก

อย่างสุภาพแสดงท่าทางที่สุภาพกับเด็กอยู่เสมอ จะเป็นการช่วยให้เด็กมีความสุภาพอ่อนโยน
ตามแบบอย่างไปด้วย

มีความสะอาดและเป็น

ระเบียบ ครูสามารถปลูกฝังให้เด็กมีความสะอาด

และเป็นระเบียบให้แก่เด็ก โดยชวนให้เด็กจัดเครื่องใช้ของตนและของเล่นภายในห้อง ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และครูต้องติดตามดูแลอย่างสม่ำเสมอในระยะต้น ๆ เมื่อเด็กได้ปฏิบัติจนเคยชินก็จะสามารถปฏิบัติได้เอง

มีความเมตตา การแสดงความเมตตา

กับเด็กนั้นครูอาจแสดงออกทางการกระทำ สำนึกใจ รวมทั้งการใช้คำพูด นอกจากนี้ การเล่านิทานที่แสดงถึงความรักเมตตา การนำสัตว์มาเลี้ยงและให้เด็กได้ดูแลให้อาหาร จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความเมตตากับผู้อื่นได้

1.2 การฝึกความเป็น

ประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตยสามารถช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กมากกว่าวิธีอื่น ในการส่งเสริมเด็กผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ที่มีใจกว้างมีความเข้าใจเด็ก ให้ความสนใจเด็กอย่างทั่วถึง และให้ความยุติธรรมแก่เด็ก รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบและให้อิสระแก่เด็กในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นครูสามารถฝึกความเป็นประชาธิปไตยให้แก่เด็ก โดยใช้แนวทางต่อไปนี้

1.2.1 ให้ความสนใจและ

การยอมรับ

เด็กระดับก่อนประถมศึกษาต้องการความรักและความอบอุ่นจากผู้ใหญ่ในลักษณะของความสนใจและการได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่ทั้งในด้านความรู้สึกและความคิดเห็น ซึ่งครูสามารถส่งเสริมเด็กด้วยวิธีการต่อไปนี้

ให้ความสนใจรับฟัง

ความรู้สึกลึกซึ้ง

ของเด็ก

การรับฟังทำให้เกิดบรรยากาศ

ของการยอมรับ เด็กรู้สึกอบอุ่นใจกล้าแสดงความคิดเห็นและกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่เด็ก นอกจากนี้การยอมรับในความรู้สึกของเด็กจะช่วยทำให้เด็กรู้สึกว่าครูเข้าใจในตัวเขาจะช่วยทำให้เด็กรู้สึกไว้วางใจที่จะมาพูดและเล่าสิ่งต่าง ๆ ให้ฟัง

ตอบคำถามและ

กระตุ้นให้เด็ก

ค้นหาคำตอบ

เด็กอายุ 5 - 6 ปี เริ่มมีพัฒนาการ

ด้านภาษามากขึ้น ช่างซัก ช่างถาม อาจทำให้เกิดความรำคาญใจได้ ครูต้องพยายามเข้าใจเด็ก ไม่ดุหรือแสดงความเบื่อหน่าย ต้องพยายามตอบคำถามของเด็ก และกระตุ้นให้เด็กค้นหาคำตอบ เช่น "แล้วหนูคิดว่าเป็นอย่างไร" จะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนกระบวนการคิดมากขึ้น

ให้ความสนใจเด็ก

อย่างเสมอภาคและ

ยุติธรรม

เด็กมีความละเอียดอ่อนในการรับรู้

การแสดงของผู้ใหญ่ ว่ามีความเสมอภาคและยุติธรรมเพียงใด แม้การแสดงความรักแก่เด็ก ถ้าครูอคติเฉพาะเด็กที่น่ารัก และไม่กระทำต่อเด็กที่มอมแมม จะทำให้เด็กรู้สึกว่าไม่ยุติธรรม ครูจึงต้องแสดงต่อเด็กทุกคนอย่างทั่วถึงเหมือน ๆ กัน หากเด็กรู้สึกว่าไม่มีความยุติธรรมแล้ว ก็ยากที่จะให้เด็กเห็นคุณค่าของความเสมอภาคและยุติธรรมได้

1.2.2 การฝึกความรับผิดชอบ

ขอบ

เด็กไม่ควรมีแต่เพียงสิทธิ แต่ต้องมีความรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตนให้สมกับสิทธิที่เขาได้รับ และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ครูสามารถส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ โดยวิธีการต่อไปนี้

ชักชวนให้ปฏิบัติตาม

ข้อตกลง

การอยู่ร่วมกันในคนหมู่มากจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์หรือข้อตกลง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและปลอดภัย โดยให้เด็กร่วมกันมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงที่จะปฏิบัติในห้องเรียน เช่น เราจะวางรองเท้าไว้ที่ว่างรองเท้า เราจะไม่วิ่งเล่นในห้องเรียน ทั้งนี้ข้อตกลงที่จะให้เด็กปฏิบัติ ไม่ควรมีมากข้อ และไม่สละสลวยที่เด็กจะทำได้ เพราะถ้าเด็กทำผิดอยู่เสมอในที่สุดก็จะไม่พยายามปฏิบัติตามข้อตกลง

มอบหมายงานให้

รับผิดชอบ

ครูสามารถฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็ก โดยมอบหมายงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เด็กทำ เช่น เก็บของที่เล่นเสร็จแล้วทุกครั้ง คำพูดและสีหน้าท่าทางของครูจะช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบ และมีกำลังใจที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น ครูตั้งใจมากที่พวกเราเล่นของเล่นแล้วเก็บทุกอย่างเรียบร้อย

หมุนเวียนให้เด็กมี

โอกาสเป็นผู้นำ

และผู้ตาม

การให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยฝึกให้เด็กรู้จักดูแลกันเอง และช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยครูควรดูแลให้มีผู้นำกลุ่ม และควรสลับเปลี่ยนกันไป และในการส่งเสริมการทำงานร่วมกันครูควรใช้คำถามกระตุ้นเพื่อ

ช่วยให้เด็กทำงานได้เร็วขึ้น เช่น กลุ่มเราจะทำอะไรกันดี ตกลงกันได้หรือยัง หรือครูอาจจะให้เด็กเป็นผู้นำในการ ขึ้นศาล้องจ้อง การร้องเพลง สวดมนต์ คบคุมแถว ตามโอกาส ข้อสำคัญคือ ควรให้เด็กทุกคนมีโอกาสเป็นผู้นำ ไม่ใช่ให้แต่คนเก่ง ๆ เป็นผู้นำตลอด

ไม่ให้ละเมิดสิทธิ

ของผู้อื่น

การรู้จักการรอคอย ช่วยให้เกิด

ปรับตัวอยู่ในสังคมได้ดี การละเมิดสิทธิของผู้อื่นอาจเกิดจากการไม่รู้จักการรอคอย เช่น การแข่งแถว รับอาหาร การไปห้องน้ำ ครูควรดูแลไม่ให้มีการแข่งแถวและยื้อแย่งกัน และชี้ให้เห็นถึงผลเสียของการยื้อแย่งของกันซึ่งอาจใช้เพลงหรือนิทาน ก็จะช่วยปลูกฝัง การเคารพในสิทธิของผู้อื่นได้

1.2.3 การให้ความอิสระ

โดยธรรมชาติคนเราอยากทำอะไร

ตามความต้องการของตัวเอง ครูควรให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ โดยอิสระ เพื่อสนองความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมเด็กครูสามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้

ให้เด็กมีโอกาสคิด

และตัดสินใจ

การเลือกและตัดสินใจเป็นการสร้าง

ความเชื่อมั่นแก่เด็ก ครูอาจให้เด็กเลือกเข้ากลุ่มทำกิจกรรมตามความสนใจ ให้เด็กเลือก เล่นของเล่น ให้โอกาสเด็กได้คิดและตัดสินใจโดยใช้คำถามกระตุ้น เช่น ถ้าของเล่นแตกหัก หนูจะทําอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้ฝึกการคิดและการตัดสินใจ ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นยิ่งขึ้น

ให้โอกาสเด็กทำสิ่ง

ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ควรให้เด็กทำงานตามลำพัง โดยครู

ไม่เข้าไปจัดการหรือดูแลมากเกินไปจนเด็กรู้สึกว่าถูกควบคุม และขาดอิสระ ครูควรสังเกตเด็กอยู่ห่าง ๆ และพร้อมที่จะช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเมื่อเด็กเกิดปัญหา ทำให้เด็กได้ฝึกการพึ่งตนเองและเกิดความภาคภูมิใจว่าเขาสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

กระตุ้นให้เด็กทำสิ่ง

แปลก ๆ ใหม่ ๆ

โดยทั่วไปแล้วเด็กทำอะไรเหมือนกัน

เหมือนกับคนอื่น เมื่อใดที่ทำแตกต่างจากคนอื่นเด็กจะเกิดความไม่สบายใจอาจทำให้เด็กขาดความมั่นใจดังนั้น ถ้าพบว่าเด็กแสดงความคิดหรือกระทำสิ่งที่แปลกแตกต่างออกไป ครูควรแสดงการยอมรับและให้กำลังใจ เช่น จินตนาการได้แปลกดีน่าสนใจดี หรือ ครูชอบที่หนึ่งวาดรูปได้แปลกไปจากเพื่อน ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในการคิดริเริ่ม และกล้าทำในสิ่งต่าง ๆ ตามความคิดของตนเองอย่างมั่นใจ และเป็นการกระตุ้นให้เด็กอื่น ๆ มีความคิดริเริ่มด้วย

2. การช่วยเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษายังมีปัญหาอยู่หลายประการ ปัญหาหนึ่งก็คือการที่ผู้ปกครองต้องการให้ลูกอ่านออกเขียนได้มากกว่าจะพัฒนาเด็กให้พร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งครูผู้สอนก็คุ้นเคยกับการสอนในระดับประถมศึกษา จึงใช้ประสบการณ์นั้นมาสอนในระดับก่อนประถมศึกษา สภาวะดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในทุกด้านเพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนในชั้น ป. 1 ต่อไป

หากคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กและใช้หลักการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างถูกต้องแล้ว เราสามารถพัฒนาเด็กให้มีความคล่องแคล่วว่องไวและแข็งแรง มีความไวในประสาทรับรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความร่าเริงแจ่มใส และเข้ากับผู้อื่นได้ดี การเตรียมความพร้อมให้ผลดีมากกว่าการเน้นในด้านอ่านเขียน เพราะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดี และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนในระดับประถมศึกษา จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในด้านคณิตศาสตร์และภาษาไทย เด็กที่เตรียมความพร้อมมีผลการเรียนไม่แตกต่างจากเด็กที่เน้นอ่านเขียนในชั้นอนุบาล เมื่อมาเรียนในชั้นประถมศึกษา และเด็กยังมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอีกด้วย

เมื่อพิจารณาโดยใช้หลักทางจิตวิทยาก็พบว่า การเร่งรัดเด็กด้วยการอ่านเขียนนั้นมีผลต่อการเรียนของเด็กซึ่งปรากฏอยู่เสมอ คือ การสอนเขียนในระดับก่อนประถมศึกษา กล้ามเนื้อมือของเด็กยังไม่แข็งแรง การจับดินสอไม่ถนัด จึงยากที่จะบังคับมือให้เขียนตามแบบ จึงเขียนเส้นได้ไม่ตรง นอกจากนี้ประสาทตาและมือยังไม่สัมพันธ์กันทำให้เด็กเขียนผิดโดยไม่ตั้งใจ เช่น เขียนหนังสือหัวกลับ เขียนผิด หรือไขว้ เมื่อเด็กถูกบังคับแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากสาเหตุข้างต้นเด็กจะฝังใจกับการถูกบังคับ มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน

ดังนั้นแทนที่จะฝืนบังคับเด็กในสิ่งที่เด็กยังไม่พร้อมที่จะทำ ก็ควรให้เด็กได้ระบายสี วาดภาพ ปั้นดินหรือดินน้ำมัน ฉีก ตัดปะกระดาษ และการเล่นต่าง ๆ ในขณะที่เด็กได้ทำกิจกรรมเด็กจะได้สังเกต เปรียบเทียบ ลำดับ จำนวน มองของ เด็กก็ได้คิด และเกิดการเรียนรู้ควบคู่กันไป มีความเพลิดเพลินสนุกสนาน เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่ชอบเล่นอยู่แล้ว หากครูจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างเหมาะสม เด็กจะสามารถพัฒนาได้ทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน และเมื่อเด็กมีความพร้อมแล้ว การอ่านการเขียนในระดับประถมศึกษา เด็กก็จะสามารถทำได้โดยที่ครูไม่ต้องบังคับ เด็กไม่ต้องฝืนใจ เพราะเด็กมีความพร้อมของกล้ามเนื้อและประสาทสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาแล้ว

3. การทำงานด้วยความมั่นใจ

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโดยเน้นการเตรียมความพร้อม เป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิสูจน์ให้สังคมยอมรับว่า ระดับก่อนประถมศึกษาจึงต้องมีหลักการเพื่อช่วยให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมั่นใจดังนี้

3.1 มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเตรียมความพร้อม และเชื่อมั่นในหลักการของการเตรียมความพร้อม ไม่หวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเกิดจากการมีเจตคติที่ไม่ตรงกันของครูคนอื่น ๆ หรือผู้ปกครอง

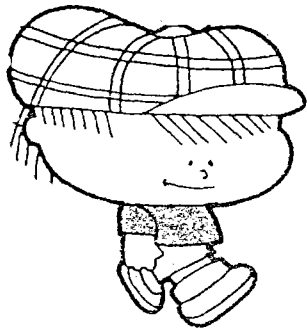
3.2 ปฏิบัติตามขั้นตอนของแผนการจัดประสบการณ์อย่างถูกต้องทุกขั้นตอน เพื่อนำผลที่ได้รับไปพิสูจน์ให้ผู้อื่นเห็นว่า การเตรียมความพร้อมสามารถช่วยพัฒนาเด็ก ในทุกด้าน

3.3 ประมวลความรู้ความเข้าใจในหลักการและการจัดประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจให้แก่ตัวเอง และสามารถชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจได้

3.4 พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ของตน

3.5 มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของครูระดับก่อนประถมศึกษา ในการวางรากฐานพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก การทุ่มเทกำลังกายกําลังใจ ให้กับเด็กอย่างจริงจัง จะได้รับความรักจากเด็ก และความยกย่องไว้วางใจจากผู้ปกครอง ซึ่งเป็นรางวัลทางใจที่หาที่ไหนไม่ได้โดยเฉพาะเมื่อพบว่าเด็กสามารถประสบผลสำเร็จ ในการเรียนในขั้นต่อไป จะเป็นกำลังใจและความภาคภูมิใจแก่ครูว่า เราไม่ได้พัฒนา เด็กด้านการเรียนเท่านั้น หากเป็นการพัฒนาชีวิตทั้งชีวิตให้แก่เด็กทีเดียว

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

ในช่องว่างข้างล่างนี้
จะเติมอะไรดีครับ

1. ท่านจะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับเด็กได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีวิธีเตรียมความพร้อมให้กับเด็กอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ทำอย่างไรท่านจึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้ด้วยความมั่นใจ

.....

.....

.....

.....

เฉลย แนวตอบอยู่หน้า 178 - 185

ตอนที่ 1.5 การพัฒนาตนเองของครู ระดับก่อนประถมศึกษา

วิทยาการต่าง ๆ ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แม้ว่าครูจะมีการศึกษาและฝึกทักษะมาบ้างแล้วก็ตาม แต่ครูก็จำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ และให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาปรับปรุงงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาตนเองของครูนั้นสามารถทำได้ ดังนี้

1. การรู้จักตนเอง

การรู้จักตนเอง หมายถึง การทำความเข้าใจและยอมรับว่าตนเองทำหน้าที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้ถูกต้องหรือไม่เพียงใด เพื่อจะได้พัฒนาปรับปรุงตนเองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถทำได้โดยการสำรวจตนเอง

2. การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข

เมื่อครูรู้จักตนเอง รู้จุดที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขแล้ว ครูพยายามที่จะพัฒนาแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาหรือจุดที่จะพัฒนางานแล้ว ครูก็จะสามารถพัฒนางานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนางานนั้น บางอย่างก็สามารถแก้ไขด้วยตนเอง บางอย่างอาจต้องอาศัยเพื่อนครูผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ปกครอง เป็นต้น

3. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำได้ ดังนี้

การศึกษาจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ

การเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา

จากรายการวิทยุ โทรทัศน์

การทัศนการศึกษา

การสนทนากับเพื่อนครู คณาจารย์

ผู้ทรงคุณวุฒิ

จากแนวทางการพัฒนาตนเองที่กล่าวมาแล้ว สามารถนำไปปฏิบัติได้

ถ้าครูต้องการสำรวจตนเอง ในด้านใดก็สร้างแบบสำรวจขึ้นมาเองได้ ในที่นี้ขอเสนอแบบสำรวจเพื่อพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ครูค้นพบว่าตนเองปฏิบัติงานได้น่าพอใจ หรือควรพัฒนาปรับปรุงอะไรบ้าง โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- การจัดสภาพห้องเรียน
- การเตรียมและการใช้สื่อการเรียน
- การจัดกิจกรรม
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

จะสำรวจตนเองอย่างไร...
ตามไปดู....ซิครับ

1. ควรมีการสำรวจตนเองภาคเรียนละ 1 ครั้ง หลังจากการสอน
ไปแล้วประมาณ 1 เดือน
2. ต้องมีความซื่อสัตย์และจริงจังต่อตนเอง
3. ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามสภาพที่เป็นจริง
4. สรุปผลการสำรวจโดยการเขียนข้อรายการที่ควรปรับปรุงไว้
ท้ายแบบสำรวจ
5. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขทันทีด้วยตนเอง ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้
ด้วยตนเอง อาจปรึกษาเพื่อนครู ผู้บริหาร คณาจารย์ ฯลฯ
6. เมื่อสิ้นภาคเรียนให้บันทึกข้อที่แก้ไขได้เป็นที่พอใจแล้ว และข้อที่ยัง
แก้ไขไม่ได้พร้อมสาเหตุ และพยายามปรับปรุงแก้ไขต่อไป

วิธีการสำรวจตนเอง
อยู่ด้านบนนี้ครับ

แบบสำรวจตนเอง . . . เพื่อพัฒนาตนเอง

เรื่อง.....

ชื่อผู้สำรวจ.....ครั้งที่...../...../.....

ก. ด้านการจัดสภาพห้องเรียน

ห้องเรียนมีพื้นที่กว้างขวางเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน สะอาดเป็นระเบียบ
เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม และตกแต่งให้สวยงาม น่าอยู่ เหมาะสมกับวัยเด็กภายในห้อง
มีการจัดมุมประสบการณ์ บ้ายนิเทศที่สัมพันธ์กับหน่วยการสอน มีที่แสดงและที่เก็บผลงานเด็ก
รวมทั้งที่เก็บของใช้ประจำตัวเด็ก และที่เก็บสื่อ อุปกรณ์ ที่เป็นระเบียบและสะดวกต่อการใช้

0 สรุปลงแล้วทำปฏิบัติ ได้ในระดับ	น่าพอใจ	พอใช้	ควรปรับปรุง

ข. ด้านการใช้และการเตรียมสื่อ อุปกรณ์

มีการจัดหาหรือจัดสื่อ อุปกรณ์ เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอทุก
กิจกรรม โดยที่สื่ออุปกรณ์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ มีขนาดเหมาะสม คงทนปลอดภัย
และเด็กมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ และเมื่อใช้แล้วมีการจัดเก็บสื่ออย่างเป็นระเบียบ

0 สรุปลงแล้วทำปฏิบัติ ได้ในระดับ	น่าพอใจ	พอใช้	ควรปรับปรุง

ค. ด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรม

จัดกิจกรรมตามที่เตรียมไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมหลาย ๆ วิธี เช่น การสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน การทดลอง ฯลฯ มีขั้นตอนในการจัดเป็น ขั้นนำ ขั้นดำเนินการและขั้นสรุป ซึ่งกิจกรรมที่จัดได้ให้เด็กได้ทำทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ในขณะที่จัดกิจกรรมสามารถควบคุมชั้นเรียนให้สงบ (เก็บเด็ก) อย่างเหมาะสม เช่น ใช้เพลง คำคล้องจอง หรือทำทาง ฯลฯ มีการยืดหยุ่นกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก และมีการประเมินผลเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมและเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม รวมทั้งมีการชมเชยให้กำลังใจเด็กอย่างเหมาะสม

0 สรุปแล้วท่านปฏิบัติ ได้ในระดับ	น่าพอใจ	พอใช้	ควรปรับปรุง

ง. ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

ครูแสดงความรักเด็กทั้งทางวาจาและท่าทาง ด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ที่มั่นคง มีการสนทนากับเด็ก สนใจเด็กอย่างทั่วถึงทุกคน รวมทั้งการช่วยเหลือเด็กเมื่อมีปัญหา ในขณะที่จัดกิจกรรมมีการใช้คำถามในหลายลักษณะ เช่น ถามให้จินตนาการ ให้สังเกต ให้คาดคะเน ฯลฯ และมีการชมเชยเมื่อเด็กตอบถูกต้องด้วยวาจาและท่าทาง ไม่ทำให้เด็กอาย โดยการตาหนหรือทำโทษ เด็กมีความสนใจในการทำกิจกรรม กล้าแสดงออกในการถาม ตอบ แสดงความคิดเห็นอย่างมั่นใจ

0 สรุปแล้วท่านปฏิบัติ ได้ในระดับ	น่าพอใจ	พอใช้	ควรปรับปรุง

สรุปการประเมินตนเอง

ครั้งที่ 1

1. สิ่งที่ท่านปฏิบัติได้ดีมากที่สุดคือ
2. สิ่งที่ท่านยังต้องปรับปรุงแก้ไขคือ
-

ครั้งที่ 2

1. สิ่งที่ท่านปฏิบัติได้ดีมากที่สุดคือ
2. สิ่งที่ท่านปรับปรุงแก้ไขจากครั้งที่ 1 แล้วคือ
2. สิ่งที่ท่านยังต้องปรับปรุงแก้ไขคือ
-

สรุปสิ้นปีการศึกษา

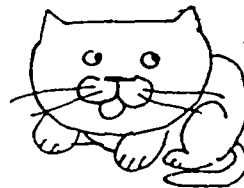
1. สิ่งที่ยังไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ คือ
- สาเหตุ
2. สิ่งที่ตั้งใจจะปรับปรุงแก้ไขให้น่าพอใจ คือ
- จะทำให้สำเร็จภายใน

หมายเหตุ บอัสักเกตอื่น ๆ

.....

.....

.....

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

ท่านมีความคิดเห็น
ในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่...

1. การพัฒนาตนเองมีความสำคัญหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. ท่านจะทราบได้อย่างไรว่า ท่านมีความดีเด่น หรือมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง

3. ถ้าท่านมีข้อบกพร่องในด้านการจัดกิจกรรมในวงกลม ท่านคิดว่าท่านสามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ท่านเคยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาดังนี้ คือ
 - เอกสารตำรา วารสาร เช่น หนังสือรักลูก

 - รายการโทรทัศน์ เช่น

**แบบทดสอบหลังศึกษาชุดฝึกอบรม
ด้วยตนเอง**

- คำชี้แจง 1. ให้ท่านเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูก ใช้เวลา 8 นาที
2. ตรวจคำตอบจะแนบข้อละ 1 คะแนน จากเฉลยหน้า 197

1. ข้อใดหมายถึง การนิเทศทางไกล ก. การนิเทศโดยใช้สื่อแทนบุคคล ข. การนิเทศที่มีข้อจำกัดด้านระยะทาง ค. การนิเทศที่ต้องใช้เวลา นานกว่าปกติ ง. การนิเทศที่ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ อยู่ห่างไกลกัน 2. วัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกลข้อใด สำคัญที่สุด ก. เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ทางการศึกษา ข. เพื่อให้การนิเทศมีความต่อเนื่อง และทั่วถึง ค. เพื่อสนับสนุนการนิเทศภายใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ง. เพื่อให้ครูนำความรู้ไปปรับปรุง การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น	3. การกระทำในข้อใด ที่มีส่วนใกล้เคียงกับ การนิเทศทางไกล มากที่สุด ก. ศึกษาพิเศษ คัดเลือกครูวิทยุไปอบรม การใช้แผนการจัดประสบการณ์ ข. ครูเกษมสมัครไปประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่มสธ. ค. ครูสนานจิตต์ไปทัศนศึกษาที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ง. ครูสิทธิพงษ์อ่านนิตยสารรักลูกที่ห้อง สมุดโรงเรียน 4. พัฒนาการของมนุษย์มีการพัฒนามากที่สุดในช่วงใด ก. ช่วงอยู่ในครรภ์ ข. ช่วงแรกเกิด - 6 ปี ค. ช่วงอายุ 6 - 12 ปี ง. ช่วงอายุ 12 - 18 ปี

5. การที่ได้ระดับก่อนประถมศึกษา มีการเขียนหนังสือหวักลับนั้น เป็นเพราะเหตุใด ก. ความจำของเด็กยังไม่ดี ข. ประสาทของเด็กยังไม่แข็งแรง ค. กล้ามเนื้อมือของเด็กยังไม่แข็งแรง ง. การใช้กล้ามเนื้อมือกับตายังไม่ประสานสัมพันธ์กัน 6. กิจกรรมในข้อใดที่ครูควรจัดให้เด็ก ระดับก่อนประถมศึกษามากที่สุด ก. การสังเกต ข. การเลียนแบบ ค. การได้ปฏิบัติจริง ง. การลองผิดลองถูก 7. คุณลักษณะที่สำคัญของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ควรมีเป็นอันดับแรกคือข้อใด ก. มีความรักเด็กอย่างจริงใจ ข. เข้าใจธรรมชาติของเด็กวันนี้ ค. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก ง. มีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก	8. ในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กนั้น ครูควรคำนึงถึงข้อใดมากที่สุด ก. จัดกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน ข. จัดหาสื่อและอุปกรณ์ให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก ค. ดูแลและเอาใจใส่เด็กอย่างทั่วถึงในขณะทำกิจกรรม ง. มีการวัดและประเมินความพร้อมเด็กเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ 9. ทำไมครูระดับก่อนประถมศึกษา จึงต้องมีการพบปะกับผู้ปกครองของเด็กอยู่เสมอ ก. เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ข. เพื่อให้ความรู้เรื่องเด็กแก่ผู้ปกครอง ค. เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการทำงาน ของครู ง. เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการ ของเด็ก 10. ครูที่มีอารมณ์ดีและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ จะมีผลต่อเด็กในข้อใดมากที่สุด ก. สุขภาพอ่อนโยน ข. อบอุ่น สบายใจ ค. เชื่อมั่นในตนเอง ง. มีความเมตตากรุณา

11. การทำให้เด็กจัดเก็บของเล่นและของใช้ด้วยตนเอง เพื่ออะไร

- ก. ฝึกความเป็นระเบียบ
- ข. ฝึกให้ทำตามข้อตกลง
- ค. ฝึกให้มีความรับผิดชอบ
- ง. ฝึกให้ทำงานด้วยความมั่นใจ

12. ถ้ามีครูในโรงเรียนของท่านวิพากษ์วิจารณ์ว่าการสอนแบบเตรียมความพร้อมเด็กไม่ดีเท่าการสอน อ่าน - เขียน ท่านจะทําอย่างไร

- ก. คงเชื่อมั่นในหลักการสอนแบบเตรียมความพร้อมอยู่
- ข. พยายามปรับปรุงการสอนให้หลากหลายวิธีขึ้น
- ค. มีการปรับแผนการจัดประสบการณ์ใหม่
- ง. เปลี่ยนการสอนเป็นแบบการสอนที่เน้นการอ่าน - เขียน

เห็นไหม ท่านมีความรู้เพิ่มขึ้นจริง ๆ ด้วย แต่ถ้าทำถูกไม่ถึง 12 ข้อ ลองศึกษาทบทวน ดูกอีกครั้งนะครับ....

- ๑ คะแนนเต็ม 15 คะแนน
- ๑ ทำได้ ... คะแนน
- ๑ เพิ่มขึ้น ... คะแนน

13. ข้อใดที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาควรจะภาคภูมิใจมากที่สุด

- ก. การได้รับรางวัลครูดีเด่น
- ข. เด็กทุกคนอยากมาโรงเรียนเพราะรักครู
- ค. เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนเมื่อขึ้นไปเรียนชั้นประถมศึกษา
- ง. มีผู้ปกครองชมเชยว่าสอนให้ลูกอ่านและเขียนหนังสือได้

14. ข้อใดคือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาตนเองของครู

- ก. ความมั่นใจในการสอน
- ข. ความก้าวหน้าในอาชีพ
- ค. ความรอบรู้ในวิทยาการ
- ง. ความมีประสิทธิภาพของงาน

15. การพัฒนาตนเองจะประสบผลสำเร็จได้เพราะใคร

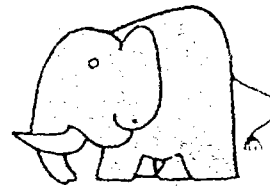
- ก. ตัวครูเอง
- ข. ผู้บริหารโรงเรียน
- ค. เพื่อนครูในโรงเรียน
- ง. ศึกษาในเทศก์อำเภอและจังหวัด

เฉลย

1. ก
2. ง
3. ง
4. ข
5. ง
6. ค
7. ก
8. ก

9. ง
10. ข
11. ค
12. ก
13. ค
14. ง
15. ก

เกิดเป็นครู
วิชาหลัก
เพื่อช่วยเด็ก
ให้เขาว่า

ต้องก้าวหน้า
วิชาการ
ให้ถึงแก่น
“เรื่อจ้าง” นั้น

อย่าหยุดพัก
ต้องศึกษา
แม่นวิชา
เรื่อชั้นดี

ม.ล.ปิ่น มาลากุล

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กองวิชาการ. แผนการจัด

ประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน หน่วยศึกษานิเทศก์. แนวปฏิบัติ

การนิเทศทางไกล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

_____. เอกสารทางวิชาการชุดนวัตกรรมการเรียนการสอนและการนิเทศการศึกษา

การนิเทศทางไกล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

_____. ชุดฝึกอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 4. ม.ป.ป.

เยาวพา เดชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
2528.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัย
หน่วยที่ 1 - 15.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524.

การนิเทศทางไกลครูระดับก่อนประถมศึกษา

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

เล่มที่ 2

การจัดกิจกรรม

ในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก

๑บุญชู อึ้งสวัสดิ์๑

คำนำ

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น มีบุคลากรไม่เพียงพอ ไม่มีเวลาในการนิเทศ ขาดงบประมาณ ยานพาหนะ เป็นต้น ทำให้นิเทศได้ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่องและยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการนิเทศการศึกษา มาตรการหนึ่งคือ การนิเทศทางไกล การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศวิธีหนึ่งที่ใช้สื่อในการนิเทศแทนบุคคล โดยการส่งสื่อต่าง ๆ ไปให้ผู้รับการนิเทศได้ศึกษาที่โรงเรียน ทำให้สามารถแก้ปัญหาการนิเทศดังกล่าว

ในการนิเทศทางไกลสื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง เพราะใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระแทนบุคคล ถ้าสื่อไม่มีคุณภาพก็จะไม่สามารถถ่ายทอดได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าสื่อที่จะใช้ในการนิเทศทางไกลให้ครูได้ใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยได้ทำการวิจัยเรื่อง

"ผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ" เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนางานนิเทศและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่อไป

การท้าววิจัยครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลจากครูระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากครูผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาในเทศก์อำเภอ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยและ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ม.อ.

(นายบุญชู อังสวัสดิ์)

ศึกษานิเทศก์ สบจ.ประจวบคีรีขันธ์

นิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มศว. ประสานมิตร

สารบัญ

- คำนำ	
- ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	202
- แนวการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	203
- เนื้อหาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	204
- แนวคิด จุดประสงค์	205
- ความรู้พื้นฐาน	206
- ข้อสอบก่อนศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	207
- กิจกรรมการเรียนรู้	210
ตอนที่ 2.1 ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก	210
ตอนที่ 2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก	214
- การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึก และพฤติกรรมเด็ก	214
- การใช้คำถาม	216
- การชมเชยให้กำลังใจ	221
ตอนที่ 2.3 การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก	225
- ความหมายของการจัดกิจกรรมในวงกลม	225
- การจัดที่นั่งเด็ก	225
- ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	227
- การเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บ)	227
- การจัดกิจกรรมแบบสนทนาและอภิปราย	230
- การจัดกิจกรรม การเล่านิทาน	235
- การจัดกิจกรรมปฏิบัติการทดลอง	241
- ข้อสอบหลังศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง	247
- เอกสารอ้างอิง	

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีลักษณะเป็นหน่วยการเรียนรู้สำเร็จรูป เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ส่วนคือ แนวคิด วัตถุประสงค์ ความรู้พื้นฐานกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลก่อนและหลังเรียน ซึ่งชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีจำนวน 2 เล่ม มีเนื้อหา ดังนี้

เล่ม 1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีเนื้อหา ดังนี้

- 1.1 การนิเทศทางไกล
- 1.2 ธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.3 ลักษณะของครูที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.4 บทบาทหน้าที่ของครูระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.5 การพัฒนาตนเองของครูระดับก่อนประถมศึกษา

เล่ม 2 การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กมีเนื้อหา ดังนี้

- 2.1 ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก
- 2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
 - 2.2.1 การยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก
 - 2.2.2 การใช้คำถาม
 - 2.2.4 การชมเชยให้กำลังใจ
- 2.3 วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก
 - 2.3.1 การสนทนาและอภิปราย
 - 2.3.2 การเล่านิทาน
 - 2.3.3 การปฏิบัติการทดลอง

การศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ท่าน
ศึกษาได้อย่างอิสระตามเวลาที่ท่านมี
โดยมีแนวทางการศึกษาดังนี้

1. ไปรอ่านซ้ำซ้ำ	พิจารณาถ่วงถึ
จนเข้าใจดี	เป็นที่มั่นใจ
2. แนวคิด จุดประสงค์	จงจดจำไว้
ท่านแบบทดสอบ	ตอบถูกเท่าไร
คุณเลยได้	ขอให้ตรวจทาน

3. แล้วศึกษาดู	ความรู้พื้นฐาน
เนื้อหาต้องอ่าน	จนท่านซึ่งดี
4. ทักษะกรรม	ตามทำยบพมิ
บททวนอีกที่	มีมีไขว้เขว

5. นำสิ่งใหม่ใหม่	ที่ได้ทุ่มเท
ใช้ไม่จาเจ	เต็มที่วิชา
6. ศึกษาเสร็จสรรพ	ท้ายฉบับมีว่า
ทดสอบอีกครว	ว่าเพิ่มมากเท่าไร

7. ถ้าท่านศึกษา	มาด้วยตั้งใจ
รับรองว่าได้	สิ่งใหม่คุ้มค่า
8. แล้วนำไปใช้	เด็กไทยพัฒนา
นี่คือคุณค่า	ครูน่าภูมิใจ

การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครู มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก

เนื้อหา

ตอนที่ 2.1 ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก

ตอนที่ 2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ในด้าน

- การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็ก
- การใช้คำถาม
- การชมเชยและให้กำลังใจ

ตอนที่ 2.3 วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก

- การสนทนาและอภิปราย
- การเล่านิทาน
- การปฏิบัติการทดลอง

แนวคิด

๑พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทาง มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กมาก

๑พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูควรปฏิบัติต่อเด็ก คือ การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็ก การใช้คำถาม และการชมเชยให้กำลังใจ

๑การจัดกิจกรรมในวงกลม เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการสอน ซึ่งมีวิธีการจัดได้หลายวิธี และถ้าครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วย ก็จะส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เมื่อท่านศึกษาชุดฝึกอบรมเล่มนี้จบแล้ว ท่านจะสามารถ

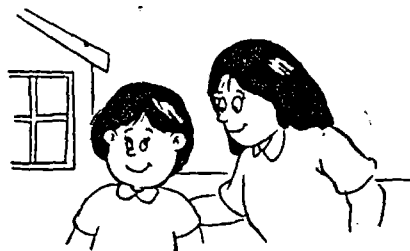
1. อธิบายถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก
2. บอกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูควรปฏิบัติต่อเด็กได้
3. บอกความหมาย ประโยชน์ วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมแบบสนทนา อภิปราย การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลองได้ และใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมในวงกลมได้อย่างเหมาะสม

ความรู้พื้นฐาน

๑พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทางในขณะที่จัดกิจกรรม มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถ้าครูมีพฤติกรรมที่เป็นไปในทางบวกก็จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปตามศักยภาพของเด็ก แต่ถ้าเป็นไปในทางลบก็จะเป็นการสะกิดกั้นการเรียนรู้ของเด็กได้

๑พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูแสดงต่อในเด็กในด้าน การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็ก การใช้คำถาม การชมเชยให้กำลังใจ ถ้าครูปฏิบัติอย่างเหมาะสมก็จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑การจัดกิจกรรมในวงกลม มีวิธีการจัดกิจกรรมได้หลายวิธี เช่น การสนทนาและอภิปราย การเล่านิทาน การสาธิต การปฏิบัติการทดลอง ฯลฯ และถ้าครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กในขณะที่จัดกิจกรรมแล้ว ก็จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ คืบคลานขึ้น

แบบทดสอบก่อนศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

- คำชี้แจง** 1. ให้ท่านเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกใช้เวลา 8 นาที
2. ตรวจให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน จากเฉลยหน้า 250

1. ข้อใดถือว่าเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูแสดงต่อเด็ก ก. ใช้วาจา ข. ใช้ท่าทาง ค. ใช้ความรู้สึก ง. ใช้วาจาและท่าทาง 2. ถ้าครูให้ความสนใจและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก เด็กจะมีพฤติกรรมแบบใด ก. รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ข. รู้สึกอบอุ่นไว้วางใจ ค. รู้สึกมีความภาคภูมิใจ ง. รู้สึกมีความเชื่อมั่นในตนเอง 3. เด็กจะมีพฤติกรรมแบบใด ถ้าครูวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของเด็กอยู่เสมอ ๆ ก. ไม่กล้าแสดงออก ข. ขาดความภาคภูมิใจ ค. ก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น ง. มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง	4. ถ้าพบว่าเด็กทำงานบกพร่อง ครูควรทำอย่างไร ก. ทำโทษ แล้วแนะแนวทางในการแก้ไข ข. ตาหนิ เพื่อให้ละอายจะได้ไม่ทำอีก ค. ให้กำลังใจ แล้วชักชวนให้ปรับปรุงงานใหม่ ง. ชมเชยเพื่อนที่ทำได้ดีให้ฟัง แล้วให้แก้ไขปรับปรุงใหม่ 5. การใช้คำถาม เหมาะที่จะใช้ในส่วนตอนใดของการสอน ก. ชื่นนำเข้าสู่บทเรียน ข. ชื่นำเนิการสอน ค. ชื่นสรุปผลการสอน ง. ใช้ได้ทุกขั้นตอนการสอน 6. "ถ้าคนเราตัวโตเท่ายักษ์จะเกิดอะไรขึ้น" เป็นคำถามประเภทใด ก. ให้สังเกต ข. ให้คาดคะเน ค. ให้จินตนาการ ง. ให้ตอบได้หลายคำตอบ

7. ข้อใดเป็นคำถามนำไปสู่การสังเกต ก. ถ้าคนมีปีกจะเกิดอะไรขึ้น ข. ในภาพนี้มีอะไรเหมือนกันบ้าง ค. น้องจันไม่มาโรงเรียนเพราะอะไร ง. ถ้าลมพัดแรง ๆ ผ้าที่ตากไว้จะเป็นอย่างไร 8. "วันนี้เด็ก ๆ วาดภาพได้สวยงามทุกคน ครูจะนำภาพติดไว้ที่กระดานทั้งหมดเลย" คำกล่าวนี้เป็น การชมเชยให้กำลังใจ แบบใด ก. วาจา ข. ท่าทาง ค. สัญลักษณ์ ง. นำเสนอผลงาน 9. การชมเชย ให้กำลังใจเด็กควรกระทำเมื่อใด ก. เมื่อเสร็จสิ้นบทเรียนทุกครั้ง ข. ไม่ควรกำหนดเวลาไว้แน่นอน ค. เมื่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เสร็จสิ้นลง ง. เมื่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้นหลาย ๆ ครั้ง	10. การจัดกิจกรรมแบบสนทนาและอภิปราย ช่วยส่งผลให้เด็กเกิดพฤติกรรมแบบใด ก. มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก ข. มีจินตนาการจากเรื่องราวที่ได้คิดและฟัง ค. มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ง. มีทักษะในการเปรียบเทียบและจำแนก 11. ข้อสำคัญที่สุดของการจัดกิจกรรมแบบสนทนาและอภิปรายคืออะไร ก. เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ข. เด็กรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ค. เด็กรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ง. เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางจากหมู่คณะ 12. ข้อใดไม่ใช่การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง ก. เด็ก หันผัก ข. เด็กปลูกต้นไม้ในกระถาง ค. เด็กดูการสาธิตการกรองน้ำ ง. เด็กดมกลิ่นเปลือกส้ม เปลือกมะนาว
---	--

13. การจัดกิจกรรมปฏิบัติการทดลอง ควร
เน้นเด็กในด้านใด

- ก. ทักษะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง
- ข. ทักษะในหลาย ๆ ด้าน
- ค. ทักษะการใช้เครื่องมือ
- ง. ทักษะการสังเกต

14. นิทานที่ครูควรนำมาเล่าให้เด็กระดับก่อน
ประถมศึกษาฟัง ควรมีลักษณะตามข้อใด

- ก. สนุกสนานปนโศกเศร้า
- ข. เนื้อเรื่องไม่ยาวจนเกินไป
- ค. ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์หลาย ๆ

ชนิด

- ง. ชื่อตัวละครควรตั้งให้แปลก ๆ เด็ก
จะได้จำได้

15. ในการเล่านิทานแต่ละครั้ง มีช่วงที่
เหมาะสมกับการใช้คำถามมากที่สุด คือ
ช่วงใด

- ก. ก่อนการเล่านิทาน
- ข. ขณะที่เล่านิทาน
- ค. เมื่อเล่านิทานจบ
- ง. ช่วงเวลาใดก็ได้

0 คะแนนเต็ม 15 คะแนน

0 ทำได้ คะแนน

กิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 2.1 ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทางในขณะการเรียนการสอน รวมทั้งพฤติกรรมที่เด็กแสดงตอบสนองครูด้วย

พฤติกรรมครู ได้แก่ พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทางวาจาและท่าทาง เช่น การบรรยาย ออกคำสั่ง การชมเชย การใช้คำถาม การใช้สายตา การพยักหน้า การยิ้ม การสัมผัส ฯลฯ

พฤติกรรมเด็ก หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทางในการตอบสนองอันเนื่องมาจากพฤติกรรมของครู เช่น การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น การยิ้มหัวเราะ การนั่งเฉย ฯลฯ

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมีอิทธิพลกับการเรียนรู้ของเด็กเพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในขณะที่ทำการเรียนการสอน ทั้งทางวาจาและท่าทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม พฤติกรรมที่ครูแสดงออกถ้าเป็นไปในทางบวก ก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก แต่ถ้าเป็นไปในทางลบ ก็จะเป็นการสะกิดกั้นการเรียนรู้ของเด็กหรือพฤติกรรมที่ตอบสนองก็จะเป็นไปในทางลบได้เช่นกัน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูแสดงออกในด้าน การยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นและนำความคิดเห็นมาใช้ การยกย่องชมเชย การใช้คำถามอย่างเหมาะสม จะทำให้เด็กกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดผลสำเร็จในการเรียนสูงกว่าครู ที่แสดงพฤติกรรมในด้าน การบรรยาย การออกคำสั่ง การวิจารณ์ การตำหนิ ทำโทษ เด็ก

ถ้าครูมีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย เด็กจะมีพฤติกรรม การเคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะการเป็นผู้นำ การริเริ่มสร้างสรรค์ และการรับผิดชอบ แต่ถ้าครูมีพฤติกรรมแบบปล่อยปละละเลย หรือแบบอัตตาธิปไตย เด็กจะมีพฤติกรรม ขาดการริเริ่ม ขาดความรับผิดชอบ และไม่มีลักษณะการเป็นผู้นำ ลองดูตัวอย่างในหน้าต่อไปซิค่ะ

พฤติกรรมครู	พฤติกรรมเด็ก
0 การบรรยาย ออกคำสั่ง อธิบาย 0 การวิพากษ์วิจารณ์ ข่มขู่ ทำโทษ 0 การตำหนิ แสดงความจงเกลียดจงชัง	0 ตอบคำถามแบบจำกัตอบ 0 มีความก้าวร้าว กล่าวโทษตนเองและผู้อื่นจะตอบด้วยความไม่เต็มใจ 0 เจอขอร้องการแก้ปัญหา ก้าวร้าวเป็นปฏิปักษ์กับเด็กอื่น

แต่ถ้าครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก จะมีผลดังนี้

พฤติกรรมครู	พฤติกรรมเด็ก
0 ให้เด็กมีอิสระในการแสดงออก 0 ยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก 0 การใช้คำถามแบบปลายเปิดให้โอกาสเด็กซักถาม 0 การชมเชยให้กำลังใจ	0 กล้าแสดงออก มีความริเริ่มสร้างสรรค์ 0 มีความอบอุ่นไว้วางใจ กล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น 0 มีความคิดริเริ่ม กล้าแสดงออก 0 มีความภาคภูมิใจเชื่อมั่นในตนเอง

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ

ท่านลองจับคู่ข้อความข้างล่าง
นี้ซิคะ ว่าเลขใดจะคู่กับปัญหานั้นตัวใด

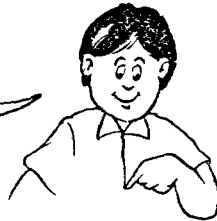
1. พฤติกรรมปฏิเสธสัมผัส	... ก. เด็กจะก้าวร้าว ไม่ปฏิบัติตาม
2. ครูใช้คำถามในหลาย ๆ แบบ	... ข. ทางวาจาและท่าทาง
3. การทำโทษ ข่มขู่เด็ก	... ค. ตอบคำถามตามที่ครูต้องการ
4. การยอมรับความรู้สึกรของเด็ก	... ง. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. การบรรยาย ออกคำสั่ง	... จ. มีความอบอุ่นไว้วางใจ
6. การชมเชยให้กำลังใจ	... ฉ. มีความมั่นใจในตนเอง
7. ให้เด็กได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น	... ช. กล้าแสดงออก

เฉลย 1 ข, 2 ง, 3 ก, 4 จ, 5 ค, 6 ฉ, 7 จ

ตอนที่ 2.2 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

- การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึก และพฤติกรรมของเด็ก
- การใช้คำถาม
- การชมเชยให้กำลังใจ

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
ทั้งทางวาจาและท่าทาง จะมีผลต่อพฤติกรรม
ของเด็ก ดังนี้

การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึก และพฤติกรรมของเด็ก

พฤติกรรมครู	พฤติกรรมเด็ก
0 การยอมรับความรู้สึกของเด็กด้วยวาจา และท่าทาง ในลักษณะเห็นอกเห็นใจ ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น สบายใจ	0 การตำหนิเด็ก ทำให้เด็กเกิดความกังวลใจและมีพฤติกรรมที่ต่อต้านอีกด้วย
0 การให้ความสนใจเด็กอย่างทั่วถึง และยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ช่วยให้เด็กรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า	0 การไม่สนใจและละเลยปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก ทำให้เด็กคิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นถูกต้อง ทั้ง ๆ ที่เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง
0 การยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็กและนามาปฏิบัติ ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจตนเองและกล้าที่จะแสดงออก	0 การวิพากษ์วิจารณ์บ่อยของเด็ก ทำให้เด็กขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก และเป็นผลเสียต่อความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
0 การทำงานของเด็กเมื่อมีข้อบกพร่อง ควรให้กำลังใจเด็ก แล้วชักชวนให้ปรับปรุงงานใหม่	0 การออกคำสั่ง หรือทำโทษเด็กโดยไม่บอกเหตุผล ทำให้เด็กไม่สนใจที่จะปฏิบัติตาม เพราะเด็กไม่รู้ว่าตนทำอะไรผิด

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

ลองเติมคำในช่องว่างดูสิครับ
จะรู้ว่าเราเข้าใจเรื่องภูมิสัมพันธ์
หรือยัง

1. การให้ความสนใจและรับฟังความคิดของเด็ก เด็กจะ
2. การวิพากษ์วิจารณ์เด็ก เด็กจะ
3. เด็กจะต่อต้านและไม่ยอมปฏิบัติตาม ถ้าครู
4. เด็กจะไม่รู้ว่าสิ่งที่ตนทำผิด หรือถูก ถ้าครู
5. ถ้าพบข้อบกพร่องของเด็ก ครูควร

การใช้คำถาม

คำถามมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะคำถามช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดและการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อเด็กได้ฝึกการคิดบ่อย ๆ ด้วยคำถามที่หลากหลายและเหมาะสม ดังนั้น ในการใช้คำถามครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะใช้คำถามให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากน้อยเพียงใด

- ๐ ใช้สร้างความสนใจของเด็กและทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้ว
- ๐ ใช้กระตุ้นให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นการเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่และขยายความคิดของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- ๐ ใช้ควบคุมชั้นเรียนให้สงบ และสรุปเรื่องราว รวมทั้งการวัดผลประเมินผลเด็ก

คำถามที่ครูควรใช้กับเด็ก
ระดับก่อนประถมศึกษา
ควรมีลักษณะดังนี้

คำถามให้เด็กจินตนาการ เป็นคำถามที่ไม่ต้องให้เด็ก

กระทำจริง เด็กจะใช้ความคิด
อย่างไรก็ได้ และไม่คำนึงถึง
ความถูกต้องเสมอไป เช่น

0 อะไรจะเกิดขึ้น ถ้าคนมี 4 ขา

0 ถ้าต้นไม้ทุกต้นไม่มีใบ โลกเรา
จะเป็นอย่างไร

0 อะไรจะเกิดขึ้นถ้าสัตว์ทุกตัว
มีพิษ

0 ถ้าคนเรามีหน้าตาเหมือนกัน
หมดจะเป็นอย่างไร

คำถามให้เด็กสังเกต คือการให้เด็กได้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ

ตา หู ลิ้น จมูก และผิวหนัง เป็นข้อมูล
ในการตอบคำถาม ซึ่งอาจใช้วิธีการ
ต่าง ๆ เช่น ให้ปิดตาฟังเสียง ให้คลำ
ให้ชิม ฯลฯ เช่น

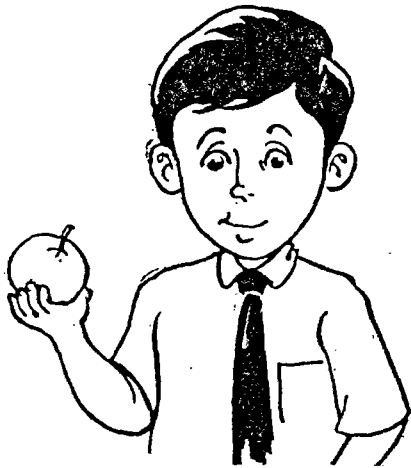
0 ลองคลำของในถุงนี้ว่าเป็นอะไร

0 ภาพสองภาพนี้มีอะไรที่เหมือนกันบ้าง

0 ลองทายซิว่า เสียงที่ได้ยินเป็นเสียง
อะไร

คำถามที่ตอบได้หลายคำตอบ เป็นคำถามที่เด็กสามารถตอบ

ได้หลายคำตอบ ตามความคิด

และประสบการณ์เดิม จะให้

เด็กคิดได้อย่างเสรี เช่น

0 กลัวย่น้ำว่า ทำเป็นอาหาร

อะไรได้บ้าง

0 น้ำในแม่น้ำเน่าเหม็น

เพราะอะไร

0 ทำอย่างไรห้องเรียนจึง

สะอาด

คำถามให้คาดคะเน

คำถามลักษณะนี้จะทำให้เด็กสนุกตื่นเต้น
กับคำตอบของตน ยอมรับฟังความคิดเห็น
ของผู้อื่นและมีความคิดริเริ่มอีกด้วย ครูจะ
ไม่สะกิดกันความคิดของเด็ก แม้ว่า

บางคำตอบจะเป็นไปไม่ได้ก็ตาม เช่น

0 หนูวิ ไม่มาโรงเรียนเพราะเหตุใด

0 จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าเด็ก ๆ ไปวิ่งเล่น

บนถนน

0 ถ้าดอกไม้ทุกชนิดมีพิษ เราจะทำอย่างไร

คำถามให้เด็กคิดหา

วิธีมาทดแทน

เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้เด็กคิดหาวิธีอื่น

มาทดแทนกับสิ่งเดิมได้ เป็นการส่งเสริม

การคิดของเด็ก เช่น

0 ถ้าไม่ใช่ไฟมทำกระทง เขาจะใช้อะไร

แทนได้บ้าง

0 ถ้าไม่มีดอกไม้สดสำหรับไหว้ครู เด็ก ๆ

จะใช้อะไรทดแทนดอกไม้สดได้บ้าง

0 อะไรใช้กันแดดแทนหมวกได้บ้าง

ในการใช้คำถามเด็กระดับ
ก่อนประถมศึกษา ครูควรคำนึงถึง
เรื่องต่อไปนี้

1. พูดเสียงดังชัดเจน จะช่วยให้เด็กเข้าใจคำถามดียิ่งขึ้น
2. ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยเด็กจะช่วยให้เด็กเข้าใจง่าย
3. คำถามควรมีประเด็นเดียว ช่วยให้เด็กเห็นขอบเขตที่จะตอบได้ชัดเจน
4. เมื่อถามคำถามแล้ว ควรเว้นระยะเวลาระยะหนึ่ง เพื่อให้เด็กได้คิดหาคำตอบ
5. ให้เด็กตอบด้วยความสมัครใจ จะช่วยลดความกังวลใจของเด็กที่คิดช้า
6. ให้ตอบทีละคน เพื่อให้เด็กทุกคนได้ฝึกการคิด และเป็นการประเมินผลด้วย
7. ถ้าเด็กไม่ตอบ ควรใช้คำถามใหม่ที่ย่าง ๆ แล้วค่อยนำไปสู่คำถามที่ยากขึ้น
8. ควรชมเชยให้กำลังใจเด็ก เมื่อเด็กตอบถูก
9. เมื่อเด็กตอบผิด ไม่ทำให้เด็กอายโดยการตำหนิ ท้าโทษ
10. ให้เด็กถาม - ตอบ กันเองบ้าง เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและฝึกการคิดของเด็ก

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ

คุณครูลองตั้งคำถามประเภทละ
3 คำถาม นะคะ ใช้เนื้อหาใน
หน่วยใดก็ได้ค่ะ...

1. คำถามจินตนาการ

.....

.....

2. คำถามให้เกิดการสังเกต

.....

.....

3. คำถามที่ตอบได้หลายคำตอบ

.....

.....

4. คำถามที่หาวิธีอื่นมาทดแทน

.....

.....

5. คำถามที่คาดคะเน

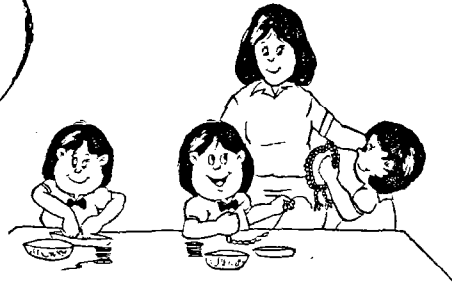
.....

.....

เฉลย แนวตอบอยู่หน้า 217 - 218

การชมเชย และให้กำลังใจ

การชมเชยและให้กำลังใจที่เหมาะสม มีผลต่อ
การเรียนรู้และความสนใจของเด็กซึ่งครู
สามารถทำได้ ดังนี้

การใช้วาจา

เช่น ดีมาก เก่งมาก น่าสนใจดี
และครูต้องมีความตั้งใจและจริงจัง
ในการพูดและไม่พูดชมเชยเกิน
ความเป็นจริง

Handwritten signature

ใช้ท่าทาง

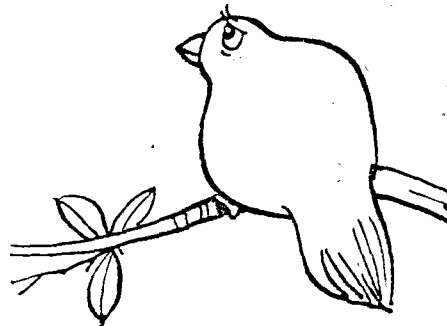
เช่น การตั้งใจฟัง การพยักหน้า ยิ้ม ประทับมือ
ใช้สายตา การสัมผัส เป็นต้น กรณีนี้ใช้ได้
เมื่อนักเรียนตอบคำถาม ถามคำตอบ แสดง
ความคิดเห็น หรือทำงานเสร็จ

Handwritten signature

การนำผลงานมาแสดง

เมื่อเด็กทำผลงานต่าง ๆ เสร็จแล้วก็นำผลงาน
ของเด็กทุกคนมาแสดง เช่น นำภาพวาด
สิ่งที่เด็กประดิษฐ์ หรือการปั้นดินน้ำมัน ฯลฯ
มาแสดงไว้ที่กระดานหรือที่ที่ครูจัดไว้ เด็กก็จะ
เกิดความภาคภูมิใจ

Handwritten signature

ตัวอย่าง การชมเชยให้กำลังใจเด็ก

ครูชมเชยเด็กเมื่อเด็กตอบคำถาม เช่น เก่งมากค่ะ

เป็นคำตอบที่น่าสนใจดี

เด็ก ๆ มีเหตุผลดีกันทุกคนเลยคะ

ครูชมเชยเด็กเมื่อเด็กถามคำถาม เช่น

เป็นคำถามที่ดีมากคะ เพื่อน ๆ ลองช่วยกัน

ตอบซิว่า เพราะอะไร

คำถามนี้น่าสนใจมาก

ครูชมเชยให้กำลังใจเด็กเมื่อเด็กทำกิจกรรมถูกต้อง เช่น

หนูต่อรูปได้เร็วกว่าเมื่อวานนี้อีก เก่งมากคะ

วันนี้หนูเล่นเกมการศึกษาได้ตั้งสามเกม โตขึ้นหนูต้องเก่งแน่นอนเลยคะ

ครูชมเชยด้วยท่าทาง เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จ เช่น

ครูปรบมือและชักชวนเพื่อน ๆ ปรบมือให้

ครูพยักหน้า ยิ้มแสดงความพอใจ

การนำเสนอผลงาน เช่น

วันนี้เด็กทุกคนปั้นดินเหนียวได้สวยงามทุกคน ครูจะนำมาตั้งโชว์ไว้ที่โต๊ะนี้

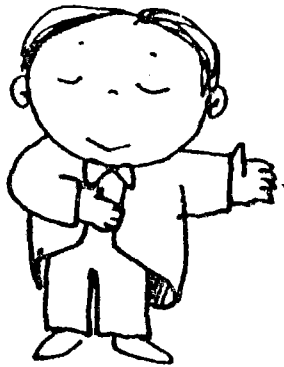
แล้วเราจะชมเชย ให้กำลังใจเด็ก
ตอนไหนดีล่ะคะ

ก็ใช้ตอนที่เด็กมีพฤติกรรมที่
พึงประสงค์เกิดขึ้น และไม่ควร
ชมเชยซ้ำ ๆ หรือห่างเกินไป

กิจกรรมส่งเสริมความรู้
ความเข้าใจ

ถ้าเกิดกรณีดังต่อไปนี้ ท่านจะ
ชมเชยให้กำลังใจเด็กอย่างไร

- ก. เด็กตอบคำถามถูกต้อง
- ข. เด็กถามคำถามครู
- ค. เด็กต่อภาพเสร็จ
- ง. เด็กร้องเพลงจบ
- จ. เด็กวาดภาพมาส่งครู
- ฉ. เด็กกลุ่มใดเก็บของเล่น
เรียบร้อยดีมาก

ตอนที่ 2.3 วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก

การจัดกิจกรรมในวงกลม
หมายถึงอะไร

การจัดกิจกรรมในวงกลม หมายถึง กิจกรรมที่ครูดำเนินการให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการสอน ซึ่งในการจัดกิจกรรมนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึง การจัดที่นั่งของเด็กวิธีการจัดกิจกรรม การเตรียมเด็กให้สงบ (เก็บเด็ก) รวมทั้งระยะเวลา ความสนใจของเด็กจึงจะทำให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น เด็กเกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะได้ดียิ่งขึ้น

การจัดที่นั่งของเด็ก

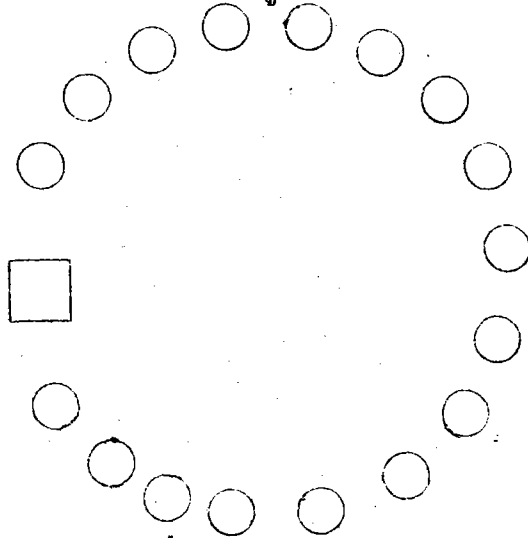
การจัดที่นั่งของเด็กที่เราพบกันมากคือ การจัดที่นั่งเป็นแถว ๆ หันหน้าเข้าหากระดานดำ หรือจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม ๆ เด็กบางคนต้องนั่งหันหลังให้ครู แต่ถ้าเราให้เด็กนั่งตามความสมัครใจโดยไม่ใช้โต๊ะ เก้าอี้แล้ว จะเห็นว่าเด็กจะมานั่งออกกันที่ด้านหลังของครู เพราะเด็กต้องการใกล้ชิดครู มีความสนใจที่จะทำกิจกรรม เด็กบางส่วนที่นั่งด้านหลังก็จะไม่สนใจในกิจกรรม อาจจะเพราะมองไม่เห็นครู หรือทำกิจกรรมไม่ถนัด จึงหมดความสนใจและจะชวนเพื่อนเล่นหรือแหย่เพื่อน ทำให้การควบคุมชั้นเรียนทำได้ยากขึ้น และกิจกรรมก็ดำเนินการไปอย่างไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

ดังนั้น การจัดที่นั่งของเด็กจึงมีความสำคัญ จึงมักจัดที่นั่งเป็นรูปวงกลมซึ่งจะนั่งบนพื้นหรือบนเก้าอี้ก็ได้ แต่ถ้านั่งกับพื้น ครูก็ควรนั่งกับพื้นด้วย เพื่อให้ใบหน้าของครูหรือสื่ออุปกรณ์ที่จะแสดงให้เด็กดูอยู่ระดับเดียวกับสายตาของเด็ก

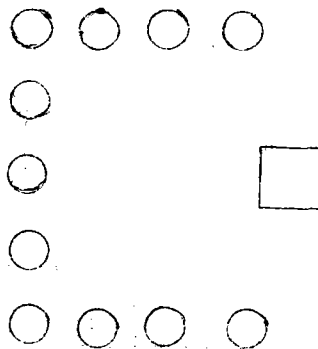
ดังนั้นการจัดที่นั่งของเด็ก
จึงควรจัดดังนี้

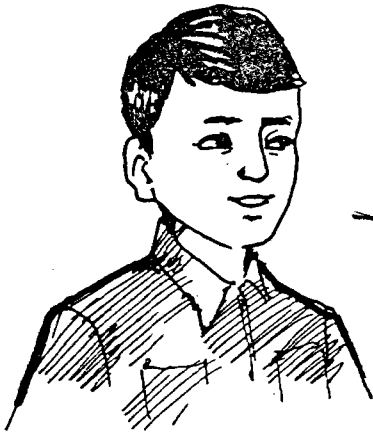

1. จัดเป็นรูปวงกลมหรือวงรี ถ้าครูจัดกิจกรรมแบบ
สนทนากับเด็ก โดยที่ครูไม่ได้ใช้สื่อ อุปกรณ์ที่จะให้เด็กดู การจัดที่นั่งก็อาจจัดเป็นรูปวงกลม
หรือวงรี โดยที่ครูนั่งเป็นส่วนหนึ่งของวงกลมด้วย ดังรูป

2. จัดเป็นรูปครึ่งวงกลมหรือรูปเกือกม้า
ถ้าครูจัดกิจกรรมโดยที่ต้องใช้สื่อ อุปกรณ์แสดงให้เด็กดู ถ้าจัดเป็นรูปวงกลมเด็กที่นั่งใกล้ ๆ
ครูจะมองเห็นได้ไม่ถนัด การจัดที่นั่งก็ควรจัดเป็นรูปครึ่งวงกลมหรือรูปเกือกม้า ดังรูป

การจัดที่นั่งของเด็กในลักษณะที่
กล่าวมานี้ จะมีประโยชน์ คือ...

1. เด็กได้ใกล้ชิดครูจะเกิดความอบอุ่นสบายใจ ทำให้มีความสนใจที่จะร่วมกิจกรรม
2. ครูวาดสายตาเด็กได้อย่างทั่วถึง ถ้าเด็กชนหรือเหยียบเพื่อน ก็สามารถทำ
เด็กให้สงบ (เก็บเด็ก) ได้ กิจกรรมก็สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น
3. เด็กนั่งไม่บังกัน เด็กสามารถมองเห็นครูและสื่ออุปกรณ์ ได้อย่างชัดเจน เด็ก
สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสะดวก ช่วยให้เด็กมีความสนใจในกิจกรรมยาวนานขึ้น

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

ตามธรรมชาติของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จะมีระยะเวลาความสนใจประมาณ
15 - 20 นาที ดังนั้นการจัดกิจกรรมในวงกลมแต่ละครั้งจึงไม่ควรใช้เวลานานเกิน
20 นาที เพราะจะทำให้เด็กไม่มีความสนใจในการทำกิจกรรมอีกต่อไป

การเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก)

การเตรียมเด็กให้สงบ หรือการเก็บเด็ก หมายถึง การทำให้เด็กให้สงบลงโดยการดึง
ความสนใจของเด็กในขณะที่กำลังคุยหรือเล่นกันอย่างไม่เป็นระเบียบมาสู่กิจกรรมที่ครู
ต้องการ โดยทั่วไปครูมักจะใช้วิธีตะโกน ใช้ไม้พาดกับโต๊ะ เพื่อให้เด็กเงยหรือ
เลิกเล่นชน ซึ่งวิธีการเหล่านี้ทำให้ครูเหนื่อย เสียอารมณ์และเด็กอาจจะตกใจกลัวได้
ดังนั้นเราจึงควรใช้วิธีอื่นที่ครูไม่เหนื่อยและเด็กจะสงบลง ด้วยความสนุกสนาน โดยการให้
เด็กทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เด็กหันมาสนใจแล้วสงบลง ครูก็จะสามารถจัดกิจกรรม
ต่อไปได้อย่างราบรื่น

กิจกรรมที่ใช้เตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก) ควรใช้กิจกรรมดังนี้

1. การใช้ท่าทาง ครูจะต้องตกลงกับเด็กก่อนว่า ถ้าเห็นครูท่าแล้วต้องทำตามครู ครูจะต้องมีสีหน้าที่สงบเพื่อที่จะช่วยให้เด็กสงบลงด้วย เช่น

1.1 ตบมือ 3 ครั้ง พร้อมกับนับตามเบา ๆ ว่า 1 2 3 ครูจะทำซ้ำ ๆ ไปจนกว่าเด็กจะสงบลง

1.2 ท่าท่าหลายอย่างเรียงตามลำดับ เพื่อให้เด็กหันมาสนใจระมัดระวังต่อการทำกิจกรรมตามขั้นตอนไปเรื่อย ๆ จนกว่าเด็กจะสงบ เช่น

เอามือแตะบ่า 3 ครั้ง พร้อมกับนับ 1 2 3 เบา ๆ

เอามือแตะศรีษะ 3 ครั้ง พร้อมกับนับ 1 2 3 เบา ๆ

เอามือแตะเข่า 3 ครั้ง พร้อมกับนับ 1 2 3 เบา ๆ

2. การใช้เพลง หรือคำคล้องจอง ครูจะใช้เพลงหรือคำคล้องจองมาร้องหรือมาท่อง เพื่อให้เด็กหันมาสนใจ หลังร้องตาม ซึ่งควรจะเป็นเพลงหรือคำคล้องจองที่สนุกสนานและสามารถทำท่าทางประกอบได้ เช่น

เพลงลูกสัตว์

ลูกแมวกระโดดขึ้นลง

ลูกนกไฟผกขึ้นลง

ลูกเป็ดมักเดินไม่ตรง

ลูกไก่ยืนงง เดินวนไปมา

คำคล้องจอง นกกระเจีบนกกระจอก

นกกระเจีบบินไป จิบ จิบ จิบ

มือขวาชูไว้ระดับหน้า ใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้ทำ

ปากนกร้องแล้วเคลื่อนไปทางซ้าย

นกกระจอกบินมา จ๊อก จ๊อก จ๊อก

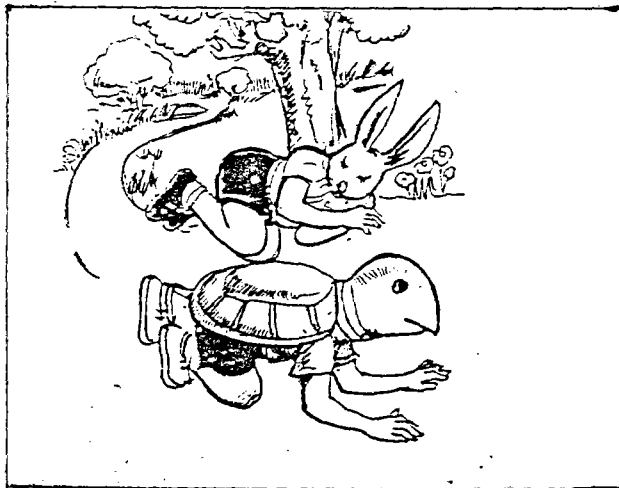
มือซ้ายชูไว้ระดับหน้า ใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้

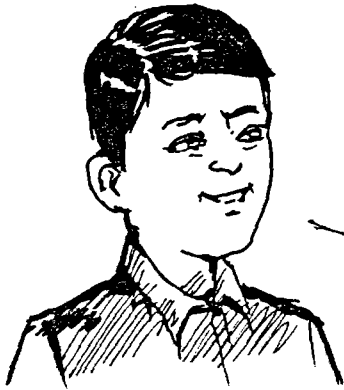
ทำปากนกร้อง แล้วเคลื่อนไปทางขวา

ครูพูดและท่าท่า แล้วให้เด็กทำตาม โดยพูดสลับกันและเบาลงเรื่อย ๆ จนหมดเสียงแล้วก็บอกว่า นกเข้ารังเด็กก็จะค่อย ๆ สงบลง

วิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม

การจัดกิจกรรมในวงกลมมีวิธีการจัดได้หลายวิธี เช่น การสนทนา และอภิปราย การเล่านิทาน การปฏิบัติการทดลอง การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การเล่นเกม เป็นต้น แต่ในการจัดกิจกรรมของครูควรจัดกิจกรรมที่เด็กสนใจ และใช้วิธีการจัดหลาย ๆ วิธี เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ได้อย่างหลากหลายยิ่งขึ้น

สำหรับในชุดฝึกอบรมเล่มนี้
จะกล่าวถึงวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม
3 วิธีคือ การสนทนาและอภิปราย
การเล่านิทาน และการปฏิบัติการทดลอง
ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การสนทนาและอภิปราย

การสนทนา หมายถึง กิจกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
ระหว่างเด็กกับเด็ก ครูกับเด็ก โดยการให้เด็กทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง
มีการพิจารณาด้วยเหตุผล

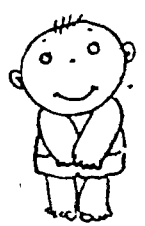
ประโยชน์ของการจัดกิจกรรม

แบบการสนทนาและอภิปราย

1. ส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น
2. ส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด และมีเหตุผล
4. ส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง
5. ส่งเสริมการพูด การฟังของเด็ก
6. ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากหมู่คณะ
7. เป็นการขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมแบบสนทนาและอภิปราย
มีขั้นตอนการจัดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตกลงหัวข้อหรือขอบเขตของเรื่องที่จะสนทนาและ
อภิปรายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และรวบรวมข้อมูล โดยที่
ทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 3 การสรุป โดยที่เด็กทุกคนเห็นด้วยกับข้อสรุปด้วย
เหตุผล

(ตัวอย่าง)

การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมี
ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กในลักษณะ
การสนทนาและอภิปราย

หน่วย

ไม้ดอก ไม้ประดับ

เนื้อหา

1. ชื่อ สี รูปร่างลักษณะของดอกไม้
2. รู้ค่า จำนวน 8

จุดประสงค์

1. ร่วมสนทนากับครู และเพื่อน ๆ เกี่ยวกับ ชื่อ สี ของดอกไม้ได้
2. จัดแบ่งดอกไม้ได้ตามความคิดเห็นของตนเอง
3. เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้

กิจกรรม

1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง "ดอกไม้แดนไพร" และทำท่าประกอบ
2. ครูและเด็กสนทนา ถึงชื่อ สี ของดอกไม้ ที่เด็กเคยพบเห็น
3. ครูดำเนินการให้เด็กสนทนาและอภิปรายเพื่อกำหนดหัวข้อหรือขอบเขตในการจัดแบ่งดอกไม้ เช่น แบ่งตามสี กลิ่น ขนาด รูปร่าง ลักษณะ ฯลฯ
4. แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ช่วยกันจัดดอกไม้เป็นภา ๆ ละ 8 ดอก ตามความคิดเห็นของกลุ่มแล้ว เสนอผลงาน โดยให้เหตุผลในการจัดแบ่งดอกไม้และให้เด็กอภิปรายซักถาม

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กพฤติกรรมของครู

ด้านการยอมรับความรู้สึก

ความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก

- แสดงความสนใจฟัง เมื่อเด็กพูดถามและตอบคำถาม เช่น ตอบคำถามของเด็กทุกคำถาม

ด้านการใช้คำถาม

- ถามให้เด็กเกิดจินตนาการ เช่น ถ้าโลกนี้ไม่มีดอกไม้เลยจะเป็นอย่างไร
- ถามให้ตอบได้หลายคำตอบ เช่น ดอกไม้มีสีอะไรบ้าง
- ถามให้เด็กเกิดการสังเกต เช่น ใบของดอกไม้มีลักษณะอย่างไรบ้าง
- ถามให้เด็กเกิดการคาดคะเน เช่น ดอกไม้ในกองนี้มีกี่ดอก
- ถามให้เด็กหาวิธีการทดแทน เช่น ถ้าเราไม่แบ่งดอกไม้ตามสีของดอกไม้ เราจะแบ่งได้ด้วยวิธีใด

5. เด็กและครูร่วมกันสรุป ชื่อ สี กลิ่น
รูปร่างลักษณะของดอกไม้

ด้านการชมเชย ให้กำลังใจ

ชมเชยด้วยวาจา เช่น จัดได้สวยงาม

- ชมเชยด้วยท่าทาง เช่น พยักหน้า
ยิ้ม กระตุ้นให้เด็กพูด ถาม

ตอบคำถาม และร่วมกิจกรรม

- กระตุ้นให้เด็กพูด ถาม ตอบคำถาม

และร่วมกิจกรรม อย่างทั่วถึง เช่น

น้องจัน พูดดังอีกหน่อยซี เพื่อน ๆ

คอยฟังอยู่

พฤติกรรมเด็ก

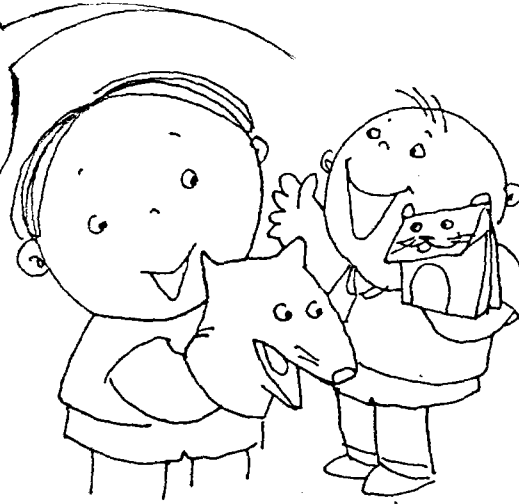
- แสดงความสนใจฟัง ถามและตอบ
คำถาม ตรงตามลักษณะที่ครูถาม

- กล้าแสดงออก เช่น ช่วยเพื่อน
จัดดอกไม้ พูดแสดงความคิดเห็น

- ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้อย่าง
สนุกสนาน

การเล่านิทาน

นิทานคือ เรื่องที่เล่าต่อกันมา
หรือเรื่องที่มีผู้แต่งขึ้น เพื่อความ
บันเทิง หรือเพื่อเป็นคติสอนใจ
...ซึ่งมีประโยชน์ ดังนี้

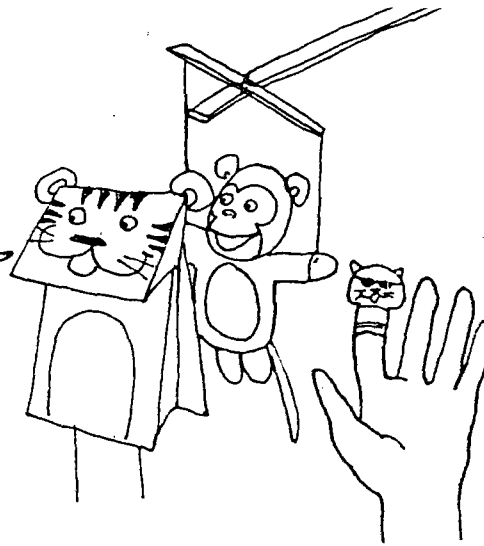

1. เป็นการสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
2. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากการฟังเรื่องราวที่ฟัง
3. ทำให้เด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด สนุกสนาน
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา
5. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็ก
6. ส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคม จริยศึกษา ฯลฯ
7. ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจอยากอ่านหนังสือ

1. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ฟังแล้วมีความสุข ไม่โศกเศร้าเกินไป
2. เรื่องที่ไม่ยาวเกินไป และข้อควรจำง่าย
3. ตัวละครมีไม่มาก ข้อจำง่าย เด็กจะได้จำ ติดตามได้
4. ช่วยส่งเสริมศีลธรรมอันดีเป็นแนวทางในด้านจิตใจ
5. ส่งเสริมความคิดของเด็กด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ในการเล่านิทาน ครูแต่ละคน
ก็มีศิลปะในการเล่าแตกต่างกันไป แต่ในการเล่านิทาน
ควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. เนื้อเรื่อง เหมาะสมกับวัยเด็ก มีคุณธรรมและสอดแทรก
พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กไว้
2. เสียง ต้องชัดเจนมีระดับเสียงและจังหวะถูกต้อง ต้องใส่
อารมณ์และความรู้สึกลงไปในการเล่าด้วย
3. ท่าทาง ถ้าไม่มีสื่อประกอบการเล่า ก็ใช้ท่าทางประกอบการเล่า
บ้างตามโอกาส แต่ไม่ควรให้มากเกินไป
4. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรใส่อารมณ์ ความรู้สึก ให้เด็กสามารถ
รับรู้ถึงความรู้สึกได้ เช่น เศร้า ตื่นเต้น สนุก ๆ
5. สื่อ ประกอบการเล่านิทาน มีหลายอย่าง เช่น หนังสือภาพ
แผ่นภาพ แผ่นป้ายสาส์น หุ่นต่าง ๆ วาดภาพบนกระดาน บนนิ้วมือ
เชือก ฯลฯ ผู้เล่าต้องเลือกที่เหมาะสมและผู้เล่าถนัดที่สุด
6. ข้อตกลง ก่อนเล่านิทานควรมีข้อตกลงกับเด็กก่อน เช่น
ต้องไม่พูดแซงขณะที่ครูเล่า
7. เวลา เด็กวัย 4 - 6 ขวบ มีช่วงความสนใจประมาณ
10 - 15 นาที

(ตัวอย่าง)
การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมี
ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กในลักษณะ
การเล่นทาน

หน่วย

ไม้ดอกไม้ประดับ

เนื้อหา

1. ประโยชน์ของดอกไม้ ใช้ประดับ ใช้ทำยา ใช้ผสมอาหาร ใช้เป็นอาหาร
2. โทษของดอกไม้ ยางทำให้คัน เกสรทำให้หอบ หนามเป็นอันตราย

จุดประสงค์

1. รู้ประโยชน์ และโทษของดอกไม้
2. ร่วมสนทนากับครูได้
3. ร่วมกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน

กิจกรรม

1. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "ดอกไม้แสนกล"
2. ให้เด็กร่วมกันสรุปเนื้อหาจากนิทาน โดยครูใช้คำถามกระตุ้น
3. เด็กและครูสนทนาถึงประโยชน์และโทษของดอกไม้ จากของจริงหรือภาพประกอบเพิ่มเติมจากนิทาน
4. แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คนให้ช่วยกันคิดว่า ถ้ามีดอกมะลิ ดอกบัว ดอกกุหลาบ ฯลฯ เราจะนำไปทำประโยชน์ได้อย่างไร
5. เด็กและครู สรุปและร่วมกันร้องเพลง "ดอกมะลิ"

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กพฤติกรรมของครู

ด้านการยอมรับความรู้สึกความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก

- เด็กตอบผิดไม่ทำให้เด็กอาย เช่น คำตอบของ น้องวิ น่าสนใจดีนะ
- สนใจฟังเมื่อเด็กพูด ถาม
- ตอบคำถาม

ด้านคำถาม

- ถามให้เด็กเกิดจินตนาการ เช่น ถ้าดอกไม้ในโลกนี้ทุกชนิดมีพิษจะเกิดอะไรขึ้น
- ถามให้เด็กเกิดการสังเกต เช่น ดอกกุหลาบ กับดอกบัว มีอะไรที่เหมือนกันบ้าง
- ถามให้หาวิธีมาทดแทน เช่น ถ้าไม่มีดอกไม้ สำหรับตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม เราจะใช้อะไรตกแต่งห้องเรียนได้บ้าง

ด้านการชมเชย ให้กำลังใจ

- ชมเชยด้วยวาจา เช่น เก่งมาก
น้องแบกตบครูดังหลายครั้งแล้ว
- ชมเชย ให้กำลังใจ ด้วยท่าทาง
เช่น โอบกอดเด็ก เมื่อเด็กตั้งใจ
ทำงาน
- กระตุ้นให้เด็กร่วมกิจกรรมเช่น
ไหนใครจะเก่ง แบบน้องหนูบ้าง
ตอบด้ง ๆ นะคะ

พฤติกรรมเด็ก

- แสดงความสนใจฟัง ถาม
- ตอบคำถามได้ตรงตามลักษณะคำถาม
ที่ครูถาม
- ร่วมกิจกรรมอย่างสนใจสนุกสนาน

การปฏิบัติการทดลอง

การปฏิบัติการทดลอง หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติด้วยตนเอง เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดความรู้ใหม่ด้วยตนเองภายใต้การแนะนำของครู

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมปฏิบัติการทดลอง

เด็กเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพราะได้ลงมือปฏิบัติจริง

ช่วยสร้างความสนใจทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

บรรยากาศในการเรียนไม่เครียด เด็กได้คิด ได้ทำ และรับผิดชอบงานกันเอง

ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การสังเกต เปรียบเทียบ คาดคะแน

ทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน เพราะเด็กได้เรียนอย่างสนุกสนาน

ทำให้เด็กเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ฝึกให้เด็กเกิดกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ จากการได้ปฏิบัติทดลอง

ทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ในการแก้ปัญห ด้วยวิธีการต่าง ๆ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมปฏิบัติ การทดลอง

ขั้นที่ 1 ประเมินและสร้างความสนใจ

ในการวางแผนงานที่จะทำกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดข้อตกลง
ในการปฏิบัติงาน แนะนำการใช้เครื่องมือ รวมทั้งการจัดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ

เป็นขั้นที่เด็กทุกคนได้ลงมือปฏิบัติงาน อาจจะทำเป็นรายบุคคล
หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ตามความเหมาะสมกับงานที่ทำ ถ้าเป็นกลุ่มไม่ควรเกินกลุ่มละ
6 คน โดยที่ครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปกิจกรรม

เป็นการสรุปข้อค้นพบของเด็กที่เกิดจากการปฏิบัติการทดลอง
ซึ่งอาจให้การสนทนาและเปลี่ยนประสบการณ์ การแสดงผลงาน ฯลฯ

(ตัวอย่าง)

การจัดกิจกรรมในวงกลมที่ครูมี
ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กในลักษณะ
การปฏิบัติทดลอง

หน่วย

ไม้ดอก ไม้ประดับ

เนื้อหา

การดูแลรักษาไม้ดอก ไม้ประดับ

- การรดน้ำ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย
- ไม่ทำลายไม้ดอก ไม้ประดับที่เป็นของตนเองและตามสถานที่สาธารณะ

จุดประสงค์

1. รู้จักดูแลรักษาไม้ดอก ไม้ประดับ
2. ร่วมสนทนากับครูได้

กิจกรรม

1. ให้เด็กอาสาสมัคร เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลรักษา ไม้ดอกไม้ประดับ
2. พาเด็กไปดูการสาธิต การเตรียมดิน พรวนดิน ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และการดูแลรักษาต้นไม้ที่เรือนเพาะชำจากนักการภารโรง และร่วมสนทนาซักถาม
3. แบ่งเด็กเป็น กลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ให้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับจากต้นกล้าที่เตรียมไว้ที่แปลงหน้าห้องเรียนแล้ว ให้ดูแลรักษา โดยรดน้ำ พรวนดิน กำจัดวัชพืช และให้สนทนากับครูถึงการเปลี่ยนแปลงของต้นไม้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
4. เด็กและครูสรุปการดูแลรักษา ไม้ดอกไม้ประดับและร่วมกันท่องคำคล้องจอง "พรวนดิน"

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กพฤติกรรมของครู

ด้านการยอมรับความรู้สึกรู้สึกความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็ก

- แสดงความสนใจฟังเมื่อเด็ก พูดถามและตอบคำถาม ทุกครั้ง
- เมื่อเด็กตอบผิด พูดผิดไม่ทำให้เด็กอายหน้า เช่น การตาทน การหัวเราะ

ด้านการใช้คำถาม

- ถามให้เด็กตอบคำถามได้หลาย
- คาดตอบเช่น ถ้าเราไม่รดน้ำดอกไม้เลยต้นไม้จะเป็นอย่างไร
- ถามให้เด็กเกิดการสังเกต เช่น ดอกไม้ชนิดใดที่มีใบคล้าย ๆ กันบ้าง
- ถามให้เด็กใช้การคาดคะเน เช่น ดอกไม้ต้นนี้ อีกกี่วัน จึงจะออกดอก
- ถามให้เด็กคิดหาวิธีการมาทดแทน เช่น เราไม่มีบัวรดน้ำ เราจะใช้อะไรรดน้ำต้นไม้ แทนได้บ้าง

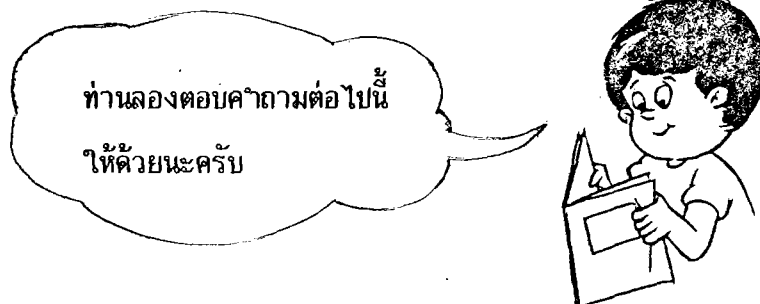
ด้านการชมเชย ให้กำลังใจ

- ชมเชยด้วยวาจา เช่น ปลุกได้
ดีมาก ยัยรอนน้ำดีนะ
- ชมเชยด้วยท่าทาง เช่น พยักหน้า
เมื่อเด็กทำงาน เตะแขนหรือไหล่
พร้อมพูดว่า ยัยจริงนะ
- กระตุ้นให้เด็กได้ทำงานทุกคน เช่น
ไหนด่องหนึ่งลองรอนน้ำคันนี้บ้างซิ

พฤติกรรมเด็ก

- สนใจฟัง พูด ถาม และตอบคำถาม
ครู
- มีความกล้าแสดงออก เช่น ลงมือ
พรวนดิน ขุดหลุม รอนน้ำต้นไม้
- ทำกิจกรรมด้วยความมั่นใจสนุกสนาน
ร่าเริง

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ

1. ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมแบบสนทนาและอภิปรายคือ

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแบบปฏิบัติการทดลอง มี 3 ขั้นตอน คือ
 1.
 2.
 3.
3. ในการเล่านิทานให้เด็กฟัง ท่านควรคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง
 1.
 2.
 3. วิธีการเล่า

แบบทดสอบหลังศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

- คำชี้แจง 1. ให้ท่านเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย x ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูก ใช้เวลา 8 นาที
2. ตรวจให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน จากเฉลยหน้า 250

1. ข้อใดถือว่าเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูแสดงต่อเด็ก ก. ใช้วาจา ข. ใช้ท่าทาง ค. ใช้ความรู้สึก ง. ใช้วาจาและท่าทาง 2. ถ้าครูให้ความสนใจและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก เด็กจะมีพฤติกรรมแบบใด ก. รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ข. รู้สึกอบอุ่นไว้วางใจ ค. รู้สึกมีความภาคภูมิใจ ง. รู้สึกมีความเชื่อมั่นในตนเอง 3. เด็กจะมีพฤติกรรมแบบใด ถ้าครูวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของเด็กอยู่เสมอ ๆ ก. ไม่กล้าแสดงออก ข. ขาดความภาคภูมิใจ ค. ก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น ง. มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง	4. ถ้าพบว่าเด็กทำงานบกพร่อง ครูควรทำอย่างไร ก. ทำโทษ แล้วแนะแนวทางในการแก้ไข ข. ตาหนิ เพื่อให้ละเอียดจะได้ไม่ทำอีก ค. ให้กำลังใจ แล้วชักชวนให้ปรับปรุงงานใหม่ ง. ชมเชยเพื่อนที่ทำได้ดีให้ฟัง แล้วให้แก้ไขปรับปรุงใหม่ 5. การใช้คำถาม เหมาะที่จะใช้ในช่วงตอนใดของการสอน ก. ชื่นนำเข้าสู่บทเรียน ข. ชื่นำเนิการสอน ค. ชื่นสรุปผลการสอน ง. ใช้ได้ทุกขั้นตอนการสอน 6. "ถ้าคนเราตัวโตเท่ายักษ์จะเกิดอะไรขึ้น" เป็นคำถามประเภทใด ก. ให้สังเกต ข. ให้คาดคะเน ค. ให้จินตนาการ ง. ให้ตอบได้หลายคำตอบ
---	---

7. ข้อใดเป็นคำถามนำไปสู่การสังเกต ก. ถ้าคนมีปีกจะเกิดอะไรขึ้น ข. ในภาพนี้มีอะไรเหมือนกันบ้าง ค. น้องจันไม่มาโรงเรียนเพราะอะไร ง. ถ้าลมพัดแรง ๆ ผ้าที่ตากไว้จะเป็นอย่างไร 8. "วันนี้เด็ก ๆ วาดภาพได้สวยมากทุกคน ครูจะนำภาพติดไว้ที่กระดานทั้งหมดเลย" คำกล่าวนี้เป็นการชมเชยให้กำลังใจแบบใด ก. วาจา ข. ท่าทาง ค. สัญลักษณ์ ง. นำเสนอผลงาน 9. การชมเชย ให้กำลังใจเด็กควรกระทำเมื่อใด ก. เมื่อเสร็จสิ้นบทเรียนทุกครั้ง ข. ไม่ควรกำหนดเวลาไว้แน่นอน ค. เมื่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เสร็จสิ้นลง ง. เมื่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้นหลาย ๆ ครั้ง	10. การจัดกิจกรรมแบบสนทนาและอภิปราย ช่วยส่งผลให้เด็กเกิดพฤติกรรมแบบใด ก. มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก ข. มีจินตนาการจากเรื่องราวที่ได้คิดและฟัง ค. มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ง. มีทักษะในการเปรียบเทียบและจำแนก 11. ข้อสำคัญที่สุดของการจัดกิจกรรมแบบสนทนาและอภิปรายคืออะไร ก. เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ข. เด็กรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ค. เด็กรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ง. เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางจากหมู่คณะ 12. ข้อใดไม่ใช่การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง ก. เด็ก หันผัก ข. เด็กปลูกต้นไม้ในกระถาง ค. เด็กดูการสาธิตการกรองน้ำ ง. เด็กดมกลิ่นเปลือกส้ม เปลือกมะนาว
---	--

13. การจัดกิจกรรมปฏิบัติการทดลอง ควร

เน้นเด็กในด้านใด

- ก. ทักษะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง
- ข. ทักษะในหลาย ๆ ด้าน
- ค. ทักษะการใช้เครื่องมือ
- ง. ทักษะการสังเกต

14. นิทานที่ครูควรนำมาเล่าให้เด็กระดับก่อน

ประถมศึกษาฟัง ควรมีลักษณะตามข้อใด

- ก. สนุกสนานปนโศกเศร้า
- ข. เนื้อเรื่อง ไม่ยาวจนเกินไป
- ค. ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์หลาย ๆ ชนิด
- ง. ชื่อตัวละครควรตั้งให้แปลก ๆ เด็ก

จะได้จำได้

15. ในการเล่านิทานแต่ละครั้ง มีช่วงที่

เหมาะสมกับการใช้คำถามมากที่สุด คือ

ช่วงใด

- ก. ก่อนการเล่านิทาน
- ข. ขณะที่เล่านิทาน
- ค. เมื่อเล่านิทานจบ
- ง. ช่วงเวลาใดก็ได้

เห็นไหม ท่านมีความรู้เพิ่มขึ้น
จริง ๆ ด้วย แต่ถ้าทำถูกไม่ถึง
12 ข้อ ลองศึกษาทบทวน ดูอีกครั้ง
นะครับ....

0 คะแนนเต็ม	15 คะแนน
0 ทำได้	 คะแนน
0 เพิ่มขึ้น	 คะแนน

ឆន្ទៈ

1. ឡ	11. ក
2. ក	12. គ
3. ឡ	13. ប
4. គ	14. ប
5. ឡ	15. គ
6. គ	
7. ប	
8. ឡ	
9. គ	
10. ក	

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ พวงเกษม. เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 421 วิทยาศาสตร์สำหรับ
ครูประถม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

_____. เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2 การจัดประสบการณ์
ชั้นเด็กเล็กและกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. ม.ป.ป.

_____. เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

จินตนา ปรีดานันท์. แบบเรียนด้วยตนเอง คำถามอย่างไรให้เด็กปฐมวัยคิดเป็น. ป.ป.ท.,
2533. อัดสำเนา.

น้อมฤดี จงพยุหะ และคนอื่น ๆ. คู่มือการศึกษาวิธีสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มิตรสยาม, 2517.

ภรณ์ ศุรุตันนะ. "คำถามสร้างสรรค์," เอกสารการประชุมสัมมนาการพัฒนาการอนุบาล
ศึกษา ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2532. ม.ป.ป.

รัชณี ศรีไพวรรณ. "การเล่านิทานและการเล่าเรื่อง," สื่อภาษาชุมชนภาษาไทยของ
คุรุสภา, 3(3) : 37 - 41 ; เมษายน 2516.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. "การเล่านิทานเพื่อเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กวัยก่อนเรียน,"
ประถมศึกษา. 29(3) : 37 - 39 ; พฤศจิกายน 2520.

เรไร ชนะการ. ผลการใช้ชุดนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก. ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
อัดสำเนา.

วันทนี้อยู่ เหมาะะผดุงกุล. พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถาม
ในระหว่างทำกิจกรรมและหลังกิจกรรมในวงกลม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ภาคผนวก ค

- บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
- บัญชีรายชื่อผู้ช่วยวิจัย
- บัญชีรายชื่อโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ประกอบด้วย
 - 1.1 อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน
กรุงเทพฯ
 - 1.2 อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย อาจารย์แผนกอนุบาล โรงเรียน
เกษมพิทยา กรุงเทพฯ
 - 1.3 อาจารย์เอื้องฟ้า สมบัติพานิช ศึกษาานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองประกอบด้วย
 - 2.1 นายบัญชา แสนทวี นักวิชาการกองวิชาการ สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 2.2 นางสาววันทนีี เหมาะะผดุงกุล ศึกษาานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดแพร่
 - 2.3 นางวรรณภา เปลี่ยนศักดิ์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสระบุรี
3. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมในวงกลมของครู
ระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย
 - 3.1 พศ.ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 - 3.2 อาจารย์มัทนา ทำพริก อาจารย์วิทยาลัยครูจันทบุรี
 - 3.3 นางสาวเรไร ชนะการ ศึกษาานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

บัญชีรายชื่อผู้ช่วยวิจัย

1. นายสิทธิพงษ์ คชพลายุกต์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
บางสะพาน
2. นางสาวนิจิตต์ เจริญผล ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
บางสะพาน

บัญชีรายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลอง

1. โรงเรียนวัดคอนยาง
2. โรงเรียนบ้านคอนสำราญ
3. โรงเรียนบ้านหนองระแวง
4. โรงเรียนบ้านยางเขา
5. โรงเรียนหนองหญ้าปล้อง
6. โรงเรียนไตรภพทัศนันท
7. โรงเรียนบ้านวังยาว
8. โรงเรียนบ้านทุ่งเชือก
9. โรงเรียนบ้านชะม่วง
10. โรงเรียนบ้านราษฎร์ประสงค์

กลุ่มควบคุม

1. โรงเรียนบางสะพาน
2. โรงเรียนบ้านท่าขาม
3. โรงเรียนบ้านอำเวยาง
4. โรงเรียนบ้านถ้ำเขาน้อย
5. โรงเรียนบ้านห้วยทรายขาว
6. โรงเรียนบ้านคอนสง่า
7. โรงเรียนบ้านคอนทอง
8. โรงเรียนวัดเขาม้าร้อง
9. โรงเรียนบ้านสวนหลวง
10. โรงเรียนบ้านหินกอง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายบุญชู ชื่อสกุล อังสวัสดิ์

เกิดวันที่ 20 เดือน สิงหาคม พุทธศักราช 2498

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 200 ถนนเกาะหลัก ต.เกาะหลัก

อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77000

สถานที่ทำงานปัจจุบัน หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ (77000) (032-611594)

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2514 ม.ศ. 3 โรงเรียนสหมิตรวิทยาคม จ.ประจวบคีรีขันธ์

พ.ศ.2516 ป.กศ. (วิทยาลัยครูเพชรบุรี) จ.เพชรบุรี

พ.ศ.2519 พ.ม. (ศึกษาค้นคว้าตนเอง)

พ.ศ.2522 กศ.บ. (สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

พ.ศ.2533 ศษ.บ. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2536 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

ผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศ
ทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ

บทคัดย่อ

ของ

บุญชู อังสวัสดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2536

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรม
ในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
และการนิเทศแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่สอนในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2535 จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มควบคุม 10 คน ที่ได้มา
โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

ในการทดลองใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest
Posttest Design กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้ส่งชุดอบรมด้วยตนเองไปให้ครูศึกษาที่โรงเรียน
รวม 7 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้ไปนิเทศ และ
ติดตามผล ครูที่โรงเรียน รวม 7 สัปดาห์ ๗ ละ 1 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
และแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา มีค่าความ
เชื่อมั่น .97 ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ t-test for dependent และ t-test
for Independent

ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

2. ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01

THE EFFECT OF SUPERVISION ON GROUP ACTIVITY ARRANGEMENT FOR
PRE - SCHOOL TEACHERS USING DISTANCE SUPERVISION WITH
TRAINING PACKAGE AND TRADITIONAL SUPERVISION

AN ABSTRACT

BY

BOONCHOO ANGSAWAT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

April 1993

The purpose of this study was to compare the effect of supervision group activity arrangement for pre-school teachers using distance supervision with training package and traditional supervision

The subjects were 52 pre-school teachers in the second semester of 1992 academic year from the Office of Elementary Education of Amphoe Bangsaphan, Prachuabkhirikan Province. They were assigned into an experimental and a control group of 10 teachers in each by simple random sampling.

The design of this study was randomized control group Pretest Posttest Design. For the experimental group, the researcher sent the teachers the training package to use during 7 weeks whereas teachers in the control group received traditional supervision by the researcher once a week for 7 weeks.

The instruments used were Training Package for Distance Supervision with 80/80 criterion and Teaching Behavior Observation Form with .97 reliability. Statistics used for analyzing data was t-test for Dependent and t-test for Independent.

The major findings were as follows :

1. Preschool teachers received Distance Supervision with Training Package and Traditional Supervision performed improved ability in group activity arrangement with statistical significance at the level .01.

2. Pre-school teachers received Distance Supervision with Training Package and Traditional Supervision performed different abilities in group activity arrangement with statistical significance at the level .01.